PUIU TRAIAN

INCEPUTIRI DE VIAȚĂ LEGIONARĂ

Amintiri

Editura Mişcării Legionare
Madrid, 1991

PUIU TRAIAN

INCEPUTIRI DE VIAȚĂ LEGIONARĂ

Amintiri

Editura Mișcării Legionare
Madrid, 1991

P R E F A T A

Amintirile lui Traian Puiu depăşesc valoarea unor aduceri aminte ale unui luptător legionar, cari pot fi folosite apoi de istoricii acestor vremuri. Ele au o notă distinctivă, pe care nu o întâlnim decât rareori le ceilalţi camarazi cari şi-au scris întâmplările vieţii lor în mişcare.

Si anume Traian Puiu înfăţişează fenomenul legionar pe viu, în actualitatea lui imediată, în relaţia lui intimă între om şi eveniment. El nu ne redă numai în mod sumar ceeace s'a întâmplat la data cutare, nu se mulţumeşte cu o simplă înşiruire de fapte, ci înaintea ochilor noştri se perindă însăşi naşterea Legiunii, dela primele ei începuturi şi cele mai grele, perioada 1930 - 1933.

Dar şi în această fază iniţială a creşterii mişcării, Traian Puiu mai aduce o contribuţie originală. Nu e numai luptător de prima linie care evocă cu scrupulositate şi precisiune vitejia unei generaţii, în nenumăratele încercări prin care a trecut, ci şi un om de reflexie. Nu participă numai exterior la eveniment, ci îi explică şi semnificaţia lui doctrinară. Si aceasta, într'o perioadă când doctrina legionară se găsia încă în faza de cristalizare a ei. Nu apăruseră încă lucrările fundamentale ale Căpitanului.

Ne surprinde la Traian Puiu acea împletire permanentă între actele creatoare ale Legiunii, între eforturile ei de a ieşi la lumină, plătite cu lupte şi suferinţe, şi perspectiva din care ele sunt valorizate. Adeseori, el întrerupe povestirea şi ne explică din ce cugetări ale Căpitanului decurg aceste acte şi sforţări, care constituesc, cu alte cuvinte, motorul lor ideologic. Povestirea lui Traian Puiu se deapănă pe două planuri: exteriorul manifestărilor legionare, acea înlănţuire de opintiri eroice, şi, paralel, adâncurile sufleteşti din care ele emană. Ce-l face pe legionar să fie aşa cum e? Ce-l împinge la sacrificii şi chiar la moarte? E un substrat spiritual care îi călăuzeşte viaţa şi pe care ceilalţi oameni nu-l înţeleg sau îl înţeleg prea târziu, când răul semnalat de Căpitan a invadat sfera naţiunii şi nu mai e scăpare.

Din multele reflexii ale lui Traian Puiu, cari aruncă lumină interioară asupra întâmplărilor trăite de el, mă opresc la două din ele, care mi se par cele mai importante.

I.- Traian Puiu a intuit cu o rară perspicacitate principiul selecţiunii în promovarea valorilor în Legiune. Sefii legionari nici nu se aleg şi nici nu se impun de sus, ci ei înşişi ajung în ierarhia legionară

la locul indicat prin faptele şi meritele lor:

"De aceea şi concepţia noastră asupra conducerii avea acelaşi fundament. In poziţia de conducător al destinelor noastre nu trebuia să ajungă decât acel care putea să cuprindă în sufletul său întreg poporul cu toate nevoile şi aspiraţiile lui. Insăşi cadrele mişcării se formau în spiritul acestui principiu.

"Sefii legionari nu se impuneau şi nu sunt impuşi masei legionare. Ei se aleg dela sine, nu prin vot, ci prin luptă şi faptele lor. Fiecare şef legionar este, sau poate fi, atât de mare cât sufletul lui poate cuprinde: un cuib, o garnizoană, o regiune sau ţara întreagă.

"Criteriul selecţiunii noastre nu-i votul, nici vorbăria şi nici intelectul, cu care cineva se poate prezenta lumii româneşti. Primul nostru criteriu de selecţiune este capacitatea de dragoste a respectivului pentru tot ce este românesc. Această facultate îi determină atât puterea lui de muncă şi luptă cât şi puterea de jertfă şi de dăruire personală în slujba neamului. Răsplata acestei dăruiri din dragoste este tot dragostea. Poporul a început să ne iubească, cum îşi iubeşte copilul mama. Si dragostea lumii româneşti faţă de noi, legionarii, n'a încetat niciodată."

II.- In discuţiile avute cu legionarii deţinuţi în închisoarea Galaţi, în cursul prigoanei lui Duca din 1933, Traian Puiu trage concluziile acestor desbateri asupra esenţei luptei legionare într'un mod neegalat. Această luptă nu se rezumă nici la victorii şi nici la înfrângeri, ci la consecvenţa unui ideal, la eroismul de durată proclamat de Ion Moţa, mai târziu, în scrierile lui

"In această luptă pe planuri diferite, dacă nu se cultivă cu perseverenţă, uneori supraumană, tot ceeace este virtute, zadarnice ar fi toate eforturile acelora cari au început o luptă politică sau socială. A fost o vreme când mulţi dintre noi şi-au fixat această luptă ca obiectiv de viaţă. Dar unii s'au considerat achitaţi de ea şi cu ţelul atins, după una sau chiar mai multe bătălii. Focul sacru nu a încălzit toată existenţa lor umană. S'a stins mai de vreme sau mai târziu, dar în acel moment au încetat de a mai fi legionari. Este fenomenul opririi prin oboseală sau al întoarcerii din drum. La cei mai mulţi însă dintre noi acest foc sacru nu s'a stins niciodată, nici măcar dupăce au intrat în mormânt, căci focul lor sacru continuă să ardă în mijlocul acelora dintre supravieţuitori cari continuă aceeaşi luptă. Aşa îmi explic eu până astăzi, dece lupta legionară nu se termină niciodată, dupăcum biruinţa legionară nu înseamnă nici câştigarea unei bătălii, nici măcar câştigarea puterii în Stat. °

Aceste amintiri au fost scrise de Traian Puiu, după sfârşitul războiului şi anume în perioada 1950 - 1953. La îndemnul meu le-a aşternut pe hârtie şi mi le-a lăsat pentru publicare. Intre timp a intervenit nenorocirea răpirii lui dela Viena, în 1959.

A intrat în legătură cu nişte români, recent stabiliţi la Viena, între cari s'au strecurat şi nişte agenţi ai regimului din ţară. La una

din aceste întâlniri a fost adormit şi răpit. S'a trezit pe un şlep românesc care l-a transportat în ţară unde a avut de suferit calvarul anchetelor şi al închisorilor până în 1964.

Comunitatea Românilor din Spania, prin preşedintele ei George Demetrescu, a făcut demersurile necesare ambasadorului austriac la Madrid, cerând guvernului dela Viena o anchetă şi intervenţii pentru eliberarea prizonierului. Rezultatul demersului a fost negativ. In răspunsul dat, Ministerul de Exterior austriac afirma că, după ancheta făcută de serviciile lor nu s'a putut stabili dacă a fost răpit de agenţi români sau s'a întors de bună voie în ţară.

Ziarele libere au scris despre acest caz numeroase reportagii protestând contra răpirii. In primul rând, ziarele din Spania au dat alarma şi apoi cele din Austria şi Germania s'au asociat acestei campanii de protest, dar fără a avea vreun efect asupra actului răpirii.

Asupra motivelor cari au determinat guvernul comunist dela Bucureşti al lui Gheorghiu-Dej să pună la cale operaţia de răpire a lui Traian Puiu, trebue să ne oprim în primul rând asupra rolului jucat de acesta în perioada post - belică. Atât în Austria cât şi în Germania, Traian Puiu s'a distins prin atitudinea lui fermă şi categorică contra regimului din ţară, participând la numeroase manifestaţii din acest spaţiu al românilor pribegi.

Numit, în 1954, Secretar General al Mişcării Legionare din exil, a început o energică acţiune de regrupare a nucleelor legionare din streinătate, editând şi un buletin al Secretariatului. Nu este exclus să fi intervenit în actul răpirii şi un motiv de ordin mai înalt. Puiu Traian, din 1956, îşi stabilise domiciliul la Viena. Prezenţa lui în Capitala Austriei nu putea fi pe placul serviciilor externe ale regimului dela Bucureşti care vedea în el un obstacol al planurilor de transformare a Vienei în sediul central al acţiunii lor subversive pentru întreg Occidentul. Prin relaţiile şi prin prestigiul de care se bucura Comunitatea Română din Austria, Traian Puiu turbura planurile Bucureştilor de a-şi extinde reţelele de influenţă în mediile româneşti din exil şi apoi în capitalele occidentale.

Traian Puiu moare în 1990, din cauza unei boli contractate încă în anii de închisoare.

Memoriile lui se opresc în ajunul prigoanei care a început odată cu pedepsirea lui Duca. E o pierdere inapelabilă pentru istoria Legiunii că nu le-a putut continua.

Am încredinţat manuscrisul lui Puiu, Dlui Nicolae Roşca, compatriot al său din Constanţa, care s'a însărcinat cu publicarea lui, ca un act de pioasă amintire, dar şi ca o contribuţie de mare importanţă la istoria timpurie a Legiunii.

24 Iunie 1991 Horia Sima

Mărturie.

Ne putem recâştiga nemurirea şi viaţa fără de prihană. Si plinind învăţătura creştină, plinim toată viaţa noastră, credem noi. Nu putem accepta soluţia după care omul e un accident al naturii. Ar fi prea minor. Această afirmaţie prea ne coboară sub demnitatea de om. Dece să fim numai animale dacă putem fi încă oameni ?

Că există încă atât rău în lume nu-i un motiv ca să disperăm. Vina mare o poartă şi pasivitatea celor buni. Cu toţii suntem vinovaţi de răul din lume, cum sunt vinovaţi părinţii beţivi de copiii lor epileptici. Lupta trebuie redeschisă cu mai multă hotărîre, cu mai mult elan. Trebue să ne recâştigăm spiritualitatea pierdută, trebue să împărţim lumea în două, cum împarte ciobanul oile albe de cele negre. Trebue să ne alegem fronturile. Deavălmăşia ne-a chinuit şi ne-a slăbit. Ori cu iadul, ori deasupra lui. Calea de mijloc nu-i sănătoasă. Ca să slujim şi lui Dumnezeu şi lui Mamona nu se poate. Să ne sustragem lor iar nu se poate. Aşa ne este firea. Aşa ne impune natura noastră umană.

Aşa mi-am început şi eu lupta.

Primii paşi în studenţie

Odată cu viaţa studenţească s'a deschis şi în viaţa mea un capitol nou. Nu m'am înscris nici la politehnică, nici la chimia industrială, de care auzise tata că ar prezenta cele mai multe şanse pentru o meserie rentabilă. Iniţial am vrut să mă înscriu la Drept şi la Academia comercială. Dreptul l-am dorit mereu pentru a-mi forma o cultură juridică generală. Iar Academia comercială am vrut să o fac pentru a avea, pentru orice eventualitate, o meserie. Din lipsa de bani, m'am înscris numai la Academie.

Aveam o dublă satisfacţie: să fiu student şi să fiu în oraşul luminii. Iaşul sau Clujul mi-ar fi oferit condiţii de traiu mai lesnicioase. N'am vrut însă alt centru universitar decât Bucureştiul. Eram convins că aici voi găsi mai uşor o meditaţie, aşa încât să pot scuti pe cei

de-acasă de eforturi băneşti greu de acoperit. Am căutat aproape zi de zi, dar fără rezultat. Cu cât viaţa se îngreuia, cu atât prindeam mai mult gustul cărţii.

Nu mi-a scăpat nicio prelegere în tot cursul primului an de studenţie. Aveam ore atât înainte cât şi după masă. In timpul liber intram în biblioteca şcolii sau trăgeam o fugă până la Fundaţia Carol.

Masa o luam pe la diverse cantine studenţeşti. Curios era că aceeaşi colegi care populau aceste cantine, populau şi bibliotecile. Ceilalţi mai înstăriţi se vedeau mai greu prin aceste locuri.

Mă simţeam bine. Eram mulţumit că pot studia. Economia politică era domeniul în care puteam ceti fără întrerupere. Mereu alte probleme, mereu alte soluţii. Diversitatea sistemelor, teoriilor şi soluţiilor economice, mă obsedau. Cei cu liceul teoretic făceam în plus şi un curs pregătitor de contabilitate. Era primul meu contact cu această materie. Când, într'una din vacanţe, i-am arătat tatei caetul meu cu lucrările de seminar, care fusese găsit cel mai bun, i-au lăcrămat ochii. Era mai fericit decât mine . . . .

Intâlnirea cu Mişcarea Legionară

Intr'una din zilele lunei Ianuarie 1932, un student în cămaşe verde, primul pe care-l văzusem până atunci, invita studenţimea la o conferinţă a deputatului Corneliu Zelea Codreanu, ce avea loc a doua zi, Duminecă, în auditoriul Ateneului Român. Studentul era Valeriu Sandu. Nu-şi terminase bine comunicarea sa căci şi am fost lângă el. La ieşire l-am întrebat unde-l pot întâlni pe Corneliu Codreanu. Iscoditor, m'a întrebat pentru ce? I-am spus că am să-i comunic ceva de ordin personal. După oarecare ezitare mi-a spus foarte grav: "Da!!! . . . Astă seară, la ora opt, sper să treacă pela sediu, în Bulevardul Basarab Nr. 4=".

I-am mulţumit şi ne-am despărţit. Mi-a rămas în minte mereu figura primului legionar întâlnit: scurt şi gras, mare la faţă şi roşu ca un rac. Dar cel mai mult persista în mintea mea gravitatea cu care mi-a vorbit şi privirea lui iscoditoare. Cu fruntea încreţită şi buzele strânse, vorbea pe un ton foarte jos, privindu-mă fix. Nu voia să pară mai mult decât era, dar cine l-a cunoscut pe Sandu îşi poate aduce aminte că poza mereu în atitudini grave. Moldovean din Botoşani, îl iubea pe Căpitan şi i-a fost soldat credincios. A luat parte fără ezitare la foarte multe lupte. Scăpând teafăr din prigoane, avea să cadă eroic pe frontul din Rusia.

Cu puţin înainte de ora opt seara am fost în Bulevardul Basarab 40 şi dau să intru. Poarta era însă încuiată. Pe unul din stâlpii dela poartă era o sonerie. Sun şi aştept. Cineva se apropie şi dupăce mă întreabă ce doresc, îmi deschide. Sunt condus într'o cameră nu prea mare. Un bec în mijlocul plafonului dădea cam tot atâta lumină cât

candela din colţul unde atârna icoana Sf. Arhanghel Mihail.

Surpriza cea mare mi-a făcut-o însă figura brunetă a lui Ion Caratanase. El părea şi mai surprins ca mine. Ne cunoşteam de mult. Cu patru sau cinci ani mai în vârstă decât mine, făcuse acelaş gimnaziu din Hârşova, apoi Comerţul superior, la Galaţi şi acuma eram colegi la Academie. Locuiam în aceeaşi cameră a căminului din strada Austrului. Deseori făceam drumul spre şcoală împreună. Foarte des discutam împreună despre diverse lucruri. Niciodată, însă, nu mi-a pomenit nimica de Garda de Fier sau de Căpitan. M'a întrebat, mirat, cum de-am venit acolo? I-am spus povestea şi am putut rămâne acolo până a venit şi Sandu Valeriu, care m'a recunoscut. La ora opt fix erau strânşi vreo cincisprezece inşi pe care ulterior i-am cunoscut pe nume. La venirea lui Stelescu, însoţit de Belimace, Caratanase a dat raportul. In raport pomeneşte şi de prezenţa noului venit, care eram eu, şi scopul vizitei mele. Stelescu, întinzându-mi mâna, se recomandă. Imi spun şi eu numele şi apoi aştept. Nu ştiu ce-o fi vorbit încet cu Caratanase şi Sandu, căci, adresându-mi-se, mă întreabă dacă vreau să asist la şedinţă, deoarece Căpitanul va veni mai târziu. Am rămas. Stelescu comandă, "drepţi!", şi toţi, ca împinşi de un resort iau poziţia comandată. La "pentru legământ, înainte!", toţi întind braţul drept în sus până la înălţimea ochilor, dupăce l-au bătut în piept în dreptul inimei. Fiind spectator, nu ştiam dacă trebue să fac şi eu acelaş lucru.

Vigoarea celor prezenţi, preciziunea în mişcări şi dârzenia poziţiei lor m'a impresionat.

In continuare Stelescu face unele comunicări informative. En n'am înregistrat nimica deoarece mă gândeam cum să-mi formulez gândurile în întrevederea cu Corneliu Zelea Codreanu.
Era vorba de un vechiu plan al meu de organizare a studenţimii în vederea unei acţiuni politice. Sedinţa nu se terminase când la un moment dat se deschide uşa. Ca fulgerul, Stelescu ordona: "Legionari, drepţi!" şi "pentru onor îmainte!". Luând şi el aceeaşi poziţie dă raportul Căpitanului.
Mai înalt decât toţi dintre cei prezenţi, mai chipeş decât puteam vedea un om, în costum bucovinean, cu un suman aspru ca de sârmă şi cu căciula-i brumărie pe cap, după raport face semn lui Stelescu ca să comande pe loc repaos.

Luând loc pe un colţ de masă îşi plimbă ochii prin sală, fixându-ne pe fiecare în parte şi pe toţi deodată. Apoi întreabă ce-i mai nou. Fiecare ar fi voit să spună ceva. N'au vorbit însă decât Stelescu cu încă vreo doi, trei.

In tot acest timp mi se pironise privirea la Căpitan. Rar mă uitam şi la Profesorul Codreanu, tatăl său, care-l însoţea. Deşi bătrânul însuşi era o figură la care nu ştiai ce să observi mai întâi, nu-l puteam slăbi din ochi pe Căpitan. Nu m'a întrebat nimic, dar nici eu nu i-am mai spus nimic în legătură cu scopul vizitei mele. Nici atunci şi nici mai târziu.

Dacă eram edificat sau nu, nu mi-am putut da seama. N'am mai simţit însă deloc nevoia să mai să-i mai vorbesc despre gândurile mele aceluia care avea să fie Căpitanul multor generaţii de tineri şi chiar

al unei întregi suflări româneşti.

Drumul spre casă l-am făcut pe jos cu Caratanase. In mai mult de o oră şi-a povestit trecutul său legionar.

Intrase, încă fiind elev, în Frăţia de Cruce "Dunărea" din Galaţi. Fusese la Bereşti, Valea Hornicei şi Cahul. La alegerile parţiale dela Neamţ din toamna lui 1931, deasemenea. Acolo, tânăra Gardă învinsese toate partidele. Căpitanul a fost primul reprezentant parlamentar al Mişcării. Mi-a povestit mult despre Căpitan şi lupta lui. De Văcăreşteni. De trădarea lui Vernichescu, în urma complotului pe care-l proiectaseră. De cazul Prefectului de Poliţie din Iaşi, Manciu. De arestarea Căpitanului, pentru nu ştiu a câta oară, în urma apelului şi avertismentului adresat ţării. Si de o sumedenie de alte lupte şi necazuri. Nu ne-am culcat decât târziu, spre dimineaţă.

La ora 10 am fost totuşi şi eu la Ateneu. Vorbea Căpitanul despre lupta studenţimii române. Fiind într'o loje, ultima până la plafon, nu l-am putut nici auzi prea bine şi nici să-l văd prea bine. Mă simţeam însă soldatul lui. Si m'am vrut soldatul lui. De atunci am fost regulat la şedinţele garnizoanei Bucureşti.

N'am făcut nicio declaraţie expresă, nici nu m'am trecut în vreun registru, nici vreo cerere de înscriere n'am semnat. Dar nici nimeni nu m'a mai întrebat ce caut printre ei. Cu timpul am început să-mi cunosc camarazii. In afară de Valeriu Sandu, Caratănase, C. Savin, G. Tocu şi N. Constantinescu, cari îmi erau colegi de facultate, am cunoscut pe I. Belgea, Traian Cotigă, I. Antoniu-Pasu, Doru Belimace, A. Ionescu, J. Dumitru, V. Rădulescu şi încă mulţi. Pe Ionel Moţa şi ceilalţi Văcăreşteni, Corneliu Georgescu, Ilie Gârneaţă, Radu Mironovici, i-am cunoscut ceva mai târziu. Tudose Popescu murise mai de mult.

Stelescu şi Doru Belimace redactau prima noastră gazetă studenţească în Bucureşti: "Păreri Studenţeşti". De câte ori apărea, o porneam noi cei mai tineri pe străzile cele mai aglomerate aleBucureştilor, strigând cât ne ţinea gura: "A apărut Păreri Studenţeşti, organul Gărzii de Fier, . . a apărut . . .", şi aşa mai departe. Uneori eram asaltat de cititori. Alte ori trebuia să strig şi să alerg mult până ce vindeam un ziar. Sectorul meu era Calea Griviţei şi Gara de Nord. Rareori s'a întâmplat să mă întorc cu vreun ziar nevândut. Mulţi ştiau de noi şi voiau să ne plătească mai mult. Noi însă nu primeam. Dacă insistenţa era mare, dădeam atâtea ziare pentru câţi bani ne ofereau. Odată, un domn mai în vârstă ce-mi dăduse 10 sau 20 de lei, nu-mi amintesc bine, m'a felicitat şi m'a rugat să transmit sănătate şi victorie Căpitanului şi camarazilor mei. L-am întrebat, din partea cui să transmit aceste urări. Atunci se dă mai aproape de mine şi-mi vorbeşte aproape pe şoptite: "Numele meu nu interesează. Eu vă urmăresc de mult şi-mi place lupta voastră. Voi sunteţi altfel. Fiţi mai departe aşa şi veţi birui." L-am rugat să se explice. Atunci îmi spuse: "Eu am susţinut mereu mişcările naţionale, între altele şi organizaţia care s'a prăbuşit din cauza păcatelor multora din membrii ei." Era vorba de L.A.N.C. a lui Cuza. Bătrânul pretindea că mulţi colportori ai Ligii Apărării Naţionale Creştine" băgau în buzunarele proprii ofrandele jertfelnicilor anonimi.

Am vrut să-i apăr pe aceşti confraţi. Am încercat să-i explic că poate se înşeală, că cei care acceptau mai mult decât costul ziarului vărsau banii în casa organizaţiei lor sub forma de donaţii. Dar bătrânul, dând din cap, adaogă: "Noi, cetăţenii ce stăm deoparte şi vă privim, vedem bine cum se comportă fiecare. Si noi vedem când obolul nostru se risipeşte sau când ajunge acolo unde trebue." Apoi m'a bătut uşor pe umăr şi s'a îndepărtat cu pasi domoli. Am rămas locului, căzut pe gânduri. Si eu văzusem ceva asemănător cu ceeace-mi spunea bătrânul, la Bazargic, în vară, cu un student îmbrăcat în costum naţional şi vindea o foaie a unui partid politic. Eram totuşi bucuros că am servit încă unui Român un motiv de încredere în mişcarea noastră.

Puţini au fost aceea cari mi-au refuzat ziarul. Câţiva m'au făcut şi pe mine, huligan. Mulţi erau indiferenţi. Dar dacă adesea mă inerva această indiferenţă, foarte deseori îmi încălzeau sufletul expresii de încurajare: "Bravo, flăcăi", "trăiască Codreanu", "trăiască Garda!".

Cu ziarul "Pământul Strămoşesc", când apărea, procedam în acelaşi fel. Mergea însă ceva mai greu, căci era mai scump. Când ne rămâneau numere nevândute le expediam fiecare, pe cont propriu, pela cunoscuţi. Niciun număr nu trebuia pierdut. Toate conţineau hrana sufletească pentru România de mâine. Iar mijloacele noastre erau prea reduse pentru a scoate o cantitate mare. Făceam cu ele, ceeace mai târziu avea să se numească "Bombardamentul cărţilor legionare". Eram în faza de informare a opiniei publice despre noi şi ţelurile noastre.

In plus, Căpitanul a compus un manifest scurt ce putea fi aşternut pe o carte poştală. Fiecare purtam modelul la noi şi oridecâteorri aveam un ban în plus pentru una sau mai multe cărţi poştale, le scriam şi trimeteam pe unde ştiam vreo adresă. Dacă adresatul ne era cunoscut sau nu, nu ne interesa, căci semnam cu toţii, "un legionar".

Deacum eram încontinuu ocupat. Tot timpul liber, după obligaţiile şcolare, îl consacram Mişcării. Sâmbătă seara la ora opt, aveam şedinţele noastre. Inainte de terminarea fiecăreia, în cadrul hotărîrilor, ne repartizam programul de lucru pe tot cursul săptămânei următoare. Duminecă dimineaţa, la ora 5, aveam ora de instrucţie. De obiceiu locul nostru de întâlnire era Arcul de Triumf, dela Sosea. De aici plecam mereu în alte locuri, făcând exerciţii, un marş forţat sau trecând, fără ezitare, printr'un şanţ cu apă. De era ploaie sau timp frumos, de era ger aspru sau moină, la ora fixată eram cu toţii prezenţi. Deşi academicieni cu toţii, nu cunoşteam "sfertul academic". Inaintaşii noştri nu erau obligaţi să participe la aceste şedinţe de instrucţie. Dar din când în când veneau şi ei.

Ionel Belgea ne vorbea adesea în şedinţele de sâmbătă seara. Era un om bine pregătit, puţintel la trup, cu o faţă senină, vorbea încet şi sacadat. Era plin de conţinut. Stelescu, dipotrivă, era foarte volburos. Pentru o caracterizare: primul era în genul conferenţiarului, al doilea era tipul agitatorului de mase. Pe Belgea îl admiram. Stelescu se impunea. Era un tip destul de talentat, uneori chiar prea îndrăsneţ. Putea intimida pe oricine. Odată la o şedinţă de instrucţie, pe un ger cumplit, ne-a ţinut prea mult în poziţie de drepţi. Mie îmi îngheţase mâna dreaptă, de n'o mai puteam mişca. Mă cam speriasem. Dar exerciţiile

următoare mi-au pus din nou sângele în circulaţie. Instructorul nostru tuna şi fulgera: "Inainte, fuga marş!"; "La mine, fuga marş!"; "La dreapta, fuga marş!"... de credeam că-mi iese sufletul. Sufletul nu mi-a ieşit, dar mâna mi-am putut-o mişca din nou.

Cu altă ocazie, după un îndelungat exerciţiu fizic, ne-am aşezat pe o coastă de deal. Printre altele, Stelescu ne-a vorbit despre trădare. Această mătrăgună, spunea el, a fost mereu o mare piedecă în tot trecutul nostru istoric. Din cauza trădărilor nu s'au putut realiza nici iniţiatorii marilor acţiuni româneşti şi nici neamul nostru nu s'a putut emancipa la vreme. Deaceea legionarii trebue să ştie că în sânul lor nu poate încolţi această buruiană. Că el singur (Stelescu) va fi acela care cu fier roşu va înfiera în frunte pe oricare dintre noi, dacă ar cădea pradă acestui infam păcat. Explicaţia lui suplimentară a fost foarte sugestivă: fierul roşu avea să aibă forma unui "T", mare cât fruntea. Cel dintre noi care ar fi cutezat să trădeze Legiunea sau pe Căpitan, avea să primească pe frunte această infierare. Era un avertisment pentru noi şi un angajament pentru Stelescu.

In primele lupte electorale.

Intre timp murise fostul Regent, Buzdugan. Prin dispariţia lui se făcuse liber şi scaunul său de deputat din judeţul Tutova. Căpitanul desemnează pe "tataia", cum îi spunea el profesorului Ion Zelea Codreanu, sau "Moş Zagreb" cum îi ziceam noi, ca să candideze în numele mişcării în acel judeţ.

Nu ştiu cât vor fi avut ceilalţi de luptat, dar eu am dus o luptă grea cu cercul meu de colegi de şcoală sau alţi cunoscuţi, care mă necăjeau mereu, că această "familie Codreanu" ne exploatează naivitatea. Argumentul lor răutăcios era candidatura tatălui Căpitanului. Adică, familia Codreanu se urca pe treptele înaltelor demnităţi statale, prin jertfele noastre, a celor naivi.

Dar Căpitanul ştia ce-i trebuia atunci. Moş Zagreb mai fusese parlamentar şi cunoştea jocul şi era un adevărat orator de masse. In atacuri de cuvinte era foarte agil şi extraordinar de tăios şi prompt în răspunsuri. Adică tot ceeace se putea mai nimerit pentru parlamentul ţării. Când îşi începea bătrânul discursul său, se oprea orice foşnet, orice tuse. Mulţimea, oricât de mare, asmuţea într'o linişte de mormânt şi nu se mişca decât după două sau trei ore, când vraja cuvântului bătrânului se termina. Unele poveşti le repeta. In parabole, însă, era inepuizabil. Mereu venea cu altele noi de nu ştia nimeni de unde le mai scoate.

Către sfârşitul lui Februarie, Căpitanul întreabă în cadrul unei şedinţe, în care se pregătea campania electorală în perspectivă, cine vrea să participe la un marş pe jos dela Bucureşti şi până în judeţul

Tutova. Aproape toţi cei prezenţi s'au anunţat. Stelescu avea să conducă o echipă, iar Caratănase, alta. Aveau să meargă peste 300 km. pe jos.

Itinerariul era fixat dinainte. Dispoziţia Căpitanului de a nu provoca şi nici a răspunde la provocări, fie cu jandarmii, fie cu adversarii politici, era categorică. Tare aş fi vrut să merg şi eu. Nici distanţa nici oboseala nu m'ar fi reţinut. Numai şcoala m'a reţinut. Nu voiam să-mi întrerup studiile. Nimeni nu m'a întrebat dece nu merg. Numai în ochii lui Caratănase parcă am citit ceva. Nu ştiu ce era, regret sau compătimire. In Bucureşti n'am mai rămas decât puţini, vreo 4 sau 5. Plineam aici însă şi munca celor plecaţi.

La vreo două săptămâni, dupăce ziarele duşmane urlau despre "Zavistia bandelor codreniste", m'am prezentat Căpitanului cerându-i permisiunea ca să plec şi eu în Tutova. Făcusem rost de un carnet cu 75% reducere pe căile ferate şi, deci, puteam călători. Căpitanul îmi spune să fiu prudent şi odată ajuns la Bârlad, să nu mă afişez ca legionar. Trebuia să mă prezint unui prieten de-al nostru, Feniche Mocanu, hangiu la Bârlad, şi să comunic ca toţi legionarii risipiţi pe întregul judeţ să fie prezenţi în Bârlad, Dumineca viitoare, unde avea să vină şi Căpitanul la o mare adunare. In cazul că mă vor "agăţa" poliţiştii sau jandarmii trebuia să spun că n'am nimica comun cu legionarii, şi că am venit pentru a sprijini "Liga contra camatei", a profesorului Nolică Antonescu.

Intre timp echipele legionare trecuseră prin tot judeţul, vizitând aproape toate satele. In permanenţă au fost provocate fie de jandarmi, fie de agenţii electorali ai partidelor adverse.

Liberalii se ţineau tari. Judeţul Tutova constituia una din citadelele lor puternice. Nici nu puteau gândi măcar să poată fi înfrânţi de cineva. Fiecare întrunire liberală era urmată de banchete. Sute şi mii de ţărani primeau băutură, câtă voiau. Nu era măsură. Dar între ei, ţăranii îşi ziceau: "bem dela liberali şi votăm pe legionari".

Nu rare au fost cazurile, ca, la petrecerile liberale, flăcăii satelor să înceapă a fredona cântece legionare. De aceea incidentele erau uneori inevitabile. Prin târgurile Pueşti şi Băcani, mulţi legionari au fost grav răniţi. O adunare a lui Nicolae Totu, cu echipa lui de ieşeni, a fost atacată de jandarmi. Ei au răspuns prompt şi i-au fugărit până la postul respectiv unde s'au baricadat. Echipa lui Totu le-a tăiat firele telefonice şi i-au ţinut asediaţi timp îndelungat. Mulţimea radia de satisfacţie. Excesul de zel al unei autorităţi ce-şi depaşea mandatul, fusese pusă la punct. S'a dus vestea în întreg judeţul ca de popă tuns. Mulţimea, de obiceiu terorizată cu ocazia alegerilor, n'a crezut niciodată că şi jandarmii pot fi siliţi să respecte legile şi jocul democratic şi nu să le calce mereu.

Curentul pentru Garda de Fier era puternic. Eram siguri de victorie. Legionarii îşi făcuseră datoria în ciuda piedecilor ce i le punea autorităţile. Dar pentru adunarea noastră din Bârlad n'a putut veni nici Profesorul Codreanu şi nici Căpitanul. Profesorul a fost reţinut de poliţie la Pueşti, motivându-se cu instrucţia incidentelor avute acolo, iar acceleratul Bucureşti - Iaşi, cu care venea Căpitanul, prin samavolnicia guvernului a tot puternic, a trecut ca săgeata prin Bârlad, fără să oprească

până la Iaşi. Noi plesneam de ciudă iar liberalii îşi râdeau în bărbi de reuşita trucului lor. Si totuţi, de teama unei surprize neplăcute, guvernul amână data alegerilor aproape cu o lună mai târziu. Ne-am întors la Bucureşti, dupăce Căpitanul dăduse ordin să ne întoarcem fiecare de unde am venit.

La câteva zile citim prin ziare că o decizie a Ministerului de Interne oprea orice propagandă în grup şi, mai ales, că interzicea propagandişti streini de judeţul în care se făceau alegerile. Noi nu ne-am mai putut duce. In acelaşi timp însă, toate partidele nu aveau ca alt obiectiv, în foile lor de propaganda, decât să ne înfiereze, să ne defăimeze şi să ne condamne. Se reedita într'o formă mârşavă dictonul latin: "quod licet Jovi non licet bovi". Politicienii români au fost şi se voiau şi mai departe zeii poporului nostru oropsit. Dar n'a fost aşa. La 17 Aprilie 1932, Mişcarea Legionară avea să înregistreze a doua ei victorie electorală. Profesorul Ion Zelea Codreanu a fost ales deputat în Parlament pe judeţul Tutova. Era al doilea deputat al Gărzii de Fier.

La Neamţ, unde în August 1931, Căpitanul fusese ales deputat, rezultatul alegerilor a fost următorul:

Garda de Fier	11.176 voturi
Liberalii (ducişti)	7.214 "
Naţional-ţărănişti cu averescanii	6.120 "
Liberalii (georgişti)	3.448 "
Comuniştii	255 "
Liga Vlad Tepeş	65 "

Acuma, la Tutova, rezultatul a fost următorul:

Garda de Fier	5.626 voturi
Liberalii (ducişti)	5.075 "
Liberalii (georgişti)	2.210 "
Naţional-ţărăniştii	3.049 "
Liga contra cametei	2.983 "
Lupiştii	1.351 "
Cuziştii	552 "
Blocul muncitoresc	136 "

Căpitanul a scris atunci: "Spiritul legionar s'a dovedit încă odată că este construit ca să învingă. El va merge din sacrificiu în sacrificiu şi din biruinţă în biruinţă."

Intorşi la Bucureşti, ne-am reluat activitatea, cu şedinţele, instrucţia, ziarele şi propaganda cunoscută. Căpitanul a împărţit "Crucea Albă" tuturor celor ce au participat la victoria din Tutova. Mi-a fost şi mie prinsă în pieptul bombat, nu de mândrie, ci de respiraţia-mi întreruptă. M'am bucurat. Totuşi mă gândeam că n'o merit în aceeaşi măsură ca acei ce executaseră marşul cel greu, sau aceia ce vărsaseră sânge pentru această biruinţă. Eram hotărît să fiu mereu mai vrednic. Această Cruce Albă o păstrez şi astăzi, după aproape 20 de ani de când mi-a fost dată. Mi-a fost cel mai credincios talisman prin toate închisorile, prin toate prigoanele, prin care am trecut de atunci şi până astăzi.

Profesorul Codreanu n'a mai apucat însă să intre în Parlament.

Validarea i-a fost mereu amânată, pânăce spre vară, cade guvernul şi se fixează termenul noilor alegeri generale.

Noul guvern a fost încredinţat naţional-ţărăniştilor care urma să fie confirmat de popor în 17 Iulie 1932.

Mişcarea creşte mereu

Până atunci activitatea noastră s'a tot extins. Cadrele s'au mărit atât printre studenţi cât şi printre muncitori, funcţionari şi meseriaşi. S'au deschis şi alte sedii pe sectoare. Primul a fost Sectorul III albastru, la Doru Belimace acasă. Apoi s'au deschis pe rând, cel de negru, sub conducerea lui Aurel Serafim, cel de verde, sub conducerea lui Niki Constantinescu şi cel de galben condus de Ion Barbu.

Frăţiile de Cruce au fost date în seama lui Stelescu. Studenţimea o conducea Traian Cotigă.

Munca noastră devenea din ce în ce mai multă, dar şi puterile noastre creşteau pe zi ce trecea. Mereu mai mulţi camarazi ne strângeam în rânduri. Mereu mai mulţi se doreau printre noi. Eram siguri de noi, dar şi mai siguri de dreptatea cauzei noastre. Sfidam orice rezistenţă din partea oricui ar fi venit şi răspundeam prompt la orice provocare. Oriunde eram numai doi sau trei, ne impuneam punctul nostru de vedere. Când eram mai mulţi, stăpâneam pur şi simplu. Cântecele noastre dărâmau orice zid potrivtic, rostogoleau stânci. Cel mai de preferinţă pe atunci era: "Noi legionarii - noi muşchetarii". Mai cunoşteam, "Peste mormântul tău sfânt dela Putna", "Veniţi cu noi", "Scoală, scoală, Moldovene", "Mândra legionarului" şi "Inainte" de Viorica Lăzărescu. Căpitanului îi plăcea "Pe o stâncă neagră" şi marşul "Inainte", iar Stelescu compusese un marş intitulat "Venim dela Dunărea-albastră". "Hora legionară", o învăţau repede toţi cei ce veneau în contact cu noi. Melodia ca şi versurile-i uşoare i-au deschis drum larg în lumea satelor. Aşa mergeam înainte cu cântecele noastre.

Când de Paşti m'am dus acasă, puteam să mă odihnesc. In timp ce toţi ceilalţi aveau dispoziţiuni cum să înteţească propaganda, eu eram oprit să fac ceva în Bazargic. La fel toţi camarazii din ţinutul Cadrilaterului. Aici, aproape majoritatea coloniştilor erau români - macedoneni şi Căpitanul voia să-i scutească de eventuale repercursiuni în viaţa lor şi aşa destul de grea. Voia poate să nu-şi atragă vreo nouă acuzare că exploatează şi "insurecţia macedoneană". Situaţia era de altfel foarte încordată, mai ales după votarea legii "Dobrogei noi", lucrată şi propusă de C. Angelescu, asupra căruia , cu aproape doi ani înainte, trăsese Beza, fără efect.

Tata nu s'a putut însă opri ca să nu povestească cunoscuţilor săi despre isprăvile mele. Zile de-a rândul a trebuit să mă duc pela ei ca să le povestesc despre Căpitan şi Garda de Fier. Mă tot împingeau să

fac o adunare şi la ei. Mă asigurau că se va duce pomina de o astfel de adunare. Dar să vină şi Căpitanul. In fond voiau să facă o demonstraţie de forţă pentru a mai reduce din "nasul", uneori obrasnic, al iridentei bulgare. Le-am spus să mai aştepte. Am organizat totuş un prim cuib de susţinere.

Incă din iarnă Căpitanul instituise "Comitetul de o mie". Din acesta formau parte 1000 de persoane, din mijlocul şi din afara mişcării, cari se obligau să plătească lunar 100 de lei pe timp de un an. Membrii acestui Comitet primeau, pe lângă satisfacţia de a fi susţinut mişcarea, şi "Crucea Verde". Aceşti bani aveau menirea să asigure ratele camionetei noastre "Căprioara", cât şi ale maşinilor micei noastre tipografii dela Iaşi. După câte ştiu, numărul cotizanţilor acestui Comitet nu a trecut de 400 şi nici aceştia nu au plătit cu regularitate.

In vacanţa de Paşte a trebuit să fac un drum la Hârşova. A fost ocazia, ce nu mi-a scăpat, de a face în judeţul Constanţa ceeace nu puteam face în Caliacra. M'am armat cu o serie de manifeste pe care le-am compus singur şi le-am tras la şapirograful tatei. Delungul judeţului Constanţa, pe unde am trecut, am împrăştiat aceste manifeste. Pe unde m'am oprit am deschis vorba direct, întrebând lumea dacă a auzit de Garda de Fier. Si pentrucă cei mai mulţi nu ştiau nimic, le-am făcut-o eu cunoscută aşa cum m'am priceput mai bine. In Hârşova, după ce mi-am terminat treburile, l-am căutat pe Caratanase. El era plecat prin satele vecine, dupăce pusese în localitate bazele primului cuib, în fruntea căruia era un fost coleg de şcoală, Traian Nache.

Garda creştea şi, odată cu ea, creşteam şi noi. Ne vedeam foarte aproape de victorie. Nu ştiu cum calculau ceilalţi, dar eu făceam o socoteală foarte simplă. Dacă fiecare îşi ia obligaţia să convingă măcar unul singur într'o lună, numărul total creştea în progresie geometrică. Potrivit acesteia, în doi ani toată ţara putea fi legionară. Calculul părea cu atât mai posibil cu cât nimănui nu i se părea imposibil să convingă de adevărul şi dreptatea cauzei legionare, pe cel puţin încă un om, într'o lună. Totuşi erau momente când entuziasmul meu cobora la nivele mai realistice.

Dar nimeni nu bănuia atuncia, greutăţile şi durerile ce ni le va aduce viitorul. Tinereţea, idealismul şi mai ales entusiasmul nostru ne purtau pe aripi de vulturi. Când eşti tânăr ţi se pare că-i tot primăvară. Când eşti idealist, te plimbi tot prin sfere înalte. Când eşti entusiast, vezi lumea mereu în roz. Si eu aşa eram, precum toţi tinerii, toţi idealiştii şi toţi entuziaştii.

In propagandă electorală prin Bucovina

Intors la Bucureşti, îmi pregăteam de zor examenele din sesiunea de Iunie. Voiam să le dau pe toate şi speram să le iau pe toate. Vara voiam să fiu deplin liber şi să mă dedic numai luptei legionare. Căpitanul ordonase acelaşi lucru. După o bătălie câştigată, studenţii legionari trebuiau să câştige şi bătălia examenelor. Eu mergeam bine. Luasem cu succes trei examene şi alte două la lucrarea scrisă, când Stelescu, într'o şedinţă de garnizoană, ne comunică că a primit ordin să plece cu o echipă cât mai puternică spre Bucovina, pentru propagandă electorală.

De data aceasta n'am mai pregetat, deşi în maximum patru zile aş fi terminat şi celelalte examene. Chiar în acea seară, către miezul nopţii, eram circa de 20 - 30 legionari, în acceleratul Bucureşti - Berlin, via Grigore Ghica Vodă. La Burdujeni trebuea să ne dăm jos şi în marş, trebuia să urcăm spre Suceava, unde, de ziua Sf. Ioan cel Nou, se adunau cu miile ţărani în pelerinaj. Aici candida pe lista noastră, fără a fi legionar, maiorul de rezervă Neculce, o figură foarte originală. Era cunoscut prin părţile locului şi ceruse să candideze pe listele noastre, rezervându-şi dreptul ca odată ajuns în Parlament să rămână independent sau ca deputat al nostru, după cum singur avea să hotărască. Noi i-am dat tot sprijinul. Ajunşi la Suceava am provocat o surpriză generală. Aproape toţi aveam cămăşi verzi, centura şi diagonala. Majoritatea eram în bocanci şi pantaloni negri. Autorităţile nu ştiau de unde am picat, iar mulţimea dădea buzna ca să privească pe acei ce mărşăluiau în coloană de patru pe toată lărgimea străzii. In pas cadenţat, cântam de ne sbârnăiau corzile vocale. N-am ştiut niciodată de unde ne venea atâta energie. Smulşi dintre cărţi tocmai în toiul examenelor, după o călătorie de o noapte întreagă fără a închide un ochiu, de mâncat n'am prea avut ce, şi totuşi eram de o forţă şi vigoare de nu ne-ar fi putut sta nimeni în cale. Lumea asista la ceva nou. Nu purtam drapele şi nici placarde. Singurul nostru semn distinctiv erau cântecele şi cămăşile noastre verzi.

Dupăce am răscolit oraşul, într'o piaţă prea mică pentru mulţimea adunată, ne-am ţinut cuvântările. In afară de Stelescu nu prea aveam vorbitori. Totuşi intervenţia noastră spontană şi-a făcut efectul. Cu toţii ştiau acuma despre Garda de fier şi de semnul listei noastre pe buletinul de vot. Intr'un târziu, după amiază, am putut ospăta şi noi ceva, la o mânăstire. De-acum şimţeam şi oboseala. Totuţi n'am pregetat să vizităm cetatea. Voiam să retrăim epoca de glorie a lui Stefan cel Mare. Printre zidurile acestei cetăţi ne-am coborît în trecutul istoriei noastre sbuciumate. L-am fi chemat pe Srefan cel Mare. Dar nu ştiam pe atunci cântecul ce avea să ne fie mai târziu marşul cel mai cântat:

"Stefan Vodă al Moldovei
Fost-a pela noi prin munţi
Si-a găsit în codrii noştri,
Soimi viteji, războinici mulţi."
. . . .

Chiar de a doua zi disdedimineaţă am pornit-o prin judeţ. Aproape sat de sat şi târg de târg, câmpul, văile şi dealurile judeţului Suceava, le-am cutreerat fără odihnă.

Spre surpriza noastră a tuturora, nu ne-am întâlnit aproape niciodată nici cu jandarmii şi nici cu poliţia. Unii socoteau că au prins frică de noi. Alţi bănuiau că noul guvern, în frunte cu Vaida, căci cel anterior al Profesorului Iorga fusese debarcat deja, ar vrea alegeri în adevăr libere. Realitatea era însă cu totul alta. In Bucovina şi Basarabia erau cuziştii foarte tari. Aici am fost lăsaţi cu totul liberi în propaganda noastră. Guvernul sconta un beneficiu direct, conform zicalei: unde doi se ceartă, al treilea câştigă". E drept că la început nici cuziştii nu ne-au atacat. Iar noi, din principiu, n'am tras spuza depe turta altora pe a noastră. Nu din critica altora ne-am arătat vreodată ceeace suntem noi. Ne spuneam crezul nostru şi-l susţineam prin argumente proprii. Noi n'am apărut pe ecranul politicei româneşti pentru a fi un partid în plus. Apariţia noastră era consecinţa unei necesităţi de ordin spiritual şi naţional. Eram exponenţii unei alte concepţii despre viaţă şi nu rezultatul unor divagaţii politice atât de prolifice pe acea vreme. Si lumea singură vedea că noi suntem cu totul altceva decât ceeace a cunoscut până atunci.

Din Suceava am trecut în Rădăuţi. Câteva incursiuni am mai făcut şi prin Câmpu Lung şi Storojineţ. La Rădăuţi l-am cunoscut pe Dl Vasile Iasinschi, vechi luptător naţionalist. Se ataşase, curând după înfiinţarea Legiunei, luptei Căpitanului. La Rădăuţi susţineam candidatura Profesorului Codreanu. Aici am avut ocazia să-l cunosc şi eu mai bine pe acest veteran al luptei naţionale. Mereu sobru, uneori exagerat de grav, pe cât de pedant în gesturi şi vorbă, pe atât de comunicativ şi glumeţ în relaţiile cu noi. Cunoştea toate vinurile bune şi le aprecia numai pe acestea. Pe cât era de curtenitor cu gazdele noastre prin oraşe şi sate, pe atâta era de sever cu sine însuşi. Un om extrem de evlavios care lăsa uneori impresia, celor ce nu-l cunoşteau bine, unui demagog al misticei creştine. Avea tabietul său şi era sfătos ca orice bătrân. Când eram cu el o duceam cu toţii foarte bine. Era cunoscut peste tot şi bine primit pestetot. Când se găsea vreun ţăran mai îndrăsneţ care să-l critice în public că ar fi părăsit pe Cuza, discursurile lui se prelungeau câte 3 - 4 ore în şir. El demonstra că nu se rupsese de Cuza ci că organizaţia acestuia se rupsese în două, tocmai când se găsea într'o poziţie mai tare, după alegerile averescane din 1926. Profesorul a rămas deoparte împreună cu alţi fruntaşi de seamă. S'a alipit apoi mişcării legionare, prin anul 1929. Bătrânul nu se dădea uşor bătut şi până nu se convingea că cel mai de pe urmă om e lămurit, nu termina. Si era curios că nimeni nu obosea ascultându-l.

Tăranii pe aici erau foarte chipeşi. Curaţi, îmbrăcaţi mereu cu costumul lor naţional, sprinteni, fără a fi slabi, nu puteai decât să-i

admiri. Obiceiurile lor străvechi, candoarea lor, cumpătul şi bunul lor simţ, descopereau un fond foarte sănătos. Vorba lor era parcă a letopiseţelor. Pletele lor, mai ales la cei bătrâni, te purtau spre alte vremuri. Femeile lor, mereu roşii în obraji, mi se păreau cele mai frumoase pe care le văzusem până atunci. Si totuşi, pe feţele lor era întipărită o suavă tristeţe, cauza căreia nu o puteam ghici.

Având mult de colindat, ne împărţisem pe echipe de 5-6 şi conform programului stabilit, ne readunam în câte-un centru mai mare unde venea şi Profesorul Codreanu. Noi răscoleam satele şi îndemnam poporul să vină la târgul sau oraşul unde aveam să ţinem întrunirea. Când şi-au dat seama cuziştii că le cam fuge terenul de sub picioare, au încercat să ne lovească. Nu numai Rădăuţiul, dar şi celălalte judeţe până la Cernăuţi, constituiau fieful politic al lui Nichifor Robu, învăţător de profesie şi deputat cuzist în toate legislaţiile. Un tip robust şi impulsiv, se credea îndreptăţit ca să ne interzică el ceeace legile ne permiteau.Odată, în orăşelul Siret, ne-a zădărnicit adunarea. Venise cu automobilul şi cu revolverul în mână, a dat peste masa pe care Profesorul Codreanu îşi ţinea cuvântarea. Ordinul era categoric de a nu răspunde provocărilor lui. Si nu i-am răspuns. Ne-am retras într'o curte. Dar Robu nu s'a mulţumit numai cu atâta. Si-a organizat o bandă de "credincioşi" şi ne-a asediat. Ne-am apărat cât am putut. Mulţi am fost loviţi cu pietrele aruncate de aceştia. Cu greu ne-am putut stăpâni. Aveam şi noi câteva pistoale. Dar nu am făcut uz de ele niciodată. Numai cu câteva petarde oarbe am respins pe atacanţi. N'am răspuns, cum trebuia, nici acestei provocări, dar nici Robu nu ne-a mai ieşit vreodată în cale. Nici pe acasă nu mai dădea. Ne-a spus Domnul Iasinschi că ceruse chiar protecţia poliţiei pe motiv că legionarii vor să-l răpună. Cu astfel de oameni totdeauna este vinovat hoţu de păgubaş.

Cele trei-patru săptămâni de campanie electorală în Bucovina mi-au dat ocazia să-i cunosc mai bine pe camarazii mei, să învăţ cum se poartă o luptă, fără a ieşi nici din lege şi nici din tine. Am văzut şi călcat cu piciorul o regiune întreagă, unde dărnicia naturii, îmbinată cu hărnicia omului a putut da acea "dulce Bucovină, veselă grădină".

Nu ne-a scăpat aproape nimic nevizitat. Dela Codrii Cosminului şi Mânăstirea Putnei, dela întinsele domenii ale Fondului Bisericesc şi până la modestele aşezări ale micilor gospodari, mai toţi urmaşi ai vechilor răzeşi, n'a rămas aproape nimic nerăscolit de noi.

Pe aici am cunoscut şi câştigat o serie nouă de camarazi. Mi-aduc aminte de comuna Stăneşti a lui Posteucă. El studia atunci la Cernăuţi. Când am trecut prin satul său cântând, s'a alăturat nouă şi ne-a întrebat dacă ne poate însoţi mai departe. De-atunci a fost mereu cu noi.

In deplasările noastre prin judeţul Storojineţ am cunoscut pe bătrânul G. Hluscu, învăţător, cu trei feciori cam de vârsta noastră. Cu toţii ştiau să cânte la diverse instrumente muzicale. Impreună cu alţi tineri din sat formaseră o orhestră minunată. Bătrânul învăţător compusese melodia cântecului - a cărei poesie fusese compusă de un ţăran, Tcaciuc - "Pământul ţării noastre geme", cunoscut mai târziu ca "Marşul legionarilor din Storojineţ".

Noi l-am învăţat pe acesta iar ei au învăţat cântecele noastre.

Reîntorşi în oraşul Rădăuţi am avut o întâlnire originală. Mi-au fost prezentaţi câţiva camarazi noi. Eu eram cu unul din Sibiu ce se numaea Remus Cocoş. Printre cei prezenţi era şi unul Găină şi nu mai ştiu cum. Eu, pufnind în râs, mi-am spus numele. Ceeace părea o glumă se mărea şi prin faptul că eu eram cel mai robust dintre cei trei. numele noastre atât de curioase, păreau că se regăsise în familie: Cocoş, Găină, Puiu.

Tot la Rădăuţi l-am cunoscut pe Dl. Radu Mironovici şi l-am revăzut pe Totu. Ca rupţi din vijelie, s'au repezit cu "Căprioara" ca să ne aducă manifeste dela Iaşi.

"Tce dziceţi, şefilor?" ne întreabă Totu vorbind din vârful limbii. "Aţi răsturnat guvernul?" Eram într'adevăr o echipă foarte puternică. Cel puţin 5-6 dintre noi ca, D. Belimace, I. Caratanase, Strugariu, V. Sandu, P. Tocu, puteau fi şefi de echipe pe alte judeţe.Mişcarea aştepta mult dela noi, şi noi eram siguri de o victorie frumoasă.Insuşi Profesorul, singurul cu experienţă mai serioasă în materie electorală, era convins că am câştigat bătălia. Dar rezultatul final avea să ne decepţioneze pe toţi. Numai la Suceava am reuşit să-l scoatem pe maiorul Neculce, deputat. In raport cu eforturile noastre, în Bucovina nu am avut succes. Profesorul Codreanu mai candida şi în Tutova şi Covurlui. In ambele judaţe a fost ales. A optat pentru mandatul din Tutova, ca să poată intra în Parlament Mihail Stelescu, al doilea pe lista judeţului Covurlui. Aşa hotărîse Căpitanul. Voia să ofere lui Stelescu posibilitatea valorificării lui ca om şi luptător. Sau, voia poate, să-i încerce omenia? Cum am aflat însă mai târziu, a vrut să-i încerce ambiţia. Mişcarea reuşise să trimeată în Parlament cinci deputaţi: Căpitanul, Profesorul Codreanu, Stelescu, Nuţu Ieşeanu şi Maiorul de rezervă, Neculce. Judeţele Neamţ şi Tutova au asigurat şi de data aceasta victoria mişcării legionare.

Oamenii câştigaţi cauzei legionare i-au rămas credincioşi. Iar dacă eforturile noastre, ale celor plecaţi în Bucovina, n'au dat rezultatele sperate, în schimb celelalte echipe, mult mai mici, au repurtat succese frumoase. Mişcarea depusese liste în 36 judeţe.

In Moldova lucrau, Bădia Radu Mironovici cu Totu şi majoritatea ieşenilor cu Crângaru, Ion Taşcă, Ilie Stângă şi alţii. Prin nordul Basarabiei se afla Bănică Dobre, cu barba-i de monah, "mare cât îi hăul", aspru la furie şi totuşi blând ca mielul. Prin sud haiducea Savin. Prin Oltenia era Iulică Stănescu, iar în Maramureş, Preotul Dumitrescu-Borşa, ajutat de o mână de români-macedoneni, între cari Supilă şi Nacu, înfrunta cu greu samavolnicia unei administraţii mult prea corupte.

Transilvania o avea în seamă Ion Banea, Corneliu Georgescu şi Tribunul Turdei, Amos Horaţiu. Servicii nepreţuite a adus ziarul "Libertatea" dela Orăştie, condus de Ionel Moţa.

Căpitanul dirija lupta dela Centru, fie din Bucureşti, fie din Iaşi. Se deplasa la întrunirile mai mari. Era mulţumit cu rezultatul general. Noi însă ne-am întors la Bucureşti oarecum desamăgiţi. Cel mai jovial era Stelescu. Mulţi l-au felicitat. Era deputatul cel mai tânăr. Ii lipsea vreo două luni pentru a împlini 25 de ani. Deaceea la validarea lui s'au ivit multe discuţii căci legea prevedea minimum 25 de ani pentru asta.

In Dobrogea

Intors acasă, mi-au trebuit câteva săptămâni ca să tot povestesc despre locurile călcate de noi, despre oameni şi obiceiuri şi mai ales despre lupta noastră.

In tot cursul verii m'am deplasat numai o singură dată la Balcic şi în comuna Vulturul din jud. Constanţa, la un unchi al meu, unde am stat câteva zile. Nu-l mai văzusem de mult şi-mi plăcea să stau de vorbă cu el. Era naţionalist - fost averescan - apoi trecuse la Goga şi rezista tuturor eforturilor mele de a-l convinge de dreptatea legionară.

Auzise şi el, ca tot satul, de isprăvile "noului partid legionar" şi erau mulţi curioşi ca să afle lucruri noi despre el. Cei mai mulţi însă se menţineau în rezervă.

Unchiu de-al mamei, venise ca preot în comună. Pe cât era de blajin în vorbă, pe atâta era de tăios şi neiertător în politică. Om către 80 de ani, nu s'a lăsat să fie trecut la pensie, ca nu cumva un preot mai tânăr să-i răsvrătească parohia. Tinea la oameni şi aceştia la el şi se înţelegeau bine. Pe mine m'a ascultat de de multe ori, dar să nu-i fi atacat partidul că nu mi-ar mai fi dat ocazie să-i calc pragul casei.Imi spunea: "Măi dobrogene, căci îmi povestea "unchiul popa" încă de mic copil, că eu nu eram nici din neamul mocănesc, ca tata, şi nici din neamul cojenilor, ca mama. Eu eram dobrogean.

Pe aici, caşi în restul judeţului, erau tari liberalii lui Vasile Sasu şi Radu Roşculeţ, care de 30-40 de ani determinau politica satului. Oamenii erau prin urmare vechi liberali. Erau oameni cu situaţie şi fără prea multe necazuri. Ei n'au cunoscut iobăgia din Transilvania şi nici clăcăşia din Vechiul Regat. N'au cunoscut nici exploatarea evreească din Moldova şi Bucovina şi cu atât mai puţin pe cea din Basarabia. De comunism nu se temeau şi nici nu-şi puteau închipui că ar exista oameni cari să renunţe la propriile lor posesiuni, pentru a le avea numai în folosinţă comună. Li se părea atât de absurdă această concepţie că nici nu se oboseau să o cunoască. Aşa că, toate argumentele mele nu răspundeau nevoilor lor.

Si dacă se lăsau totuşi convinşi, nu puteau să se rupă de obiceiurile lor la bătrâneţe, pentru ca să vină printre noi, cei tineri. Li se părea nepotrivit ca ei, oameni în vârstă, unii cu copii însuraţi, să vină alăturea cu noi. Se temeau să nu-i râdă satul. Această mentalitate era cea mai grea piedecă în lupta noastră. Convingerile se puteau schimba, dar mentalitatea, ba.

O poziţie totuşi câştigasem acolo. Oamenii ştiau că suntem ai ordinei, ai neamului şi ai ţării şi nicidecum invers, cum citeau prin ziarele "Dimineaţa", "Adevărul" şi chiar câteodată în "Universul". Ne ştiau luptători pentru o cauză românească. M'au ascultat cu interes şi mi-au cerut reviste şi manifeste de-ale noastre.

Lupta studențească

In toamnă m'am întors la București. Mi-am dat restul examenelor și am obținut o reducere de 50% a taxelor școlare. Tata nu mai putea face față cheltuelilor. Sora mea mai mare își câștiga singură existența, copiind acte pe la Tribunal. Cu greu putea ajuta din când în când pe cei de acasă. Fratele meu deasemeni își câștiga singur existența, fie ca tejghetar într'o bodegă, fie ca cismar. Tata, după mai multe reduceri de salar, (renumitele "curbe de sacrificiu" ale lui Argentoianu) n'a mai primit vreo patru luni în șir niciun salariu. Criza economică mondială isbucnită în 1929 și-a atins apogeul în țara noastră deabea prin 1932. Eram hotărît să-mi găsesc cel puțin o meditație din care să mă întrețin singur și, dacă aș putea, să trimit și acasă câte ceva. Am depus eforturi mari. Zi de zi citeam ofertele de servicii din mica publicitate. Cu noaptea'n cap plecam dela cămin până pe str. Brezoianu unde se afișa ziarul "Universul". Pe o bucată de hârtie îmi notam anunțurile ce mi se păreau convenabile și alegam ca să fiu, de-i posibil, primul la ușa ofertantului. Uneori așteptam câte un ceas două, până să fiu primit. Imi era foarte greu când, prin aceste așteptări, pierdeam și câte-o prelegere. Săptămâni și luni dearândul am gonit zadarnic.

Sediul Mișcării Legionare se mutase încă din vară în strada Ceres (lângă Podul Izvor). Era a treia mutare. Primul sediu legionar în București fusese pe Calea Victoriei (vis-à-vis de Cercul Militar). Apoi pe Bulevardul Basarab, unde aveam o cameră nu prea mare pentru cerințele noastre. Căpitanul intenționa ca să facă un fel de cazarmă legionară, cu mai multe birouri, cu locuință și masă pentru deputații legionari, cu sală de primire și tot ce ce cuvine unei mișcări în plină desvoltare. Deaceea închiriase un etaj întreg a unei case destul de mare. Stelescu nu a venit acolo și nici n'am aflat decât mult mai târziu dece nu voia să locuiască în așa numita "cazarmă legionară". Au rămas acolo doar "tataia", iar Doamna Codreanu, soția Căpitanului, gătea pentru toți. Părintele Dumitrescu Borșa, isgonit de autorități din Maramureș, și-a dus soția și cei doi copii în Argeș, de unde era, iar el a venit la București, unde îndeplinea funcțiunea de Secretar General al Mișcării și locuia totacolo.

Timpul liber mi-l petrecea de-acuma în jurul acestui comandament central. Făceam și eu câteceva sau ascultam, fie pe unul, fie pe altul, dintre camarazi. Veneau și plecau. Pe Savin îl aveam cel mai mult oaspete. Când a murit soția părintelui Dumitrescu, mi-a spus Căpitanul să-i țin locul pânăce se întoarce. Primeam corespondența și serveam telefonul. Prezentam Căpitanului raportul în fiecare zi de lucrările de urgență sau alte nevoi legionare. După indicațiile lui, rezolvam corespondența mai ușoară. Eram oarecum un membru nou al acestei mici comunități legionare. Intrasem într'o nouă familie pe cât de săracă în

mijloace, pe atât de bogată în trăire. Luam masa împreună. Miercurea se mânca de post, iar Vinerea se făcea post-negru până la ora 4 după amiază. Nu era obligatoriu, nici pentru mine nici pentru cei ce se întâmplau la vremea mesei, la sediu. Voiam însă să postesc și eu și mă bucuram că pot.

De aici căutam însă și mai asiduu o meditație, căci aveam ziare la dispoziție. Acestea soseau dis-de-dimineață. Si în plus puteam folosi și telefonul.

Si am avut noroc. Un negustor foarte cumsecade, singurul român blănar ce mai rămăsese în cartierul blănarilor bucureșteni, avea nevoe de un student pentru cei doi băeți ai săi ce urmau o școală de elită a Femeilor Ortodoxe Române, unde se preda în plua limba franceză și germană. Pretenția mea de a primi în schimbul meditațiilor locuință și masă, a fost acceptată. Astfel mi-am rezolvat problema existenței și m'am mutat în strada Rădăuți, unde aveam să locuesc multă vreme. Cu timpul am mai primit și 500 lei lunar în plus, pentru străduințele mele pedagogice. Eram fericit că-mi pot continua studiile fără a mai greva pe cei de acasă.

Ba ceva mai mult încă. Am putut să mă înscriu și la Drept, facultatea menită să mă învețe despre drept și dreptate, despre Stat și organizația lui.

In viața studențească făcusem progrese serioase. Dacă majoritatea studenților nu era legionară formal, ea era indiscutibil cu legionarii. Pe atunci obiectivul nostru era cucerirea centrelor studențești la București, Iași, Cluj și Cernăuți. Odată cucerite aceste obiective ele înlesneau trecerea Uniunii Generale a Studenților sub conducere legionară. Studențimea toată era continuatoare a desideratelor fixate în 1922. Pe plan național n'a existat niciodată nicio ezitare, chiar dacă unii conducători ai studentimei transformaseră cariera studențească într'o trambulină de aranjamente personale, lansându-se în lumea partidelor politice. Pe linie mare deci, studențimea rămăsese tradiționalistă. Dar majoritatea, cum părăseau băncile universității, fie pentru o pâine mai bună, fie din alte motive, se pierdeau în mocirla politicianistă. Puțini au continuat lupta începută ca studenți. Pentru a curma odată cu acest sistem de irosire zadarnică a forțelor naționale, Căpitanul a proectat și urmărit de aproape lupta studenților legionari pentru a cuceri conducerea studențească.

In studențime se oglindea viața publică românească. După cum în țară, legile erau aproape bune, dar nu dădeau rezultatele corespunzătoare din cauza oamenilor cari nu le respectau, la fel și în studențime, cu toată însuflețirea de care dădea dovadă întregul tineret universitar, nu se puteau obține rezultate pozitive din cauza lipsei de continuitate în luptă. Lipsa de perseverență, fie în luptă, fie în credință, devenise una din caracteristicele vremii. Amenința să devină o plagă națională. Putea sdruncina temeliile existenței noastre. Pătrundea în trup și în suflet cum pătrunde molima ciumei. Devenise un atribut al lumii românești. Intrase deja în mentalitatea timpului. Si lupta împotriva acestei mentalități nu era deloc ușoară. Totuși ne-am avântat în luptă contra ei, cu hotărîre. Ne-am ținut de capul ei cu încăpățânare. Studențimea

eraorganizată pe Cercuri Judeţene, ai căror delegaţi alegeau conducerea Centrelor Universitare. La rândul lor aceştia îşi trimiteau consilierii în conducerea centrală: Uniunea Naţională a Studenţilor Creştini Români.

Primul nostru obiectiv n'a fost conducerea Cercurilor Judeţene, ci locurile de delegaţi ale acestora la Centrele universitare. Deaceea intram în tratative cu aceia dintre studenţi cari voiau şi aveau şanse mai mari ca să devină preşedinţi ai Cercurilor Judeţene. Ii susţineam pe aceştia în schimbul locurilor de delegaţi la Centru. Si găseam destui pretendenţi la postul de Preşedinte. Erau mulţi cu intenţii curate. Se vedeau în măsură de a representa cu cinste această funcţiune. Erau însă mulţi şi din cei cari din vanitate se voiau preşedinţi. Nu puţini am cunoscut dintre aceştia ce îndată îşi tipăreau cărţi de vizită cu acest titlu. Li se deschideau mai uşor uşile pela ministere şi mai ales pela prefecturile judeţene respective. Când erau alegeri pela Cercuri, nu se prea puteau concentra legionarii. Cei puţini din judeţul respectiv, trebuiau să ducă lupta singuri ca să-şi asigure măcar un loc printre cei doi delegaţi ce se trimeteau la Centru. Nu acelaşi lucru se întâmpla la Facultăţi sau la Societăţile Studenţeşti independente. Aici ne concentram cu toţii şi susţineam punctul de vedere al camarazilor sau al prietenilor noştri. Nu aveau drept de vot decât cei ai facultăţii respective. Sedinţele însă erau publice şi noi ştiam să facem atmosferă. Când asistenţa devenea prea gălăgioasă trebuia să mai şi plecăm.

De cele mai multe ori însă, pierdeam noapte de noapte cu şedinţele ce nu se mai sfârşeau. Desbaterile noastre întreceau pe cele mai lungi ale parlamentarilor vremii. Si, ca la aceştia, se mai întâmplau şi scandaluri similare, unde argumentele contundente luau locul celor teoretice. Dar asta numai când era vorba de cei de rea credinţă, speculanţi ai idealismului studenţesc. Aşa e lumea. Caşi pădurea cea mai frumoasă işi are uscăturile ei.

La 10 Decembrie se împlineau 10 ani de lupte studenţeşti. I-am sărbătorit la Bucureşti cu o amploare deosebită. Ne întorsesem nu de mult dela Congresul Studenţesc dela Braşov unde repurtasem o mare victorie. Bucureştiul singur a putut presenta o coloană de aproape 200 de studenţi, împărţiţi pe facultăţi. Dintre aceştia, jumătate erau îmbrăcaţi în cămăşi verzi şi pantaloni negri. Mulţi le-au împrumutat dela camarazii muncitori din Bucureşti. Bucovinenii au venit în costume naţionale. Iaşul şi Clujul au trimis deasemenea tot ce-au avut mai bun. N'a lipsit nici Timişoara şi nici Chişinăul. Au participat la acel Congres aproximativ 6.000 studenţi şi studente, reprezentanţi ai tuturor organizaţiilor studenţeşti. Legionari n'au fost mai mult de 400 - 500. Dar ei au condus congresul. In sala cinematografului "Astra" nu puteau încăpea mai mult de 700 - 800 de persoane. Noi legionarii eram primii pe poziţie. Propunerile noastre, referatele sau înfierările noastre, pregătite din vreme, au dat tonul în Congres. Când ne-am prezentat la defilare am impresionat toată lumea. Marşurile noastre răsunau pe toate străzile. Lumea românească era mereu cu noi şi noi nu plecam din mijlocul ei. Nu ne-am ţinut de petreceri. Localurile le vizitam numai pentru a fi siguri de ordine. Tot legionarii făceau şi poliţia congresului. In afară de câteva escapade la fabrica de bere "Czell" şi fabrica de zahăr

"Bod" al unora veniţi ca să se distreze, nu s'au înregistrat plângeri. Nici lecţii de naţionalism nu s'a dat nimănui şi nici geamuri nu s'au spart.

Acei confraţi cari în 1929 s'au întors dela Congresul din Oradea cu amintiri de prin vitrinele evreieşti, au fost făcuţi să vadă adevăratele rosturi ale unui congres studenţesc.

Personal m'am bucurat să văd Braşovul unde-mi petrecusem doi ani şcolari. Aveam amintiri şi prietenii, rude şi cunoscuţi ce-mi făceau plăcere să-i revăd. Programul Congresului era foarte încărcat şi numai seara ne rămânea ceva timp liber. Atunci ne strângeam grupuri de legionari şi prieteni. De grupul nostru ţineau şi legionarii din Durostor şi Caliacra.

Printre legionarii grupului nostru erau: Stefan Georgescu, Eugen Teodorescu, Octavian Morărescu, L. Neagu, Dumitru Ghiocel, Eremia Socariciu, fraţii Boeru, I. Constantinescu (Silistra), Spiru Bujoli, Sp. Popescu, Constantinescu (zis ţuiculiţă) şi alţii încă de cari nu-mi mai amintesc.

Intr'o Duminecă spre seară, ne aflam pe aşa numitul Corso, în faţa Sfatului orăşenesc. Fusese o zi frumoasă. Era lume multă pe străzi. Ne-am tras într'un colţ şi am început să cântăm marşuri legionare. Multă lume s'a strâns în jurul nostru ca să ne asculte. Am întins apoi o horă cât e piaţa de mare. S'au prins în horă şi localnicii. Câteva studente legionare îmbrăcate în costume naţionale dădeau coloratura horei legionare:

"Legionari să'ntindem hora
Pe'ntregul zăvoi,
Căci suntem la noi acasă
In ţară la noi"

Intr'un târziu ne-am desprins vreo câţiva din mulţime şi am pornit-o cântând pe strada Porţii, în jos, spre Hotelul şi Cafeul Coroana. Fane Georgescu, cu vocea lui foarte plăcută întreţinea cântările. Mai erau cu noi şi Gh. Istrate, Decebal Codreanu, fratele mai mic al Căpitanului, şi alţii. Mergeam cântând prin mijlocul străzii. Ne-am dat seama numaidecât că mulţimea care umplea strada se luase după noi.

Nu ştiam cum să terminăm o demonstraţie începută la întâmplare şi de care lumea nu voia să se mai despartă. Am vorbit cu cei din jur ca să ne oprim şi cineva să vorbească mulţimii. Nimeni nu se încumeta la aşa ceva. L-aş fi vrut aici pe Savin sau chiar pe Sandu. Nu ştiam însă de unde să-i luăm. Ajunşi în capul străzii, lumea s'a strâns şi mai mult în jurul nostru. Sub o inspiraţie de moment, m'am urcat pe postamentul grilajului de fier al şcolii comerciale de fete şi am vorbit mulţimei. Eram în cămaşe verde. Prins cu mâna stângă de grilaj, am făcut semn cu dreapta să se facă linişte. Si mulţimea a amuţit. Nu mai ştiu ce-am vorbit şi cum am vorbit. Pentru prima dată vorbeam în public. Când am sfârşit, un ropot de aplauze şi urale umpleau văzduhul. Camarazii m'au îmbrăţişat în timp ce improvizata tribună era ocupată de un fost ofiţer, invalid din primul războiu mondial. Aducea salutul unei generaţii premergătoare nouă, care, tot prin luptă şi jertfă, dăduse Patriei şi Neamului lor mărturie de credinţă şi speranţă într'o soartă

mai bună. Au urmat mai mulţi cuvântători din afara lumei noastre studenţeşti, cu cuvântări înflăcărate. Apoi ne-am împrăştiat.

Eu am plecat cu Octav Morărescu spre gazdele noastre, doi elevi spre sfârşite ai liceului Saguna: Gică Stefănescu şi Gh. Stoia. Când am venit la Braşov, ei aşteptau la gară şi la întâmplare ni s'au adresat, rugându-ne să găzduim la dânşii. Locuiau la o gazdă particulară şi ne-au pus la dispoziţie paturile lor. Seară de seară am stat de vorbă cu ei şi încă cu alţi tineri ca ei, cari în cel mai strict secret veneau la noi. Voiau să devină legionari. Cu aceştia am înfiinţat prima Frăţie de Cruce a liceului Saguna. Am rămas mereu în corespondenţă şi ne-am bucurat reciproc când, peste un an, ne-am regăsit la Bucureşti. Erau deacuma şi ei studenţi. M'am împrietenit cu ei şi am rămas legaţi sufleteşte unul de altu. E o legătură tainică ce poartă pe unii oameni într'o continuă comuniune sufletească orice greutăţi, oricâte vitregii de soartă s'ar abate în calea lor. Mai târziu, în urma unor alegeri câştigate la Federaţia Cercurilor Studenţeşti Dobrogene, ei s'au constituit într'o asociaţie de prieteni, numită "Federaţia". Membrii ei erau din diferite regiuni. Gh. Stoia, Tiberiu Popa, Cosmin Comşa (Rogodel), erau din Constanţa, Gică Stefănescu era dela Buşteni, iar I. Rădulescu (zis Jaguarul, zis Jak Spintecătorul, pentrucă era pirpiriu) era din Târgu Ocna. Savin, Caratanase şi cu mine eram declaraţi "Senatorii Federaţiei", find deseori "invitaţi oficiali" la escapadele lor ce se petreceau la "Toboc", în cartierul Tei.

Aproape după fiecare efort, indiferent de ce natură, eram chemaţi în Tei la o "destindere camaraderească", la un vin bun şi saramură de obleţi. Veselia noastră, neforţată, mereu prezentă atât în luptă cât şi în repaos menţinea o atmosferă de dragoste şi camaraderie greu de întâlnit în altă parte. Am trăit atunci o vreme pa care azi cu greu o pot reda fidel în scris. Sunt atâtea manifestări sufleteşti ce nu se pot exprima! Ele rămân comorile ascunse ale celor ce le-au trăit. Celora ce s'au dăruit şi s'au dus dintre noi le-a fost o binecuvântare. Celor ce-au rămas le este mereu isvor de amintiri şi nostalgie . . .

Printre muncitori

Intors dela Congresul din Braşov am reînceput activitatea de fiecare zi în Capitală. Prin sectoare, numărul muncitorilor, meseriaşilor şi angajaţilor comerciali creştea mereu. Sâmbătă seara ţineam şedinţe fie numai cu şefii lor de cuiburi, fie cu efectivul întreg al sectorului. Dumineca, la 5 dimineaţa, ieşeam la exerciţii. In cursul săptămânii, aproape seară de seară eram ocupat la şedinţele cu muncitorii. Nu era uşor. Trebuia să ştii cum să vorbeşti acestor oameni. Ei aveau pe lângă problemele mari de ordin naţional şi politic, nevoi de ordin material şi

profesional. Mulţi erau cei nemulţumiţi cu soartea lor. Se simţeau nedreptăţiţi şi mai ales ignoraţi şi dispreţuiţi de societate. Problemele sociale le cunoşteau în teorie. Fără a fi comunişti, socoteau socializarea mijloacelor de producţie ca cea mai bună soluţie în rezolvarea dreptăţii sociale pe care o căutau. Era foarte greu pentru mine, care însumi căutam o soluţie, să le explic ce este drept şi ce nu este. A le ţine aceleaşi prelegeri pe care eu le ascultam la facultate, ar fi însemnat să-i plictisesc. Trebuia să le spun pe scurt din experienţa şi convingerile mele de până atunci în materie de progrese sociale şi mai ales din străduinţele noastre de a soluţiona aceste probleme. Nu le puteam spune că suntem pentru liberalismul cunoscut atunci la noi. Nu le puteam spune nici că am fi pentru socialismul bazat pe lupta de clasă. N'am fost niciodată pentru lupta de clase şi am respins-o mereu ca cea mai neîndreptăţită în organizarea socială. N'am putut înţelege niciodată dece oamenii se leagă atât de mult de o soluţie parţială. Nu puteam termina un subiect într'o şedinţă. De aceea luam câte o problemă pe care o epuizam în cele 20 de minute cât era timpul prevăzut. (O şedinţă întreagă nu trebuia să depăşească o oră. In ea se făcea deschiderea prin legământ, partea informativă, subiectul sedinţei, cântecele şi hotărîrile).

Imi amintesc că am vorbit printre altele şi despre: libertate şi limitele ei; legi şi obiceiuri; liberalismul şi socialismul economic; Mişcarea Legionară şi România de mâine. In plus aveam dela Căpitan o listă întreagă de subiecte de desvoltat în şedinţele cu muncitorii.

Nu-mi mai aduc aminte cum am vorbit, iar notele de atunci mi s'au pierdut. Desigur că încercând acuma să redau conţinutul lor, nu voi reuşi decât în parte. Convingerile, chiar dacă rămân aceleaşi, capătă mereu altă prezentare. Imi amintesc totuşi că mă făceam înţeles prin exemplificări. Imi dădeam seama că era vorba de educaţie şi nu de lecţie. Oricât aş fi dorit să fac un exerciţiu de vorbire în sensul de a mă şcoli ca vorbitor, dorinţa de a forma alţi legionari era preponderantă. In afară de şedinţele pe care însuşi Belimace le ţinea, mai era cu mine în acelaş sector camaradul Dordea, originar din Sibiu. Acesta putea povesti despre Căpitan şi Legiune aşa de frumos, că aş fi renunţat de o mie de ori să desbat problemele uneori sarbede, ce se adresau raţiunii, pentru a putea să povestesc tot aşa de frumos, despre fapte şi lucruri cari se adresau sufletului. Oamenilor le plăcea mai mult acestea. Palpitau şi trăiau cu intensitate toate povestirile camaradului meu.

Vedeam cum sorbeau cu nesaţ cuvintele povestitorului care, modest în vocabular, ştia să pună atâta suflet, atâta căldură în povestire, cât au pus acei cari au creat legenda. Adresându-ne în primul rând sufletului împlineam o lege a firii. Eram pe drumul cel bun care trebuia, în mod firesc, să ne conducă spre un alt om al spaţiului românesc: mai bun, mai drept, cu frica numai de Dumnezeu. Adică aşa cum spunea Căpitanul: "Noi trebue să realizăm omul nou şi nu programe. Odată realizat omul nou, acesta va şti să facă şi programe, sau legi după care să se conducă."

(Această idee a fost formulată mai pe larg în cartea sa "Pentru Legionari": "Tara aceasta piere din lipsă de oameni, nu din lipsă de

programe. Aceasta este părerea noastră. Că deci, nu programe trebue să creem, ci oameni noui. De aceea piatra unghiulară dela care porneşte Legiunea este omul, nu programul politic.")

Atributele acestui o m n o u erau însă multe. Nu se puteau impune dintr'odată toate. Trebuia pornit pe îndelete. Si Căpitanul a început cu o m u l e r o u. Legionarul a trebuit să înveţe să devină erou. Erou în primul rând în luptă. Să fie curajos. Să nu dea înapoi nici în faţa morţii. Legionarul trebuia să fie u n n ă z d r ă v a n. Să fie mai mult haiduc şi muschetar decât chiar legionar. Până la procesul cel mare din primăvara lui 1934, această primă fază de desvoltare a Legiunii s'ar putea numi: Faza eroică a mişcării. Acesteia i-a urmat faza de organizare, dupăcum omului erou i-a urmat omul corect, pe care Căpitanul îl anunţa într'una din Circulări.

Printre comunişti

Camarazii muncitori ne relatau mereu agitaţii şi infiltraţii comuniste prin fabricile şi atelierele unde lucrau. Nu prezentau niciun pericol, totuşi nu scăpau nicio ocazie de a critica mişcarea noastră, faţă de cei pe care-i socoteau nemulţumiţi cu regimul întreprinderilor. Acţiunea lor de prozelitism era indirectă. In loc ca să critice fie conducerea întreprinderii, fie guvernul care neglija politica socială, ei se legau de Garda de Fier, care, pretindeau ei, în loc să sprijine şi să întărească lupta de clasă, îşi irosea forţele pentru obiective pe cât de utopice, pe atât de inutile. Pentru ei naţionalismul Gărzii de Fier era cu atâta mai absurd cu cât politica românească se funda pe sprijinul extern. Ei făceau deci tot o politică internaţionalistă. Secolul naţionalismului, spuneau ei, s'a încheiat odată cu terminarea războiului din 1914 - 1918. Secolul XX avea să fie secolul internaţionalismului socialist (ca să nu spună comunist). Pe de altă parte, capitalismului ce-şi întindea mereu mai mult exploatarea, devenind mereu mai internaţional, nu i se pot opune forţe izolate, naţionale. Acestea, în ultimă analiză, vor ajunge să se ciocnească între ele, ca urmare a intereselor naţionale diferite. In consecinţă, capitalismului internaţional trebue să i se opună o forţă mereu mai mare, mereu mai tare şi sigură de victoria finală. Această forţă a început de mult o luptă şi a reuşit, spuneau ei, să răstoarne capitalismul tocmai acolo unde exploatarea era mai cruntă. Era vorba de Rusia. Această forţă o reprezintă clasa muncitoare a proletariatului exploatat, care nu trebue să cunoască graniţe. El trebue să fie tot atât de internaţional caşi capitalismul exploatator.

Camarazii noştri, în cea mai mare parte fii de ţărani, plecaţi dela brazdă spre oraşe, pentru a-şi putea câştiga o pâine mai bună, nu aveau pregătirea necesară ca să poată răspunde acelor agenţi comunişti. Ei nu aveau decât intuitiv o atitudine antibolşevică. Nu aveau nici timp,

nici posibilitatea să-şi formeze o convingere anticomunistă. Propaganda acestora antinaţională şi mai ales anticreştină le repugna. nu puteau însă răspunde comuniştilor cu argumente de natură ştiinţifică. Le răspundeau însă prin credinţa lor nesdruncinată în temeinicia valorilor spirituale. A ridica sabia sau numai pumnul împotriva lui Dumnezeu, era pentru ei cel mai mare sacrilegiu. De aceea îi căutau pe comunişti şi când îi descopereau ni-i denunţau nouă. Doru Belimace a reuşit în decurs de câteva luni să identifice câteva nuclee comuniste risipite în cele patru sectoare ale Bucureştiului. Cartierul Griviţei, unde se aflau atelierele C.F.R. şi Cartierul Grand, păreau a fi cele mai ameninţate. Doru Belimace a încercat o colaborare cu Siguranţa Generală în acest domeniu. Ca bază de discuţie s'a stabilit schimbul de informaţii. Nu mai ştiu cu cine stabilise acest contact, dar el s'a desfăcut după câteva luni din cauza relei credinţe şi a lipsei de seriositate a poliţiei. Sau poate intervenise altceva. Aşa cum aveam să aflăm mai târziu, preocuparea principală a organelor de siguranţă trecuse dela mişcarea comunistă la cea legionară.

Noi eram totuşi hotărîţi să ne continuăm cercetările numai prin noi înşine. Voiam să ne cunoaştem adversarii cari, nu prin ei, ci prin intervenţia rusească, nu mult mai târziu, aveau să ne supună celor mai grele încercări pe care le-am cunoscut în tot trecutul nostru istoric.

Camarazii trebuiau totuşi preveniţi şi cât mai îndoctrinaţi, ca să poată rezista tentaţiilor comuniste, să le poată răspundă şi mai ales să-i poată combate prin aceleaşi arme. Pentru propaganda comunistă în România se risipeau fonduri imense. Belimace mă desemnează pe mine ca să-mi pregătesc materialul necesar unor şedinţe explicative în această materie. Nu era treabă uşoară. Nu cunoşteam nici doctrina comunistă prea bine şi nici material anticomunist nu mi-am putut procura. Totuşi, săptămâni şi luni dearândul am citit şi răsfoit tot ce-am găsit prin biblioteci pro şi contra marxismului. Mi-am făcut însemnări de tot felul. Erau însă probleme mult prea complexe şi mult prea abstracte pentru a-mi putea oferi elementele necesare înţelegerii muncitorilor noştri. Dialectica marxistă dispune de expresii şi termeni specifici, cari pentru a fi lămuriţi şi pricepuţi, necesitau singuri câteva şedinţe consecutive. Trebuia găsită o altă cale.

Mi-am adus aminte de un fost coleg bulgar iredentist din Bazargic, care studia dreptul la Bucureşti. Ceva mă făcea să cred că, chiar de n'o fi el comunist, dar prea departe de ei tot nu era. Ii spun lui Doru Belimace de ideea mea de a mă infiltra printre comunişti, şi a fost de acord. La scurtă vreme m'am întâlnit cu Ivanoff, fostul meu coleg.

Fără prea multă ezitare m'a condus la o şedinţă a aşa zişilor Socialişti Independenţi, în fruntea cărora era evreul Dr. Gelehrter, Secretar General fiind Stefan Voitec. Erau comunişti camuflaţi, cu sediul central la Viena.

Mergeam regulat de acuma la şedinţele lor. Mă durea sufletul ori de câte ori o ovreicuţă cu părul roşu îmi agăţa în piept cocarda roşie, întinzându-i şi o casetă în care trebuia să-mi arunc obolul meu pentru susţinerea luptei revoluţionare proletare. Membrii asistenţi erau aproape aceiaşi mereu: câţiva muncitori dela Căile Ferate şi câţiva

angajaţi comerciali. Aşa zisul tineret, chezăşia continuităţii peste generaţii, era format exclusiv din evrei de ambele sexe din cartierele Dudeşti şi Văcăreşti. Dintre conducătorii partidului veneau mereu alţii, cari citeau sau vorbeau mereu de probleme doctrinare din Marx şi Engels.

Acest partid socialist independent putea funcţiona legal şi avea sediu propriu pe strada Smârdan. Sediul lor nu prea era mobilat. In afară de o masă, de câteva bănci şi scaune nu se mai găseau decât chipurile lui Marx, Engels şi Lenin, înrămate şi agăţate pe un panou de pânză roşie.

Conducătorii partidului contrastau însă enorm faţă de membrii de partid, slabi, trişti, prost îmbrăcaţi şi prăpădiţi. E drept că nici Voitec nu era prea gras şi nici prea bine îmbrăcat, însă Ghelerter, Sloimovici şi ceilalţi fruntaşi, toţi "Români neaoşi", arătau foarte bine atât fizic cât şi ca eleganţă.

Din conferinţele şi discuţiile lor am început să mă lămuresc. Cele mai multe şedinţe erau în contradictoriu. Oricine putea pune întrebări şi răspundeau cei care puteau. La răspunsuri se repezeau mai mulţi dintre corifei deodată. Imi făcea impresia că se întreceau în a dovedi, nu ştiu cui, că fiecare era stăpân pe doctrină. Am întrebat şi eu odată ce fel de socialism se realizează în Rusia şi dece fug cu sutele şi miile peste Nistru, oameni ce riscau să fie mitraliaţi înainte de a fi pus piciorul pe malul românesc? Atunci nu s'au grăbit prea mulţi ca să-mi răspundă. Doar Voitec mi-a spus ceva ca să nu rămân fără răspuns. De atfel oricine putea da un răspuns, dar mai greu era să convingă pe cineve prin acel răspuns. Sau, cum spune Nae Ionescu: "Intre noi ne putem cel mult învinge unul pe altul, dar convinge, nu!".

Eu începusem să-mi câştig unele convingeri. Am căutat să le împărtăşesc şi celorlalţi în mijlocul cărora îmi făceam şcoala. Mă şcoleam pe mine şi încercam să-i şcolesc şi pe alţii. Am încercat să-mi lămuresc şi camarazii muncitori asupra constatărilor pe care singur le făcusem şi continuam să le fac. Le-am spus pe cine am întâlnit în investigaţiile mele în mijlocul comuniştilor. Ce vorbeau şi ce urmăreau. Lăsând la o parte faptul că protagoniştii răsmeriţei comuniste, aşa puţini cât au fost, în proporţie de aproape sută la sută erau elemente streine de neamul nostru, lăsând la o parte ateismul şi internaţionalismul lor, lăsând la o parte falsitatea unora şi utopia altora, făcând abstracţie de catastrofa regimului bolşevic în Rusia, cu toate consecinţele nenorocite pentru acel popor, am constatat reaua credinţă şi reaua voinţă a tuturor acelor ce se înfăţişau pe ei înşişi ca salvatorii lumei întregi.

Intre a fi pentru sau contra comunismului nu e atât vorba de adevărul sau aberaţia acestei concepţii. Este vorba de tendinţa ei, de ţelul ei final. O idee despre viaţă şi finalităţile ei poate să-şi găsească oricând loc într'o societate omenească. Ca să fie lăsată în voie să încolţească, să crească şi să rodească, trebue să răspundă însă în prealabil unor necesităţi de ordin superior care să înalţe, să purifice şi să desăvârşească pe om. Tot ceeace se ridică împotriva adevărului, frumosului şi binelui, nu poate fi lăsat în câmpul omenirii, cum nu trebue lăsată neghina sau tăciunele în lanurile de grâu.

Existenţa relei credinţe, a relei voinţe şi a pornirilor haine în toate manifestările comuniste, constă în a ridica la rangul de valoare a tuturor preocupărilor minore, fără a ţine seama că prin aceasta distrug şi alungă din lume adevăratele valori.

La reaua credinţă şi reaua voinţă a comuniştilor din ţară se mai adăogau elementele speciale şi caracteristice ale spaţiului românesc. Elemente streine de neam şi forţe din afara graniţelor noastre voiau să ne injecteze soluţii de care nu aveam nevoie. Voiau cu tot dinadinsul să se infiltreze printre noi, nu pentru a ne ajuta, ci pentru a ne subjuga şi mai mult. Nu fericirea poporului român le era mobilul, ci încălecarea lui. In mod abject voiau să ne facă să nu mai credem în Dumnezeu ci în comunism.

Intr'adevăr, nimic nu pare mai absurd decât să cobori pe om din lumea şi preocupările lui spirituale, în mocirla pământului. Să-i scoţi sufletul şi săi interzici trăirea în spirit, pentru a i-o lăsa numai pe cea biologică. Să-l transformi din om în simplu animal. Prin abrutizare, să-l faci o simplă maşină care nu gândeşte, nu mai simte, ci, ascultă numai şi execută ceeace porunceşte Moscova.

Dacă am analiza numai două dintre multele valori spirituale ale omului, libertatea şi dreptatea, n'am putea spune cu uşurinţă care este cea mai mare. E greu de spus dacă libertatea este superioară dreptăţii sau invers. Este însă categoric mai uşor de spus că valorile spirituale sunt superioare celor materiale. In consecinţă este cea mai crudă aberaţie de a renunţa la credinţă, şi prin aceasta, la principiul libertăţii în gândire, la adevăr, la frumos şi la bine, pentru a obţinea, cum pretind comuniştii, acea dreptate socială a lor, pe cât de relativă, pe atât de minoră, căci, în ultimă analiză, se reduce la un blid de linte în plus pentru cei inapţi sau leneşi. Nu contestă nimeni că a existat, că există şi că poate va mai exista cât va fi lumea o nedreptate socială. Dar contestăm capacitatea comunismului în soluţionarea acestei probleme. Rătăcirea lor este cu atât mai mare cu cât au existat şi în trecut şi ne stau şi astăzi la dispoziţie, o serie întreagă de mijloace pentru remedierea inechităţilor şi diferenţelor sociale. Nu putem crede că există oameni de bună credinţă cari să nu vadă cât de fals este a căuta o mai mare dreptate socială prin deposedarea celor ce au şi pot şi nu prin înzestrarea celor ce nu au şi nu pot.

Mult căutata dreptate socială nu se poate rezolva prin discuţii teoretice, nici prin cel mai echitabil sistem economic sau politic. Dreptatea socială este în primul rând în funcţie de omenia noastră a tuturora, a celor ce vor să o asigure cât şi a celor ce vor să o capete. Comuniştii, în afară de câţiva foarte puţini idealişti, au câştigat puţina lor aderenţă nu prin valabilitatea teoriilor lor, cât prin promisiunile lor demagogice, că tot ce aparţine celor avuţi le va aparţine odată lor, celor lipsiţi şi flămânzi. Dar agitatorii comunişti, vinovaţi de aderenţa flămânzilor la aceste teorii, nu sunt singuri pe banca acuzaţiei, ci pe ea stau şi toţi ceilalţi ce nu se mai puteau sătura de avere şi belşug. Sau, cum avea să spună Căpitanul cu ocazia mişcărilor muncitoreşti dela Griviţa: "Cu cât foamea după aur şi îmbogăţire va fi mai mare, cu atâta va creşte şi setea de dreptate".

Boierii noştri din trecut nu erau ciocoii de mai târziu. Răzeşii şi moşnenii satelor sau breslaşii oraşelor din trecut, când atât conducerea cât şi administraţia erau româneşti, nu erau nici pe departe asemănători acoliţilor levantini din epoca noastră. Bogăţiile lor nu rezultau decât în parte din "sudoarea exploataţilor". Chiar dacă era o oarecare exploatare, aceasta corespondea felului de viaţă şi aşezare socială de atunci. Plusul lor de bogăţie nu numai că rămânea în ţară, mărind patrimoniul naţional, dar l-au ştiut folosi în sens obştesc, ridicând biserici, înzestrând mânăstiri şi tot felul de aşezăminte de ordin spiritual, naţional sau social. Nu numai săracii, dar şi toţi leneşii, caşi desmoşteniţii soartei, găseau uşile lor larg deschise, nu ferecate cum sunt în timpul nostru la atât de mulţi bicisnici, harpagoni. Că aveam un proletariat agricol, nu contestă nimeni, că începusem a avea şi un proletariat industrial, nu se poate tăgădui, dar în rezolvarea acestor probleme nu aveam nevoie de soluţiile ereticilor. In agricultură ne trebuia o valorificare, ne trebuia un minim de proprietate indivizibilă, trebuia să se treacă la culturi extensive şi să se facă comasările necesare, să se industrializeze produsele agricole, oricât de mari ar fi fost eforturile. Pentru câştigarea unui războiu orice naţiune face eforturi supraomeneşti. Si războiul nu e dorit de nimeni. Cu atât mai mult, în rezolvarea unor probleme de interes general trebuiau făcute eforturi comune şi generale. Mărirea puterii de cumpărare, printr'o valorificare justă a produselor agricole, ar fi rezolvat în parte şi problema proletariatului agricol. N'am mai fi avut atâţia muncitori agricoli, dar am fi avut mai mulţi crescători de vite, apicultori, grădinari sau chiar meseriaşi, atât de puţini în satele noastre.

Proletariatul industrial n'ar fi trebuit să existe, căci nu se putea vorbi încă de o industrie românească. In afară de morărit, industria alimentară şi a petrolului, toate celelalte industrii erau în faşe. Iar când s'a pornit industrializarea, s'a pornit tocmai invers. Nu dela exploatarea în primul rând al resurselor noastre naturale, cum ar fi bauxita sau forţa motrică a apelor, ci dela principiul nesănătos al profitului maxim. S'au desvoltat numai acele industrii care ofereau maximum de câştig celor ce le întreprindeau. Această goană după câştig i-a făcut pe toţi să nu urmărească decât exploatarea la maximum a Statului care sprijinea cu fonduri imense acest început industrial, a consumatorilor cari plăteau mult peste costul real al lucrurilor şi a muncitorilor, lăsaţi pur şi simplu pradă fălcilor acestor lupi.

Dacă ar fi existat acea omenie pe care noi o preconizam şi reactualizam, s'ar fi văzut şi la noi mereu mai multe întreprinderi în care capitalul celor avuţi, împreună cu sprijinul Statului, cu priceperea tehnicienilor, cu munca lucrătorilor şi cu interesul consumatorilor, s'ar fi reunit într'o acţiune comună şi binefăcătoare pentru economia ţării. Dece era posibil în agricultură ca unul să dea pământul lui "în parte" altuia care depunea munca şi împărţeau recolta pe din două, şi în industrie n'ar fi fost posibilă această tovărăşie cinstită? Cine poate pretinde că nu s'ar fi găsit oameni cu bani şi alţii cu munca ca să realizeze acele întreprinderi în participaţie, capabile să reziste crizelor? Cine susţine că nu este posibilă apropierea şi armonia dintre capital şi

muncă, afirmă un neadevăr istoric. Antagonism poate să existe între lup şi oaie, între şoarece şi pisică, dar nu între două elemente asemănătoare, oamenii, cari trebue să se ajute, să-şi creeze împreună o viaţă înfloritoare, şi nu să se distrugă reciproc.

Si câte căi nu stau la dispoziţia oamenilor pentru crearea acestui principiu al cooperaţiei şi solidarităţii, al cointeresării în vederea atingerii unui obiectiv comun? Dece nu poate deveni muncitorul părtaş al întreprinderii pentru care se trudeşte? Dece nu poate fi părtaş la beneficiile realizate? Dece poate fi camarad cu inginerul sau cu proprietarul fabricei numai pe front şi în fabrică nu? Dece nu-şi poate avea şi el o casă cu o baie? Un colţ de grădină în care să-şi însorească pruncii, şi nu pe toate maidanurile şi găurile pământului? Dece nu poate fi ajutat orice scăpătat, din cauza bolilor sau a nenorocului, aşa cum se procedează cu cei avuţi, când ating demenţa şi degenerarea?

Dacă este adevărat că nu comorile pământului sunt mai importante şi credinţa ne învaţă să strângem comori în Cer, dece să nu aplicăm această învăţătură aproapelui urgisit? E greu să continuăm o viaţă de armonie, să ne sbatem pentru o dreptate socială atâta vreme cât celor slabi şi dispreţuiţi nu le oferim decât satisfacţia ajungerii în Raiu. Hristos a spus: "Mai uşor va trece cămila prin urechile acului decât bogatul în Impărăţia Cerului!". Si este adevărat. Bogatului îi sunt deschise mai larg porţile tuturor posibilităţilor. Orizontul îi este mai larg, tentaţiile mai multe şi mai mari. Desigur că mai uşor şi mai repede poate păcătui un om bogat. Si în mai mare măsură când trece indiferent pe lângă mizeria semenului său.

Amintind şi de aşa numitul proletariat intelectual, problema se reduce, în ultimă analiză, la aceeaşi constatare. Pe de-o parte erau lipsuri grave, anomalii şi încălcări de lege în toată organizaţia de stat, iar pe de altă parte se crease o falsă mentalitate în lumea celor ce-şi tociseră coatele pe băncile şcolilor. Unii au vrut să scoată cât mai mulţi titraţi, vrednici în teorie, dar lipsiţi de simţ practic, fără a se gândi unde şi cum vor foloşi buchea învăţată. Iar alţi mulţi cari au învăţat, au crezut că numai învăţătura atrage după sine în mod automat şi dreptul de suge din bugetul statului, fără să recunoască obligaţia că el însuşi trebue să fie un izvor, oricât de mic, în formarea acestui fluviu bugetar.

In lumea aceasta de fantome, cu tendinţe care mai de care mai absurde, într'o lume de mari contraste, într'o discrepanţă totală între ce este simplu şi firesc şi ce este nefiresc şi complicat, îşi aruncau undiţa acei ce voiau să pescuiască în apele turburate ale ţării noastre, comuniştii ce ne pândeau.

Noi nu aveam însă nevoe de o răsmeriţă comunistă pentru a asigura mai multă dreptate. Aveam însă nevoe de o revoluţie în spirit care să schimbe o mentalitate bolnavă şi periculoasă pentru existenţa românească. Aveam nevoe de o nouă disciplină în instituţiile de stat şi mai ales de o românizare în economie. Aveam nevoe de o domolire a poftelor de îmbogăţire peste noapte, de isgonire a hienelor vieţii noastre publice ce ne vindeau interesele şi buna noastră credinţă. Aveam nevoe să încurajem pe toţi cei buni şi vrednici lăsaţi pradă unor fiare de

codru. Aveam nevoe de omenie şi dragoste unul faţă de celălalt.

Pentru toate acestea aveam nevoe de o şcoală nouă în care să învăţăm nu numai ceeace este adevăr, bine şi frumos, ci şi cum să ne apărăm de minciuna, de răutatea şi pericolul celor ce ne erau vrăjmaşi.

De aceea, pentru a fi legionar adevărat şi nu numai cu numele, însemna mai mult decât a cunoaşte învăţătura mişcării, acel bagaj de cunoştinţe necesare pentru a detecta şi respinge nişte dogme false. Nu însemna numai a fi susţinut o luptă, sau a fi jertfit o bunăstare. Nu însemna numai o mărturisire, nici numai o participare sufletistă în slujba acestui ideal legionar. Pe lângă înţelegerea raţională a acestui fenomen, pe lângă împărtăşirea aceloraşi gânduri şi pe lângă simţirea aceloraşi emoţii, capabilitatea de legionar o au numai aceia dintre noi cari reuşesc prin propria lor manifestare zi de zi, în particular sau în mijlocul societăţii, să aplice învăţătura legionară.

Nu atât tăria adevărurilor exprimate îşi croesc un drum de realizare, cât trăirea intensă a acestor adevăruri.

Primele puncte doctrinare

Pe vremea când singur îmi făceam şcoala legionară n'aveam nici Cărticica Sefului de Cuib şi nici vreo altă carte ca să învăţăm cum se devine legionar. Viaţa de fiecare zi ne oferea însă cel puţin tot atâtea lecţii câte poate oferi o carte. Dar învăţătorul nostru de atunci şi mereu ne-a fost Căpitanul.

Ceilalţi din jurul lui ne învăţau de asemenea cum să ne purtăm, cum să luptăm în primul rând cu noi înşine şi apoi cu lumea din afară, cum să ne formăm acea tărie de caracter fără de care nu se poate obţine niciun rezultat. Doru Belimace lucra atunci la un abecedar legionar: "Indreptarul Legionarului". Când a fost gata l-a prezentat Căpitanului. Acesta nu l-a interzis. I-a spus numai să nu-l răspândească, să-l ţină pentru sine şi pentru nevoile sectorului său, până va scoate dânsul o cărticică care să fie îndreptar pentru legionarii din toată ţara. Aceasta avea să apară în cursul anului 1933. Pe atunci nu aveam nici grade legionare. Primii gradaţi legionari, în scopul stabilirii unei ierarhii, aveau să apară tot în anul 1933. Până atunci nu se ştia decât de "şefi". Căpitanul semna "Seful Legiunii". Erau apoi, Seful Frăţiilor de Cruce, Seful de Garnizoană, Seful de Cuib.

Toate acestea erau funcţiuni. Ca funcţiune superioară în organizaţia noastră iniţială, era "Senatul Legiunii", constituit în Decembrie 1930. El avea să cuprindă 100 de membrii. Câţi au ajuns să fie numiţi, nu-mi mai amintesc. Stiu numai de Profesorul Traian Brăileanu, Hristache Solomon, Generalul Tarnoschi şi Profesorul Codreanu, făcut senator acesta din urmă odată cu primele grade legionare din primăvara lui 1933.

După ce, cu o lună înainte (8 Noembrie 1930) Căpitanul deschide primul sediu legionar în Capitală, Calea Victoriei 40, şi pune bazele acestui Senat al Legiunii, enunţă în câteva puncte rostul Legiunii:

1.- "Legiunea Arhanghelul Mihail" având ca secţie de politică militantă "Garda de Fier", este o organizaţie naţională, monarhică, în conformitate cu întreaga tradiţie a poporului român.

2.- Ea va lupta pentru păstrarea neştirbită a situaţiei câştigată în marele războiu.

3.- Ea afirmă dreptul întâietăţii şi supremaţiei elementului românesc în ţară şi pe pământul nostru; şi principiul că poporul român este singur chemat să-şi conducă Destinul şi Patria, fiind singurul răspunzător în faţa istoriei.

Mai târziu s'a constituit şi un "Consiliu al Legiunii". Nu-mi amintesc însă să fi citit vreodată ceva sau să fi auzit de vreo numire în acest Consiliu. Dacă "Senatul Legiunii" a fost convocat de câteva ori, acest Consiliu nu cred că a fost convocat vreodată.

Legionarilor mai vârstnici ne adresam cu Domnule. Celorlalţi le spuneam, fie camarade, fie direct pe nume. Când ne cunoşteam destul de bine ne tutuiam. Era mai comod şi mai intim. Desvăluia o notă de comuniune, ca într'o familie. Ne iubeam şi ne respectam reciproc. Naturaleţa şi firescul elimina orice rigoare formalistă. Ne simţeam aproape, mereu mai aproape unul de altul.

Nici şefului de cuib sau de garnizoană nu ne adresam cu formula "camarade şef", decât în orele de instrucţie şi aceasta numai pentru a pune accentul pe ierarhie şi disciplină, indispensabile oricărei instrucţii. In particular se întâmpla să mai întrebuinţăm şi formula: ce mai faci, sau cum o duci "şefule", fără a da însă noţiunii acel sens peiorativ pe care l-a avut în vocabularul oraşelor, mai ales din Muntenia. Până la funcţiile legionare, noţiunea de "şef" avea cu totul alt conţinut.

E interesant de remarcat că, cu timpul, acest cuvânt şi-a pierdut complect sensul pejorativ şi şi-a recăpătat sensul adevărat de sinonim al cuvintelor, conducător, diriguitor, călăuzitor. Insuşi Căpitanul, cum am spus, semna: "Seful Legiunii". Cu timpul şi pe măsură ce s'au înmulţit funcţiile legionare, aceeaşi formulă s'a extins. Au apărut şefii de judeţe, şefii de regionale, Seful Corpului Muncitoresc, Seful Studenţimii Legionare, Seful Comerţului Legionar, etc. etc.

N'aş putea spune dacă numai puţinătatea limbei româneşti a făcut să se adopte numai această noţiune de şef de unitate. Poate că ar fi introdus Căpitanul şi altă formulă, spre exemplu cea de comandant, în loc de şef, cu atât mai mult cu cât Căpitanul avea o educaţie militară aleasă şi o dragoste deosebită pentru această instituţie. Cred că a evitat această formulă pentru a nu da ocazie unei acuzări în plus că ar vrea să facă din mişcare o organizaţie para-militară şi a vrut să ne ferească de a ne crede pe noi înşine încadraţi într'o astfel de organizaţie, unde să dăm numai ordine şi să ascultăm numai de ordine. Disciplina legionară avea să fie strict voluntară şi nu impusă de nimeni. Ceeace făcea legionarul era consecinţa convingerilor lui interioare şi nu a ordinului primit dela vreun superior. Cine a făcut ceva numai din ordin, n'a fost legionar, ci cel mult un rătăcit printre noi. Legiunea nu

era armată. Chiar la orele de instrucţie, acela care comanda frontul, nu era răstit, nu trebuia să fie răstit. Orice comandă trebuia să fie precisă, scurtă şi răspicată, însă plină de dragoste şi nu răstită. Sau, cum spunea Căpitanul:"legionarul care comandă nu este tambur major". Nici măcar în discuţii, între noi sau cu lumea din afară, nu aveam voie să fim imperativi. In afirmaţiile noastre nu trebuia să fim infailibili. Fiecare legionar trebuia să se obişnuiască a spune : eu cred, sau părerea mea este cutare sau cutare. Si noi puteam verifica singuri valabilitatea acestor recomandări. Eram legionari, sau voiam să devenim legionari, nu pentrucă cineva ne poruncea, ci pentrucă aşa credeam noi. Aşa ne dorea sufeltul, aşa voiam noi, cu acea putere de voinţă pe care o poseda fiecare dintre noi.

Oricât de vijelioşi am fi fost uneori, nu aveam voie să fim obrasnici cu nimeni şi ne educam în acest sens. "Legionarul, spunea Căpitanul, este plin de bun simţ, modest şi măsurat". In această educaţie a exagerărilor personaliste, în care individul se crede centrul pământului, eram învăţaţi să spunem "noi" în loc de "eu". Nu negam prin aceasta principiul personalităţii, ci îl defineam şi îl delimitam. Acestui "eu", chiar dacă individul era important, începuse să-i dispară modestia, sau, cum ne învaţă legea creştină, smerenia, de care omul nu se poate lepăda decât atunci când nu mai vrea să fie om.

In Parlamentul ţării

In acea toamnă a anului 1932, m'am dus în repetate rânduri, fie la Cameră, fie la Senat. Când erau şedinţe publice balcoanele Parlamentului erau pline de admiratori ai protipendadei politice româneşti.

Mulţi voiau să asiste, ca la teatru, cum se conduc desbaterile între guvern şi opoziţie pentru legile ţării, ce se făceau necontenit. Presa reda cu regularitate şi foarte exact tot ce se vorbea în Parlament. Dar nu-i tot una să citeşti o desbatere sau să o asculţi, după cum nu-i tot una să citeşti o piesă de teatru sau să o vezi jucată. Când citeşti, îţi lipseşte scena cu decorul şi toate detaliile şi imaginile pe care ochiul le poate capta, dar condeiul, nu.

Unii mergeau cu regularitate ca să-şi asculte partizanii politici. Când avea Drul Lupu vreo interpelare de făcut, balcoanele Camerei erau pline de lupişti. Când avea bătrânul Cuza ceva de spus, erau cuziştii cei mai numeroşi înăuntru. Dar cei mai mulţi mergeau din curiozitate. Voiau să vadă şi să cunoască pe aceia cari purtau răspunderea destinului ţării şi al neamului nostru.

Printre aceşti curioşi m'am aflat şi eu de câteva ori. Si am fost profund desamăgit. S'au prăbuşit în mine o seamă de iluzii. S'au răsturnat o lume de credinţe. Puteam spune că am pierdut măsura valorilor. Nu mai ştiam ce este bine, ce este demn şi înălţător. Nu-mi mai

amintesc ce probleme se desbăteau. Stiu însă că amfiteatrul Camerei era gol, deşi majoritatea parlamentarilor făcuse act de prezenţă. Cu toţii ieşiseră prin culise şi pela bufet. Numai un deputat guvernamental îşi citea raportul în timp ce stenografii scriau de zor, schimbându-se unul cu altul la fiecare 3 minute. Pe băncile rezervate ziariştilor erau câţiva reporteri. Dintre miniştri nu era decât Iorga, ca prim-ministru şi Argetoianu , ca ministru de finanţe. De abia când a fost vorba de votare s'au umplut băncile, atât ale reprezentanţilor guvernamentali cât şi ale opoziţiei. Votarea s'a făcut prin aplause.

Eram convins că majoritatea deputaţilor nici nu ştia ce a votat. Eram deadreptul consternat. Sub pretext că-l caut pe Stelescu m'am dus printre culise şi la bufet. Voiam să văd ce fac mandatarii votului universal. Cei mai mulţi stăteau la taifas la un păhărel sau o cafeluţă neagră. Mulţi se plimbau pe culoare în convorbiri, cu totul extra-parlamentare, cu diferiţi cetăţeni. Si pentru aceasta primeau un salariu de 6000 lei lunar, plus o serie de suplimente şi gratificaţii. Pe vremea aceea 6000 lei erau bani mulţi. Tatăl meu, spre exemplu, perceptor şef de secţie, cu 5 copii şi după douăzeci şi ceva de ani de serviciu, primea 1800 lei lunar, şi nici pe aceştia regulat. Pe drept cuvânt, mă întrebam atunci, cărei necesităţi de viaţă corespunde acest Parlament, dacă uzul lui era acela pe care-l văzusem eu. Parlamentarii de atunci nu se ruşinau nici măcar de publicul ce-i asista. Cu atât mai puţin de lumea care le acordase încrederea. Când se certau erau mai vulgari decât birjarii. Dar tot caşi aceştia se împăcau de repede. In ansamblu luaţi, erau mai pătimaşi, mai fără pudoare şi mai lipsiţi de bunul simţ, decât copiii maidanelor dela periferia oraşelor. O atmosferă de tavernă era toată acea Cameră care, spre o mai mare ironie, se afla în spatele unei mânăstiri, pe dealul Patriarhiei.

Imi făcea impresia unui internat de bursieri ce iroseau nişte burse nemeritate.

Deabia după ce am văzut la faţa locului ce era atunci Parlamentul ţării am înţeles repulsia mişcării faţă de acest parlamentarism. Ceeace s'a numit "antiparlamentarismul" nostru nu era de natură principială, ci de natură formală. O reprezentanţă naţională voiam şi noi, dar nu sub forma unui astfel de parlament de atunci. Căci, chiar dacă era un Consiliu legislativ şi chiar dacă erau şi unii miniştri şi câţiva deputaţi cari înţelegeau şi puteau propune o lege, majoritatea celor trimişi în parlament habar nu aveau de ce se petrecea acolo.

Căpitanul nu a mai ajuns să precizeze forma unei reprezentaţii naţionale în cadrul unui regim legionar. Imi amintesc însă că în diferite rânduri afirma: "Locul deputatului nu-i în Parlament ci în mijlocul oamenilor cari l-au ales. In Parlament să apară cel mult odată pe lună când trebue să-şi depună raportul constatărilor lui la faţa locului şi a comentariilor lui". Sau: "rostul deputatului nu este să facă legi. Pentru acestea sunt alţii mai competenţi. Deputatul trebue să constate realitatea de fapt a judeţului sau a regiunii pe care o reprezintă, iar cei chemaţi să facă legi, să le facă conform acestor nevoi reale". "Deputat nu poate fi oricine, ci cel mai bun şi mai priceput, dupăcum primar nu trebue să fie decât cel mai bun gospodar". "Senatul să fie într ade-

văr Sfatul Țării. Sfetnicii țării nu pot fi decât înțelepții ei".

Ar fi inexact să afirm acum că aceste afirmații, redate pe cât memoria mă ajută, vor fi rămas mereu aceleaşi în concepția Căpitanului. Cert este însă că avea foarte multe de spus în legătură cu acea reprezentanță națională.

In orice caz, constatările Căpitanului din prima sa declarație la mesaj, erau pentru noi toți, puncte de orientare într'o lume pe care pe noi şi pe atâți alți Români nu-i satisfăcea. Statul român era o rezultantă a unei politici partizane, pe cât de nefirească uzanțelor populare, pe atât de dăunătoare așezărilor noastre naționale.

Căpitanul afirma atunci:

- Că un partid politic este o societate anonimă de exploatare a votului universal;
- Că toate partidele sunt democratice în formă deoarece utilizează votul universal în acelaş mod, dar că neglijează interesele poporului şi ale patriei, satisfăcând numai interesele particulare ale partizanilor;
- Că democrația este iresponsabilă pentrucă îi lipseşte puterea sancțiunii, că toate partidele fac fărădelegi, se dau pe față unele pe altele, dar nimeni nu aplică sancțiuni la ai săi pentrucă i-ar pierde şi nici contra adversarilor, fiindcă aceştia dețin la rândul lor fărădelegile celorlalți.
- Democrația văzută din afară da impresia unei vaste complicități în fărădelege. Aşa dară, democrația este incapabilă de autoritate.

Desigur că aceste gânduri ale Căpitanului erau determinate de efectele vizibile ale acelei democrații româneşti din acel moment care reprezenta Statul nostru.

Statul era, în concepția Căpitanului, aidoma unui organism viu, în continuă creştere şi desvoltare. Nu i se pot da forme rigide. Trebue să îmbrace mereu formele adecvate, după cum un copil în creştere îmbracă mereu alte haine. Iar talentul omului politic îl vedea tocmai în facultatea de a găsi acele haine care să i se potrivească cel mai bine. O haină stă bine pe un corp crescut normal, armonios şi sănătos. Iar sănătatea trupului național este în funcție de sănătatea fiecărui element care-l compune. Este deci, în funcție de sănătatea cetățeanului. In consecință, în orice domeniu ne-am fi cufundat, tot la elementul om ajungeam. Deaceea Căpitanul pleca dela om: "Un om în care să fie desvoltate până la maximum toate posibilitățile de mărire omenească, ce se află sădite de Dumnezeu în sângele neamului nostru".

Lipsa de interes pentru nevoile neamului şi a țării la aceia care se erijau în conducătorii destinelor noastre era consecința unei răsturnări a raporturilor fireşti, după care, un conducător nu poate fi decât acela care nu trăeşte decât pentru cei cari l-au uns în această funcție.

Eu nu puteam pricepe dece un deputat sau un senator, ca cei văzuți de mine atunci, să aibe alte preocupări decât cele primite în sarcină prin mandatul obținut pe calea alegerilor. Si ca mine, nu puteau pricepe aceasta toți oamenii de bună credință. Mi se părea mai criminal a exploata buna credință a unei mulțimi decât orice altă crimă de drept comun. Mă întrebam nedumerit la ce bun toată acea revărsare bogată de idealism din şcoală, dacă odată terminată, fiecare avea să intre într'o mocirlă de egoisme şi crime morale, unde numai interesul personal dictează: clică politică, goana după îmbogățirea rapidă în detrimentul altora, parvenirea. Si cu cât această discrepanță între ceeace se predica dela catedră şi ceeace se făcea în viața reală era mai accentuată, cu atâta creştea mai mult în sufletul meu hotărîrea unei lupte neşovăitoare în vederea restabilirii acelei ordini fireşti în care omulsă-şi respecte omenia, curățenia sufletească, idealismul şi credința într'o lume mai bună, mai dreaptă. Cu cât vedeam mai multă paragină, cu atâta îmi creştea dorul pentru grădinile cu flori. Cu cât întâlneam mai multe ruine, cu atât mai mult doream o casă nouă. Pe măsură ce o pecingine socială se întindea tot mai mult, făcând ravagii într'o lume mereu mai mare, în aceeaşi măsură se întărea în mine şi în camarazii mei, o voință de însănătoşire. Cu cât mi se părea mai disperată starea de lucruri din țară, cu atâta eram mai hotărît ca să rezist, să lupt şi să înving.

De aceea, când, dupăce povestisem acasă despre micile mele peripeții prin Tutova sau Bucovina, şi dupăce atât tata cât şi mama mi-au spus, aproape implorându-mă, să las pe seama altora să îndrepte lumea, eu să-mi văd de studii şi apoi . . ., le-am replicat că acelaş lucru poate cere şi părinții acelora în sarcina cărora ar fi urmat să las şi partea mea de jertfă. Insemna oare ca orice luptă de redresare şi de revenire la omenescul din om trebuia purtată numai de orfani, după care n'avea să plângă nicio mamă? Trebuia oare să renunțăm cu toții la o luptă pentru mai bine, mai drept şi mai frumos? "Nu", mi-au răspuns părinții. "E bine să urmăreşti aceste țeluri dar să nu te avânți în riscuri pentru o lume care-i mult prea rea şi nevrednică pentru jertfele voastre".

Intuiau ei pericolele ce-mi vor ieşi în cale? Aveau ei o experiență proprie pe care eu nici n'o aveam şi poate nici n'aş fi înțeles-o? Se poate, îmi ziceam, dar înclinam mai mult să cred că spiritul lor de conservare, grija oricărui părinte pentru odreasla lui, era primul motiv ce-i îndemna să mă domolescă dela o pornire poate exaltată. Mă temeam însă de un lucru. Pe măsură ce aş fi căutat să mă deslipesc de vâltoarea acelei lupte, nevoile şi problemele de fiecare zi m'ar fi absorbit din ce în ce mai mult şi m'ar fi depărtat mereu mai mult de obiectivele unei vieți în care mă regăseam. Cei ce stau deoparte, găsind o justificare într'un fel sau altul a neparticipării directe, reuşesc, poate, să se mențină o vreme, dar de cele mai multe ori se prăbuşesc, căci tentațiile vieții sunt mult prea mari în raport cu forțele noastre de rezistență. Si asta cu atât mai mult cu cât valoarea unei virtuți creşte nu prin singularizare, ci prin pluralizarea efortului pentru a o menține. Nu-i mare sihastrul din văgăunile munților, ci cel din mijlocul mulțimilor, dacă s'ar putea menține sihastru în mijlocul lor.

Orice virtute îşi verifică valabilitatea în contact cu lumea plină de moravuri şi tendințe, plină de prejudecăți, plină de venin, dar şi de nectar. A mă fi retras într'un castel al visurilor mele, ar fi însemnat să-mi înfig capul între nori, departe de realitate. A mă fi protăpit de unul singur în fața valurilor lumii însemna să mă asemuiesc unui păr singuratic crescut într'un fund de torent de munte. Mai devreme sau

mai târziu furia torentului de ape spumoase m'ar fi smuls sau m'ar fi frânt. Pentru aceasta mi-am căutat fraţii de gând şi de simţire, m'am prin de mâna lor şi ei s'au prins de mâna mea ca să fim mai rezistenţi. Pentru aceasta mi-am căutat camarazii şi pentru aceasta am rămas printre ei.

Primul legământ

Intr'una din Dumineci, după exerciţiile obişnuite, am trecut în marş tot Bulevardul Jianu, Calea Victoriei şi ne-am oprit în Piaţa de flori, unde, retrasă şi modestă stătea Bisericuţa Sfântului Anton. Aceasta era Biserica noastră, a studenţimei române. Paroh era Părintele Georgescu Edineţ. Mărunt şi evlavios, ne-a fost păstor al credinţei noastre strămoşeşti. Reuşise să facă din Biserica lui un adevărat loc de rugăciune şi reculegere sufletească. Părintele Edinet era foarte inimos şi tăios în predici. El luase biciul lui Cristos când a izgonit zarafii din Templu. Era pentru o manifestare activă a Bisericii în societate. Era neobosit în lupta de afirmare şi trăire a credinţei.

Aici ne-a condus Stelescu să ia legământul pe Cruce şi pe Sfânta Scriptură la o serie de legionari mai proaspeţi, printre cari şi eu. Până mi-a venit rândul m'am chinuit mult cu mine însumi. Nu ştiam dacă sunt sau nu pregătit pentru un astfel de legământ. Nici nu mai asistasem până atunci la o ceremonie similară. Stiam doar că s'au mai făcut astfel de legăminte. Câţiva legionari purtau chiar "Săcuşorul cu pământ", strâns depe câmpurile de mari bătălii şi legat în săculeţe de piele. Simboliza gloria şi jertfa trecutului nostru istoric. Se purta la gât.

Mă temeam să nu mă oblig mai mult decât credinţa şi puterile mele de jertfă m'ar fi învrednicit. Mă găseam gata să-mi iau orice angajament în faţa oamenilor. Dar pentru Crucea lui Hristos, pentru legământ în faţa lui Dumnezeu, mă simţeam nepregătit. Era prin luna Ianuarie 1933. Imi lipsea o lună şi ceva pentru a împlini 20 de ani. Mi se părea că prea repede sunt supus unui astfel astfel de examen greu. De altfel nici nu s'a mai repetat această practică. Cred că a interzis-o Căpitanul. In orice caz, când mi-a venit rândul să jur pe Cruce şi Evanghelie tremuram din creştet până'n tălpi. N'am vrut să refuz. M'am rugat doar lui Dumnezeu ca să-mi dea atâta putere cât să nu cad în păcatul sperjurului. La mai mult nu mă mai gândeam.

Când am ieşit din Biserică m'am despărţit în grabă de camarazi şi am plecat singur, fără direcţie. Nu ştiu pe unde am mers, dar m'am trezit în Parcul Carol, înotând încet prin zăpada aleelor goale şi triste. Mă simţeam greu. Parcă ceva mă apăsa. Nu-mi părea deloc rău de ceeace făcusem. Dimpotrivă, mi se părea că mi s'a dat şi eu mi-am luat o sarcină grea. Nu mă apăsa actul săvârşit. Nu legământul în sine mă chinuia, ci teama de netrebnicia mea. Până atunci raporturile

mele cu Dumnezeu erau libere de orice control al conştiinţei. Când am fost botezat cred că nici măcar subconştientul meu n'a înregistrat ceva mai mult decât senzaţia scufundării în apa rece. Prima rugăciune, "Doamne, Doamne, Ceresc Tată . . . " caşi "Tatăl nostru" sau semnul crucii le-am învăţat încă de mic. Aceasta i-a fost grija mamei. Dar despre o conştiinţă a necesităţilor spirituale nu putea fi vorba. Nu eram cu nimic mai mult decât un papagal dresat. Numai cu timpul le-am înţeles atât conţinutul cât şi rostul. Si le-am repetat câte-odată cu ardoare. Cu cât eram într'o nevoe mai mare, cu atâta mă rugam mai fierbinte. Fenomenul conştiinţei a intervenit doar rare ori. Iar convingerea mea creştea pe măsura ce, fie experienţa, fie puterea de înţelegere mă purtau spre concluzia existenţei lui Dumnezeu. Cineva poate pretinde că eventualele convingeri despre Dumnezeu, ca urmare a plinirilor prin rugăciune sunt simple coincidenţe, sau întâmplări. Personal am avut însă ocazia să constat că numai o minune, care-i de esenţă numai divină, a fost cauza ieşirii mele din multe impasuri.

Atunci când mi-am făcut legământul nu aveam încă această experienţă proprie. Mă lămurisem oarecum cu creştinismul. Poate sesizasem chiar fenomenul credinţei. Dar nu-l trăiam. Eram şi eu ca mulţi alţii doar un mărturisitor al lui Hristos, dar nu şi un trăitor al învăţăturii Lui. Nu-L trăiam pe Hristos. Când L'am căutat, nu L-am aflat întotdeauna. Când L-am aflat, am fost foarte liniştit şi împăcat că L-am aflat. Dar atunci nu-L puteam afla. Nu-L întâlneam. Cât am tot umblat perin Parcul Carol, nu mi-L puteam apropia. Mă frământau tot felul de gânduri şi nu mă puteam concentra. Am vrut să mă rog. Am dorit să mi se coboare în suflet şi să-mi lumineze inima şi mintea, să mă lămurească. Simţeam însă că nu mă puteam ruga. Eram prea răvăşit în mine insumi. N'am mai fost la masă şi am rămas acolo toată după amiaza. Am vizitat muzeul militar. Am privit armele de atac şi apărare ale unui întreg trecut istoric. Mă întrebam dacă toţi cei ce au purtat aceste arme L-au căutat şi ei pe Domnul, fie muşcând ţărâna în spasmele morţii, fie în întoarcerile lor victorioase. Mă întrebam dece-şi caută omul adesea refugiu în El? Dece numai la nevoie îşi aduce aminte de Hristos şi de poruncile Lui. Dece nu-L aflăm însă ori de câte ori Il căutăm? Dece nu plineşte întotdeauna ruga? Dece nu ne desleagă de un păcat, pe care după ce l-am recunoscut nu-l mai vrem? La câte probe trebuè supus, Doamne, omul, această firavă făptură a Ta? Sau, care-i preţul răscumpărării noastre, Doamne? Aş fi vrut şi eu să plătesc odată şi să mă ştiu scăpat, eliberat şi mântuit. Nu ştiam că multe sunt vămile sufletului până la eliberare. Nu ştiam că răscumpărarea nu-i din lumea noastră. Uitasem că înainte de a învia trebueşte să mori, dar nu oricum, ci învrednicit.

Nu ştiam atunci că la foarte scurtă vreme aveam să-L caut din nou pe Domnul şi că de data aceasta Il voi afla. Nu ştiam că în decursul anilor Il voi pierde din nou şi iarăşi Il voi găsi, mereu mai bun, mai iertător. Nu ştiam atunci, după cum nu ştiu nici acum, de câte ori Il voi mai pierde şi dacă-L voi mai regăsi. Această oscilaţie a omului, aflat pe cumpănă de deal între valea binelui şi povârnişul prăbuşirilor mi-a fost greu de explicat. Aşa este, poate, în firea umană ca mereu

să fie atras când de una dintre forțe, când de cealaltă. Sau poate că acestea sunt doar consecințele nedesăvârșirii noastre.

Crucea la Monumentul Eroului Necunoscut

Pe atunci credința mi-a fost pusă la încercare. Eram în 24 Ianuarie 1933. Intreaga studențime din București venise la Bisericuța noastră. Nu numai Biserica și curtea ei erau pline, dar întreaga Piața Florilor era tixită de studente și studenți. Se sfințea Crucea de marmoră ce trebuia să fie depusă la căpătâiul Eroului Necunoscut, ale cărui rămășițe odihneau sub o lespede de piatră, în fața Muzeului militar din Parcul Carol.

Slujba nu a durat prea mult. Domnea o atmosferă de mare sărbătoare. Din cuvântul rostit de părintele Georgescu-Edinet, am înțeles că gestul nostru nu era decât o foarte modestă recunoștință față de toți aceia cari s'au jertfit pentru Neam, pentru Țară și pentru Biserica lui Hristos, așa cum ne-a fost lăsată din moși-strămoși. O Biserică lipsită poate de pompă și fast, dar hărăzită nouă de Dumnezeu ca să dăinuiască, una singură, netrunchiată și nepângărită de toate vitregiile vremii istoriei noastre.

După sfințirea Crucii și binecuvântarea Ei, părintele a cerut doi voluntari pentru a o purta pe umeri până la mormântul celui fără Cruce. Am fost printre primii cari am ieșit înainte și m'am și situat lângă Cruce. Eram în stânga ei. La dreapta era tot un camarad, Petrică Tocu, dacă nu mă'nșel. Soclul crucii trebuia să-l poarte alți doi. Cineva roagă pe Părintele Edinet ca cel puțin unul dintre purtători să fie un teolog. Si așa a venit în dreapta Crucii studentul în teologie, mai târziu cunoscutul preot, Ilie Imbrescu.

In capul unei lungi coloane a pornit Crucea lui Hristos. Imediat în urma Crucii, preoții Georgescu-Edinet și Dumitrescu-Borșa, în odăjdii și cu cădelnițe în care fumega smirnă și tămâie, își purtau pașii în cadența noastră. Cântam cu toții: "Cu noi este Dumnezeu". Cântam mereu aceeași strofă, fără încetare. Dintr'un cer ca plumbul cădeau fulgi mari de zăpadă. Totuși frig nu era. Drumul era cam lung și Crucea nu prea ușoară. La un timp, colegul meu Imbrescu mă'ntreabă dacă n'ar fi cazul să mai lăsăm și pe alții să poarte Crucea. I-am răspuns că nădăjduiesc să o pot duce până la destinație. A rămas și el. Fusesem anunțați că Guvernul, prin Ministrul de Interne, ar fi interzis această procesiune. Se spunea că nimeni nu-i cunoaște originea acelui "soldat necunoscut". Că pe fronturile noastre ar fi luptat și unii dintre mozaici și chiar musulmani. In consecință Crucea creștină nu și-ar fi avut locul la acel mormânt. Stiam însă cu toții că osemintele acestui ostaș au fost culese depe câmpul de luptă dela Mărăști și Mărășești, adică de acolo unde s'a apărat nu numai pământul și datina străbună,

dar și Biserica noastră străveche. Așa că noi am mers înainte cu conștiința unei datorii ce aveam de îndeplinit.

Ajunși în Parcul Carol am constatat întradevăr că porțile mari de fier erau legate cu sârmă, iar în spatele lor se aflau cordoane de polițiști, înarmați cu scurtături de cauciuc, dublați de alte cordoane de jandarmi cu armele în mâini. In fața porților ne-am oprit. In fața coloanei noastre se înfățișează Stelescu, care, în calitate de deputat, invită autoritățile să deschidă porțile. Nu exista niciun text de lege care să oprească depunerea unei cruci la căpătâiul unui soldat căzut pe front. Un comisar a răspuns că au primit ordin să oprească și să împiedece această manifestare studențească, care "turbură ordinea publică". Când s'a cerut să se arate acest ordin, au refuzat, pentrucă nu exista. Nici dela cine primiseră acest ordin nu au spus. Mai deoparte stăteau și priveau doi călăi ai studențimii române: Armand Călinescu, subsecretar de Stat la Interne, atunci, și Gabriel Marinescu, prefectul Poliției Capitalei. Infofoliți în paltoane grele cu gulere de blană, însoșonați și pomădați, erau spectatorii și regizorii unei intervenții abusive a autorităților de Stat. Părintele a luat singur Crucea în brațe și noi l-am încadrat, pentru a-l ferii de lovituri.

Stelescu s'a prins de poartă și a început să desfacă sârmele. Când a fost gata, mulțimea a năvălit pe porți înăuntru. Ajunși în fața cordoanelor, aceștia au început să lovească în noi. Primul care a căzut a fost părintele Georgescu-Edinet. Noi eram descoperiți și cauciucurile polițiștilor loveau în plin. Nu ne-am mai putut face scuturi împotriva loviturilor. După mai multe lovituri în cap am căzut și eu. La fel și alții. Grosul coloanei din urmă împingea mereu spre înainte. Am fost călcați în picioare. S'a produs o mare învălmășeală.

Cordonul polițiștilor a fost totuși spart. Dar peste cordoanele de jandarmi nu s'a mai putut trece. Aceștia loveau cu paturile armelor și erau foarte mulți. Studenții au trebuit să se retragă. Când mi-am revenit, rămăsesem aproape singur pe acel mic câmp de bătălie. Câțiva prieteni m'au ridicat pe picioare și m'au tras în afara porților. Intre timp, studenții s'au armat și ei cu bețe și crengi rupte din copaci și voiau să treacă la un nou asalt. Polițiștii au scos revolverele, iar jandarmii și-au încărcat armele. O salvă de foc a și fost trasă în aier, iar unul din comisari a anunțat cu glas tare să ne întoarcem și să ne risipim că altfel vor face uz de armele de foc. Porțile au fost din nou închise. Studenții, foarte agitați, iritați la culme de samavolnicia și barbaria polițienească, voiau să forțeze din nou porțile. La intervenția preoților noștri, Stelescu, ridicat pe umeri, cere mulțimii un moment de ascultare. Spune câteva cuvinte și apoi vorbește părintele Edinet. Sunt și eu ridicat pe brațe, având din nou Crucea la mine. Era pătată de sânge. Dintr'o rană mai mare deasupra tâmplei stângi îmi curgea mult sânge. Dar cu timpul s'a oprit. In desimea părului se făcuse o crustă moale de sânge închegat. Aceasta oprise sângele și proteja rana. Reporterii ziarelor "Universul" și "Calendarul" au făcut mai multe fotografii. La îndemnul lor am mers să demonstrăm protestatar. Coloanele s'au refăcut și ne-am îndreptat cu toții spre Patriarhie. De Cruce n'am vrut să mă despart, cu toate insistențele camarazilor mei ce

voiau să mă transporte la spital pentru bandajare. O delegaţie de studenţi în frunte cu Traian Cotigă a fost primită de Patriarh. Consternat şi revoltat, I.P.S.Sa ne-a promis că Dumineca viitoare el însuşi va merge în fruntea noastră cu tot clerul Bucureştilor să spele ruşinea acelei pângăriri a Crucii. Incurajaţi şi bucuroşi de victoria cauzei noastre, ne-am deplasat la ziarele Universul şi Calendarul, demonstrând protestul nostru. Coloanele erau tot aşa de mari caşi la Parcul Carol, dar mulţimea umpluse străzile şi ne-a însoţit tot drumul. S'au cântat tot timpul marşuri studenţeşti şi legionare. Virgil Rădulescu şi alţi câţiva camarazi deschideau drumul pe câtava sute de metri înainte. In acest spaţiu era oprită orice circulaţie de vehicole.

Mărşăluiam în coloane de patru pe toată lărgimea străzilor. In fruntea coloanelor presida aceeaşi Cruce de marmoră, care, mă mir că nu se spărsese în timpul ciocnirilor petrecute. Numai soclul fusese rupt în două. Eram din nou în fruntea coloanei, având la dreapta mea un alt camarad, deasemeni rănit grav. Cu capete sparte şi şuvoaie de sânge închegat pe obraji, eram vreo cinci. Printre aceştia şi Părintele Dumitrescu - Borşa. Răniţi mai uşor, pe corp, la mâini sau la picioare erau foarte mulţi. Deasemeni, foarte mulţi se aleseseră cu vânătăi pe corp şi pe faţă. Intreaga studenţime însă era grav rănită în sufletul şi demnitatea ei. Pentru prima dată în Bucureşti era atât de ultragiată şi maltratată, studenţimea. Si indignarea era cu atât mai mare cu cât prim - ministru era Alexandru Vaida-Voevod, marele luptător naţionalist transilvănean . După ce am fost la Patriarhie am voit să demostrăm şi la Parlament. Dar fiind Duminecă, Camera era goală, la fel ca şi Senatul. Lui Iorga i s'a expediat totuşi o telegramă, la care nu s'a primit niciodată răspuns. Probabil că şi atunci juca acelaşi rol macabru de mai târziu, acelaş însemnat de Dumnezeu, Armand Călinescu.

Târziu spre seară, dupăce ne-am terminat protestul, coloanele s'au disolvat în linişte. Cei răniţi ne-am îndreptat spre Spitalul Brâncovenesc, unde am fost îngrijiţi cu toţii. Apoi am fost prezentaţi Căpitanului. Stelescu, Cotigă şi alţii i-au raportat cum s'au desfăşurat evenimentele acelei memorabile zile de 24 Ianuarie 1933.

Cu această ocazie Căpitanul a dat un Ordin de zi. Printre altele au fost decoraţi cu "Crucea Albă" toţi legionarii răniţi cu această ocazie. Cei care-o aveau dinainte, au primit "Crucea Albă cu Rozeta". In această situaţie eram doi: Părintele Dumitrescu - Borşa şi eu.

A doua zi ziarele relatau cu lux de amănunte această infamie a guvernanţilor noştri de atunci. Numai o anumită presă din Sărindar nu a dat decât câteva notiţe scurte şi în locuri ascunse din ziare, acuzând studenţii de nerespectarea autorităţii de Stat. Studenţii turbau de indignare. Totuşi conducerea noastră a ştiut să stăpânească şi să domolească spiritele aprinse. Diverşi agitatori, strecuraţi printre noi, au fost imediat descoperiţi şi imobilizaţi. Studenţimea română a ştiut să-şi păstreze calmul şi sobrietatea în acele momente grele.

De altfel nici I.P.S.S. Patriarhul n'a mai purces în procesiune în fruntea coloanelor noastre, cum promisese. Crucea noastră a fost depusă la Patriarhie. Mai târziu a fost înlocuită cu una mai mică şi a fost purtată de un sobor preoţesc, urmat de câţiva reprezentanţi ai studenţi-

mei şi oficialităţi. A fost depusă la căpătâiul celui care până atunci fusese lipsit, în odihna lui, de umbra unei cruci. Aşadar, cauza noastră, iniţiată de Centrul Studenţesc Bucureşti, câştigase totuş o victorie.

La câteva zile am primit o scrisoare de acasă. Părinţii erau alarmaţi. Citiseră în ziare. Eu le-am trimis câteva fotografii oferite de ziarişti şi mai târziu o broşură, scoasă de mişcarea legionară, ce nara faptele petrecute la 24 Ianuarie.

La 1 Februarie, când preotul parohiei unde locuiam a venit cu aiasma, cum se obişnuia la fiecare început de lună, eu purtam încă un pansament mare cât turbanul unui paşă arab. Preotul m'a privit lung şi mi-a spus: "Să fi mândru! Să fi încredinţat că nicio jertfă făcută lui Dumnezeu nu rămâne zadarnică". Mi-a scuturat mâna îndelung, îmbăinându-mă în privirile lui blajine şi pline de dragoste. Mă simţeam împăcat sufleteşte. Mi-am adus atunci aminte de ziua în care depusesem legământul de legionar. Atunci, nu L-am putut avea aproape pe Domnul, cu toate că-L căutam. Raţional eram cu El, al Lui. Sufleteşte însă nu mi-l puteam apropia, nu ştiu dece. Dar la 24 Ianuarie L-am simţit aproape de mine, am fost, hotărît, în apropierea Lui şi l-am purtat Crucea pe care El însuşi fusese răstignit.

Mi-a plăcut îmbărbătarea Parohului, pe care atunci l-am văzut pentru prima şi ultima oară. La scurtă vreme, în locul lui a venit Părintele Duminecă Ionescu, cu chipul său de monah creştin din vremea de demult. El era pătruns de acelaşi duh nou în care eu de-abia primeam botezul. Originar din Argeş, primise mai târziu conducerea legionară a judeţului. A scos ziarul "Indemnul", la care am scris şi eu câte ceva şi avea să cadă istovit în urma prigoanelor de mai târziu şi să moară în credinţa-i legionară.

Primele grade legionare

Intre timp Mişcarea creştea. Organizaţia se lărgea mereu. Venea zi de zi, din toate colţurile ţării, mereu alte procese verbale ce anunţau la Centru înfiinţarea de noui cuiburi. Apăruse şi "Cărticica Sefului de Cuib", iar sub conducerea lui Ionel Moţa, stabilit în Capitală, se tipărea revista "Axa". In Bucureşti apăruse o pleiadă de tineri talentaţi, unul mai dotat decât altul, printre cari se numărau: Vasile Marin, Vasile Cristescu, Iordache Nicoară, Victor Puiu Gârgineanu, Inginerul Ionică, Mihail Polihroniade, Ernest Bernea, Alexandru Tell şi mulţi alţii.

Inginerul care închiriase Căpitanului întreg etajul II din strada Ceres, nu ştiu din ce motive, anunţă rezilierea contractului. Deşi nu trecuse decât câteva luni dela semnarea lui, Căpitanul nu a vrut să facă uz de dreptul său consfinţit într'un contract legal. A preferat să caute alt sediu şi aşa ne-am mutat în strada Aurel Vlaicu. Aici aveam deasemeni un întreg etaj la dispoziţie, cu camere mai comode. Pe

lângă biroul Căpitanului şi locuinţa sa, mai dispuneam de un birou pentru secretariat şi o încăpere mai mare unde se puteau ţine şedinţele.

Prin luna Martie s'au dat aici primele grade legionare. Printr'un ordin de zi, următorii legionari mai vechi au fost făcuţi de Căpitan Comandanţi legionari: Neculai Totu, Traian Cotigă, Ion Banea, Mihail Stelescu şi Părintele Dumitrescu-Borşa. Văcăreştenii, adică Ionel Moţa, Corneliu Georgescu, Ilie Gârneaţă şi Radu Mironovici au fost făcuţi Comandanţi ai Bunei Vestiri. Au urmat şi câteva noui numiri în Senatul legionar.

De acuma, pe lângă că eram mereu mai mulţi şi mereu mai tari în toate domeniile de manifestare, începuse şi organizarea noastră să capete contururi mai definite. Dar şi atacurile unei anumite prese s'au înteţit. In Italia, Musolini îşi consolida regimul fascist, reabilitând demnitatea civică pe care-o aveau Romanii în vremea lor de glorie. Regimul fascist crease un stat nou, mai închegat, mereu mai puternic şi mai respectat. Se petrecuse în acea ţară acel fenomen de reacţie naturală potrivit căruia un organism poate renaşte din propria-i descompunere. Când mizeria şi nevoile poporului italian au atins acea culme de unde pornea prăbuşirea lui definitivă în ghiarele marxismului, ori reînvierea lui, a apărut ca reacţie revirimentul fascist, care l-a învigorat şi l-a făcut să reziste acelei infecţii sociale care este comunismul. Este ştiut că înaintea fascismului Italia a cunoscut 68 de guverne slabe în decurs de 60 de ani.

In cursul lunei Ianuarie 1933, în altă mare ţară din Europa, o altă revoluţie naţională avea să curme pentru totdeauna posibilitatea unei infiltraţii comuniste care voia să profite de nemulţumirile unui popor mare şi viteaz. Revoluţia naţional-socialistă avea să producă în lumea întreagă reacţiuni violente. Dacă principiul politic fascist nu constituia motiv de îngrijorare, naţional-socialismul avea să sperie lumea mai mult chiar decât ferocitatea comunismului, care, în lumea democratică şi intelectuală a occidentului era prezentat doar ca un principiu economic oarecare, cu toate mormanele de cadavre şi chinuri ce le lăsa în urmă în Rusia.

Consecinţa imediată a acestor evenimente externe a fost concentrarea atacurilor asupra Mişcării Legionare, care, în concepţia celor din Sărindar cât şi a unor politicieni, nu putea fi decât în solda fasciştilor şi a hitleriştilor. Deşi mişcarea nu avea nimic comun nici cu fascismul şi nici cu hitlerismul, toţi adversarii noştri politici, atât alogeni cât, mai ales, eterogenii, ne aruncau în aceeaşi oală a răsvrătiţilor împotriva ordinei democratice.

(Facem o precizare pentru a dărâma atâtea afirmaţii false contra noastră: Singurele elemente de oarecare asemănare ale mişcării cu fascismul sau naţional-socialismul erau de natură formală. Structural noi ne-am diferenţiat mereu de aceştia prin spiritualitatea noastră. Principiile de bază ale mişcării nu sunt politice, nici rasiale, nici economice, ci spirituale.)

Noi nu ne ridicam cu forţa împotriva ordinei legale de stat, nici persecuţii de ordin rasial sau religios n'am întreprins vreodată. Nici măcar evreii, cari nu ştiau decât să ţipe contra noastră fără motiv,

n'au avut dece să se plângă. Niciunul dintre ei n'a fost lezat cu nimica. Insuşi Căpitanul scăpase odată dela înec copilul unui evreu care căzuse în Prut. Si cu toate acestea, acei cari instigau mai mult, cari urlau şi ameninţau erau aceştia. Mulţi bani s'au scurs în buzunarele cozilor de topor, cari, prin influenţe politice, sau chiar la putere fiind, aveau să lovească fără milă şi fără cruţare într'o generaţie întreagă ce voia să se afirme, nu pentru ea însăşi ci pentru binele celor mulţi.

Presa evreească nu scăpa nicio ocazie ca să atace, calomniind mişcarea şi pe Căpitan, să mistifice adevărul, să murdărească şi să răstălmăcească, de acord cu ura lor şovină, orice acţiune legionară, ca fiind de inspiraţie fascistă sau nazistă. Insuşi ziarul "Universul" încetase de a mai fi strict obiectiv în redarea diverselor evenimente la care mişcarea lua parte, direct sau indirect. Ziarele "Timpul" şi "Curentul" ne loveau subtil. Numai "Calendarul", condus de Nichifor Crainic şi Dragoş Protopopescu, şi mai ales "Cuvântul" lui Nae Ionescu ne-au fost prieteni şi credincioşi. Centrul Studenţesc începuse să editeze ziarul studenţesc "Dreapta". Ca antiteză, Mihail Ralea şi P. Comărnescu reuşesc să strângă în jurul ziarului lor "Stânga", o serie de farisei ai democraţiei şi libertăţilor individuale. Fiţuicile "Tempo" şi "Credinţa" încercau să monopolizeze tot ceeace era mai senzaţional.

Toată această presă, plus cafenelele şi scupcinele politice lăsau impresia unui cazan mare, cât o gură de vulcan, în care fierbea în clocote pasiunile unei populaţii urbane surexcitate.

In acelaşi timp masele populare nu puteau înţelege nimic din ceeace se petrecea în lume. Nu aveau formată o opinie politică. Işi legaseră destinul de atâţi fruntaşi politici şi tot de atâtea ori şi-au fript sufletul în aşteptări zadarnice. Erau pe atunci atâtea curente şi tendinţe, că înţelepciunea poporului a găsit mai potrivit să se retragă într'o indiferenţă totală faţă de tot ceeace reprezenta o acţiune politică. In credinţele lor politice erau tot atât de şovăitori şi bănuitori precât era de relativă şi îndoielnică cunoaşterea nuanţelor politice.

O reacţiune a unei clase propriu zise, n'a existat. Mişcarea Legionară nu era expresia nici unei clase, ci a totalităţii naţionale. Dela intelectualii de rasă, dela clerici, militari şi funcţionari de stat şi până la muncitori şi ţărani, toţi îşi căutau în mişcare nu numai un refugiu spiritual ci şi alinarea aspiraţiilor lor spre un mai bine pentru colectivitatea românească.

Prin anunţarea primilor Comandanţi legionari, Căpitanul voia să fixeze pietrele unui hotar nou, nu în împărţirea de drepturi ci, în primul rând, în acceptarea de obligaţii. Dacă revoluţia franceză avea să enunţe drepturile omului, cea a lui Codreanu şi a mişcării legionare avea să enunţe obligaţiile omului. Iar dacă pentru toată lumea, drepturile lor erau rău scrise în legi, puţine din acestea erau în mintea legionarilor. Dar mai mult se înscriau acolo obligaţiile lor. Conştiinţa eforturilor şi al renunţărilor pe care trebuia să le facă pentru ridicarea poporului lor.

Primul drept al legionarului este de a da totul pentru neam şi ţără, fără a pretinde nimica în schimb. Ceeace pentru alţii era o obligaţie, pentru legionar era un drept. Legionarii s'au întrecut şi se

întrec mereu ca să-şi asigure acest drept. Porunca creştină care cere să ierţi greşiţilor tăi, capătă pentru un legionar contur de drept. E dreptul legionarului de a ierta pe cei ce au greşit faţă de el. Dar numai atât, numai greşelile care sau făcut contra lui. Dar nu poate, nu are calitatea, ierta oricefel de greşeală. Nu poate ierta, de pildă, păcatul lui Adam sau trădarea lui Iuda. Nu poate ierta deasemeni păcatele comise împotriva comunităţii româneşti, pungăşiile şi crimele de trădare comise contra acesteia.

Acestea erau drepturile legionarilor ce le-au fost reamintite cu ocazia primelor grade. In schimb obligaţiile legionarului sunt numeroase. Obligaţia de a se subordina devizelor legiunii, lui Dumnezeu şi Neamului românesc. Insăşi Legiunea era subordonată lui Dumnezeu şi comunităţii naţionale. Noi nu puteam avea devize personale. Noi suntem supuşi unei ierarhii stabilită de însuşi Dumnezeu. Această ierarhie nu ne-a fost transmisă numai nouă Românilor ci a fost transmisă tuturor creştinilor, deci tuturor popoarelor. In această materie nu voim să exercităm niciun monopol, dar nici să nu se supere nimeni dacă noi exercităm sincer aceste legi.

Din această obligaţie primordială decurg o serie de alte obligaţii, ca : obligaţia de a asculta, de a te supune unei discipline, de a trece peste persoana ta şi peste interesele tale personale, de a munci, de a jertfi, de a crea, etc. etc.

O altă serie de obligaţii rezultă din obligaţia de a vedea greşelile proprii şi de a plăti aceste greşeli săvârşite. Căpitanul avea să scrie în diversele circulări date de el:

a.- obligaţia de a repara o stricăciune, o nedreptate, un echilibriu deranjat, onoarea şi demnitatea încălcată;

b.- obligaţia de a vedea greşelile noastre, pentrucă suntem cu toţii pierduţi dacă închidem ochii la greşelile legionarilor, pentrucă sfărâmăm linia de viaţă legionară, legile noastre, în virtutea cărora trăim ca legionari în lume.

In această ordine se adaogă şi obligaţia de a nu fugi de răspundere.... "legionarul să aibe curajul de a spune: am greşit, am plătit", spune Corneliu Codreanu. Legionarul este dator de a-şi plăti greşeala.

Fiecare mişcare de natură spirituală, politică sau economică, religioasă sau laică, dispune, atâta vreme cât este vorba de o mişcare bine închegată, de o filosofie proprie. Filosofia noastră este rezultanta unor lupte ideologice între pro şi contra lui Dumnezeu, între pro şi contra noţiunilor de Neam şi Tară, între pro şi contra noţiunii de familie, individ şi colectivitate, între pro şi contra principiului binelui, al frumosului şi al adevărului. Din această luptă a ieşit şi continuă neîncetat să se desăvârşească un sistem propriu de gândire şi acţiune.

Acest sistem l-a numit Căpitanul "legionar" şi noi l-am primit, l-am îmbrăţişat şi ne-am dat lui.

O întrunire legionară la Hârşova

Pentru începutul lunei Mai Caratanase pregătise încă din vacanţa Paştelor o mare întrunire legionară la Hârşova. Prin afişe şi deplasându-se direct prin toate satele dinprejur, înştiinţase lumea despre prima întrunire legionară în Dobrogea. Il rugase pe Profesorul Codreanu să presideze această întrunire şi acesta acceptase cu bucurie. Urma să vină cu vaporul dela Brăila. Eu i-am ieşit în cale la Piua - Pietrii. Cu Căprioara, condusă de Niki Constantinescu, aveau să vină şi Savin, Ghiţă Istrate, Ghiţă Gostea, legionari mai vechi aceştia şi câţiva dintre "bobocii" grupului "Axa", cari voiau să-şi facă botezul într'o manifestare legionară . . . de masse. Printre aceşti "boboci" ai mişcării erau: Vasile Cristescu, Vasile Marin, Mihail Polihroniade, Al. Cristian Tell, Constant şi Vojen. Din cauza unei pane la motorul mult prea încercatei camionete, Căprioara, botezul luptei legionare l-au făcut intelectualii noştri împingând la maşină mai mulţi kilometrii, pe o şosea plină de gropi şi praf. După repararea motorului într'o localitate mai răsărită, au ajuns şi ei la Hârşova spre seară, când totul era terminat. De altfel n'ar fi avut ocazia să vadă nicio adunare masivă. In acea zi, era Duminecă, n'au putut ajunge la locul de întâlnire decât foarte puţini ţărani din împrejurimi. Toate drumurile, cu mult în afară oraşelului, erau barate de jandarmi cari opreau pe oricine se îndrepta spre Hârşova. Autorităţile declaraseră oraşul contaminat de nu mai ştiu ce molimă şi au oprit orice comunicaţie cu el.

Caratanase şi alţi legionari au fost arestaţi cu o zi înainte, sub motiv că instigă lumea la răscoală. Când am ajuns eu cu Profesorul în port şi de departe am văzut că nu este aproape nimeni în el, n'am ştiut ce să cred. Profesorul mă întreabă dacă Caratanase nu a aranjat cu mulţimea să-l aştepte în port ? "Ba da! am răspuns eu, dar nu ştiu dece nu-i mai multă lume la debarcader." Profesorul, răsucindu-şi mustaţa cu nervositate, dă din cap cu înţeles şi spune ca pentru el: "Bandiţii, iar se pun deacurmezişul." Si continuă, "dar unde-i Căprioara cu echipa din Bucureşti ?" Eu nu ştiam ce să-i răspund. "Poate vă pregătesc o surpriză", am îngânat eu, care nu-mi puteam imagina că Niki Constantinescu, Gh. Istrate, Savin şi ceilalţi nu ar fi fost în stare să ajungă la destinaţie.

Când am coborît ne-am lămurit. Ne-a şi luat în primire şeful poliţiei locale, însoţit de şeful secţiei de jandarmi însoţiţi de mulţi agenţi de poliţie. Adresându-se Profesorului, îi spun: Domnule Deputet, ţinem să vă aducem la cunoştinţă căadunarea Dumneavoastră, convocată pentru azi, a fost interzisă."

Profesorul sesizase însă situaţia şi le răspunde calm, în timp ce cu mâna îi dădea laoparte, înaintând: "Dar eu n'am venit să fac adunare. Am venit să stau de vorbă cu prietenii şi dela aceasta nu mă poate opri nimeni . . ."

Si am pornit-o pe jos înspre casa lui Caratanase care se afla tocmai în partea opusă de unde ne aflam noi, destul de departe de port. Lumea, puţină la început, a dat năvală tot mai mult şi ne-a condus până la locuinţa părinţilor lui Caratanase. Intre timp aflasem tot ce se întâmplase aici. Dar nu ştiam nimic de echipa dela Bucureşti. Ajunşi la familia Caratanase, Profesorul era mulţumit că avea o curte încăpătoare. Oamenii, mereu goniţi de poliţişti şi de jandarmi, nu prea îndrăzneau să intre. Apărătorii "democraţiei româneşti" au pătruns şi ei în curte şi tot încercau să-l convingă pe Profesor să intre în casă. Dar acesta, indignat de obrăznicia poliţiştilor, se propteşte într'o poziţie foarte dârză şi, mai aprig ca la ostăşie, le ordonă să părăsească imediat curtea. "In curtea şi în casa unui cetăţean nu are voie să intre niciun organ al puterii executive până nu are mandatul procurorului". Pe unii dintre agenţii forţei publice îi mai cunoşteam şi eu. I-am luat cu binişorul şi i-am împins pe poartă afară. In acelaş timp, ca la o comandă, de jur împrejurul curţii mulţimea sărea peste gard în ogradă. Nu cunoşteau legea care făcea deosebire între localul sau piaţa publică şi locuinţa sau curtea unui cetăţean liber. Adunarea s'a ţinut în curte.

Intr'un târziu a sosit şi "Căprioara". Totul se terminase. Nu a stat decât atâta cât să revizuiască puţin motorul, să pună benzină, şi să ia o gustare cei flămânzi de drum. Am plecat apoi cu toţii. Profesorul era bine dispus şi ne povestea multe lucruri. Din când în când mai cântam câteceva.

Seara am tras la Slobozia Ialomiţei, la Doctorul Pantelimon. Medic al circumscripţiei şi şeful spitalului local, locuia într'o vilă construită în stilul unui conac boeresc. In mijlocul unei grădini cu flori şi o livadă de pomi fructiferi, lăsa impresia unei gospodării temeinic aşezată. Drul Pantelimon, un vechi prieten al nostru, îşi împărţea dragostea între noi legionarii şi cei câţiva cai de curse ce-i avea. Sau, cel puţin aşa ne spunea când a venit vorba despre pasiunile umane. Dupăce ne-am spălat la fântâna din curte, ne-a aşteptat o masă bogată dela care nu a lipsit nici vinul. Acesta ne-a destins încordarea zilei şi ne-a deslegat limbile. Am vorbit despre multe şi mărunte până târziu în noapte. Profesorul ne-a întreţinut pe toţi cu povestirile lui, iar noi, cei mai tineri, am cântat câteva marşuri legionare. Gazdele noastre erau foarte bucuroase văzându-ne bine ospătaţi şi bine dispuşi.

Când a fost să mergem la culcare, nu ne-am putut decide uşor. Paturi nu erau pentru toţi. In sala cea mare rezervată oaspeţilor erau numai două paturi mari de nuc. S'au aşternut pe jos saltele, toate de lână pufoasă, acoperite cu cearceafuri mari şi albe de aproape că ne era milă să ne aşezăm pe ele. Pentru fiecare din noi erau prevăzute cămăşi de noapte, ţesute cu motive frumoase româneşti, sau pijamale. Cât despre învelitori, ce să mai spun? Patru sau cinci plăpumi de mătase care mai de care mai frumoase. Costea şi Savin făceau glume. Istrate voia să protesteze. Spunea că prea-i lux şi e păcat de aşa lucruri bune pentru mădularele noastre atât de obosite încât se puteau odihni şi pe podeaua goală. Numai Vojen şi Constant s'au regăsit în condiţii normale, culcându-se amândoi într'un pat. Vasile Marin făcea reflecţii pline de spirit. Era de o ironie necruţătoare. Cei mai mulţi

tăceau. Nu s'a putut închide ochii mult vreme. S'a vorbit despre cultură şi civilizaţie. Ce este lux şi ce-i condiţie umană de viaţă. Cât de relative sunt nevoile omului. Până unde se extinde strictul necesar şi care-i standardul de viaţă pe care noi legionarii l-am considera ca un minimum de existenţă. Eram din diferite regiuni ale ţării. Fiecare ştia să spună cum se trăia prin regiunea lui. Turcii din Dobrogea, spre exemplu, aveau paturi sau divanuri numai cei mai înstăriţi. Ceilalţi aveau numai saltele aşezate împrejurul camerei şi dormeau pe ele noaptea. Mâncau pe o mesicioară foarte scundă, dar fiecare avea baie, model turcesc,dar totuşi, baie. Istrate povestea cum pela ei prin Vaslui, erau puţini ţăranii care să aibe mai mult decât o rogojină pe un pat de scânduri, făcut de ei înşişi. Cel mai mult ne-a vorbit Vasile Cristescu, care, arheolog fiind, colinase ţara în lung şi'n lat. Eminent elev şi continuator al lui Vasile Pârvan, putea să ne prezinte o realitate a timpului de acuma în contrast cu ceeace trecutul istoric mai putea mărturisi. Ghiţă Costea, ca trezit din somn, ne spune, rar şi apăsat, convingerea lui: "Cum a fost sau n'a fost, cum este sau nu este, tot mai bine-i să aibă omul decât să nu aibă". S'a râs cu poftă. Când, pe rând, am adormit, zorii zilei băteau vesel în ferestrele îmbrăcate cu dantela perdelelor lungi.

După un somn mai mult amăgit, ne-am sculat şi am continuat drumul spre Bucureşti, unde am ajuns în timpul prânzului.

Petre Tocu ne-a povestit cum cu o zi înainte, la o şedinţă cu prima Cetăţuie de fete, Stelescu, mânuind stângaci un mic pistol de buzunar, a scăpat un glonte în piciorul Nicoletei Nicolescu, şefa Cetăţuilor. Condusă la spital, aceasta a declarat că aproape simultan cu o detunătură slabă pornită dintr'o direcţie necunoscută, a simţit o arsură în picior. Ziarele au relatat: "Un glonte rătăcit răneşte o studentă ce-şi făcea plimbarea de dimineaţă prin Parcul Carol". Tocu povestea cât de bărbăteşte s'a purtat Nicoleta, fără să schiţeze cel mai mic gest de durere şi ce galben, ca de ceară, era Stelescu. Faptul s'a consumat în tăcere. Nimeni n'a mai vorbit de el, nici măcar Nicoleta.

La scurt interval, Niki Constantinescu pleacă din nou cu "Căprioara", cu o altă echipă, spre Teiuş şi Alba-Iulia. Acelaşi neobosit Profesor Codreanu avea să ducă Românilor transilvăneni salutul nostru legionar. Dar aceleaşi autorităţi guvernamentale mânau din spate aceeaşi poliţie şi jandarmerie oarbă sau tot atât de rău intenţionată caşi stăpânii lor,ca să ne oprească, să ne bruscheze şi chiar să ne lovească. Incidente inerente aveau să se producă la Teiuş şi pe tot parcursul străbătut. Ion Banea, Niki Constantinescu, Bănică Bobre, Iosif Bozântan şi Profesorul Codreanu aveau să înscrie o nouă pagină în istoria de glorie legionară.

Din Dobrogea până în Banat, din Vlaşca şi până la Cernăuţi, pe tot cuprinsul ţării echipele de cămăşi verzi băteau satele şi oraşele. Prin cântările lor trezeau suflarea românească la o viaţă nouă.Anul 1933 avea să fie cel mai plin de lupte, anul cel mai răscolit şi frământat din prima fază a afirmaţiei legionare.

Iureşul din Vlaşca

In urma creşterii necontenite a mişcării, Căpitanul numeşte şefii de judeţe care trebuiau să conducă şi să prezinte la Centru întreaga activitate legionară din judeţul respectiv. Judeţul Vlaşca a revenit Profesorului Vasile Cristescu.

Puţinii legionari din acest judeţ, risipiţi pe întreg cuprinsul lui, aproape că nu se cunoşteau între ei şi voiau să fie coordonaţi într'o acţiune comună. Nici Profesorul Cristescu nu-i cunoştea pe toţi. Se impunea deci, o luare de contact cu legionarii şi cu toată lumea de acolo. Un judeţ la fel de politicianizat caşi celălalte trebuia desţelenit. Profesorul Cristescu cere Căpitanului o echipă de legionari încercaţi cari să-l însoţească într'un marş prin tot judeţul. Trebuia vizitat sat de sat şi oraş de oraş. Pe care dintre noi ne-a desemnat Căpitanul, nu mai ştiu. Imi amintesc însă de Ghiţă Istrate, E. Palazzo, Jorjoaie, Iordache Spânu . . .

Pela începutul lui Iulie 1933, după terminarea examenelor, ne-am întâlnit cu toţii în afara Bucureştilor pe şoseaua ce ducea spre Giurgiu. Nu răsărise încă soarele şi voioşi, am pornit spre sud. Mergeam în coloană de marş pe două rânduri. Când era vreo cărare paralelă cu drumul, mergeam monom. Era mai comod pe cărare decât pe şoseaua prea tare şi destul de colţuroasă. Ne menajam bocancii şi picioarele.

Profesorul Cristescu avea bocanci noi şi a simţit curând efectul. Dar nu a spus nimic. Cât am fost prin judeţul Ilfov ne-am abţinut să cântăm şi nici propagandă nu făceam prin sate. Dădeam bună ziua la toţi pe care îi întâlneam şi le uram noroc şi voie bună. Cu toţi purtam cămaşa verde. Unii purtau cu sine raniţe cu schimburi şi merinde. Alţii nu aveau decât câte-o geantă de mână. Când am intrat în judeţul Vlaşca, am început să ne oprim pe câmp, printre cosaşi sau prin sate, cântând şi vorbindu-le oamenilor despre Garda noastră de Fier. La tipografia Profesorului Copuzeanu, din strada Isvor, tipărise Vasile Cristescu un manifest adresat Românilor din judeţul Vlaşca, pe care Căpitanul l-a dat apoi model pe ţară, atât pentru conţinutul său cât şi pentru forma în care era scris.

Dela un timp ne-am abătut dela şoseaua ce-şi urma cursul spre sud, luând-o spre apus. Tinta primei noastre etape era comuna Crevedia, satul publicistului Nicolae Crevedia dela ziarul "Calendarul". Se cunoştea cu Profesorul Cristescu şi aflând de intenţia acestuia de a vizita judeţul, îl invitase, împreună cu toată echipa lui, să poposească în satul său natal unde avea să fie şi el pentru a-i face o primire frumoasă. Si în adevăr, ne-a primit omul cum a putut mai bine.

Când şi-a descălţat bocancii, picioarele Profesorului Cristescu erau pline de băşici şi rosături. S'a uns bine cu vasilină şi s'a bandajat. Spunea că nu-l doare. Noi însă, cei care făcusem deja această experienţă, ştiam ce înseamnă să te roadă un bocanc într'un marş. Voinţa Profesorului de a fi legionar de front şi nu de catedră l-a făcut să'nfrângă durerea rozăzurilor dela picioare.

Si aşa ne-am continuat marşul nostru mereu mai voioşi, cu succese crescânde. Stiam dinainte unde şi când se ţineau târgurile. Anunţam lumea să vină acolo unde ne puteam manifesta cu toată amploarea. Pe prieteni şi simpatizanţi îi luam cu noi. Invăţau cântecele noastre şi cum să înjghebeze primele cuiburi. Când ajungeam la târg, unde ne ţineam adunarea, eram câte 20 - 30 în coloană. Profesorul Cristescu s'a dovedit a şti să vorbească şi ţăranilor, nu numai studenţilor şi elevilor săi.

Judeţul Vlaşca era fieful politic al lui D. R. Ioaniţescu, care-mi era şi mie profesor la Academie, şi pe care studenţii îl numeau "Derică" demagogul. Sesizat de "Zavistia" noastră din judeţul său, aşa pretindea el cel puţin, a căutat să ne provoace.

Agenţii lui electorali au fost însă uşor desarmaţi de replicile noastre care se referea la practicile "democratice" ale lui Derică. Lumea se amuza şi făcea mare haz asistând la duelurile noastre politice. Nouă nu ni se putea pune nimica în sarcină şi toate calomniile pe care le debitau erau uşor spulberate prin probele contrarii ce le aduceam noi.

Dar după mai bine de 200 km. Profesorul Cristescu nu a mai putut continua marşul alături de noi. Nu mai aveam mult până să ajungem la Giurgiu ude urma să ţinem o întrunire. Profesorul, cu picioarele bandajate şi în pantofi de casă, şi-a continuat drumul spre Giurgiu cu un autobus. Noi aveam să sosim tot pe jos în maximum două zile, când, într'o Duminecă, aveam fixată întrunirea. N'am ajuns însă bine în oraş, că în micul parc al acestuia, unde prin cântece încheiam prima noastră etapă de marş, am fost înconjuraţi de poliţie şi somaţi să mergem la chestură pentru a da nu ştiu ce soiu de declaraţii. Noi ne-am opus. Ne ştiam nevinovaţi şi nu eram obligaţi să dăm niciun raport poliţiei despre prezenţa noastră în acel oraş. Lumea s'a strâns în jurul nostru ca la circ. Tergiversările noastre au durat aproape două ore. A venit şi Profesorul Cristescu. Dar protestele noastre erau zadarnice. Forţa publică trebuia să-şi execute ordinul. De voie nici noi nu ne-am lăsat duşi. Ne dădeam seama că era vorba de o provocare, la care, dacă am fi răspuns, le-am fi oferit motive ca să ne aresteze. Deaceea nici nu am răspuns bruscărilor lor, uneori chiar brutale. Rămânând mereu în picioare şi împinşi mereu de poliţişti, am fi riscat să fim îndreptaţi totuţi până la chestură. Atunci, în semn de protest pasiv, ne-am aşezat jos. Lumea iritată de intervenţia poliţiei a început să se mişte în favoarea noastră. Mereu mai tare şi mereu mai multe voci se ridicau din public. Când le-am spus că nu mergem de bună voie la poliţie, pentrucă nu există ordin de arest şi deci, acolo ne-au fi reţinut ilegal, până după întrunirea fixată, lumea ne-a dat dreptate şi ne încuraja să rezistăm. Poliţia, desorientată de gestul nostru, după oarecare ezitare s'au repartizat câte doi, trei la fiecare dintre noi şi ne-au luat pe sus. Pe Spânu şi alţi vreo doi mai robuşti, deabia i-au putut urni câte patru poliţişti. Se desfăşura acolo o scenă tragi - comică.

Cu toţii ne-am sbătut cât am putut mai mult. Istrate, care reuşise să se smulgă din mâinile lor şi să fugă, este prins din nou. Am făcut şi eu un efort şi i-am pus la pământ pe cei ce mă purtau pe braţe. N'am putut să fug căci alţi doi gealaţi mi-au sărit în spate. Si astfel, cu mare greutate ne-au transportat la poliţie. Aici, fără multă discuţie, ne-au fost dresate acte de dare în judecată pentru port ilegal de uniformă, insurecţie, nesupunere la ordinele autorităţilor. Până seara am şi fost transportaţi la penitenciarul local. Toate protestele noastre au fost zadarnice. Am cerut prezenţa procurorului şi a judecătorului de instrucţie. Nu s'a presentat nimeni. Eram închişi toţi cei ce veneam din Bucureşti, afară de Profesorul Cristescu care nu a fost implicat şi nici E. Palazzo care se despărţise înainte de noi pentru a-şi vizita nişte rude. Era evident că poliţia, instigată de politicieni, ne-a căutat nod în papură pentru a ne aresta. Am fost judecaţi după legea micului parchet (procedură rapidă) şi cât ai clipi din ochi am şi fost condamnaţi fiecare, între şase săptămâni şi şase luni închisoare. Am făcut imediat apel. Până la judecarea acestuia aveam însă să mai stăm închişi. Regimul închisorii era insuportabil. O latrină plină în mijlocul închisorii destul de mici răspândea o putoare ziua şi noaptea că ne făcea adesea să vomităm. Era către sfârşitul lui Iulie. După trei zile nici nu mai puteam cânta. Eram total epuizaţi. De unde credeam că ne vom putea odihni după un marş atât de lung, mai rău ne-am obosit. Ziua şi noaptea aceeaşi căldură sufocantă, acelaşi miros îngrozitor, puzderia de purici şi mai ales ploşniţele sangvinare, ne dădeau imaginea iadului pe pământ. Spre norocul nostru apărarea, condusă de Ionel Moţa şi Vasiliu-Cluj, a cerut şi a obţinut transferarea noastră la Văcăreşti. Prin apelul nostru ieşiam de sub jurisdicţia Tribunalului de Vlaşca şi intrasem sub cea a Curţii de Apel din Bucureşti.

La Văcăreşti am dus-o ceva mai bine. Puteam cel puţin să facem un duş pe săptămână, primeam pachete şi ne puteam plimba prin curtea vechei mânăstiri. De jos, din curte, puteam vedea celula Nr. 13, unde stătuse şi Căpitanul. Ne simţeam bine şi eram bucuroşi că s'a sfârşit aşa. Din punct de vedere politic realizasem mai mult decât în zece întruniri. Câştigasem simpatia întregului oraş. Toţi prietenii şi camarazii noştri din acest oraş au lărgit această simpatie. Câţiva "Fraţi de Cruce" ai liceului din Giurgiu ne-au adus, în timp ce eram închişi acolo, de-ale mâncării şi rufe de schimb. Ba chiar la câţiva din noi ne-a dat câte-o cruciuliţă pe care-o purtam la gât. Aşadar marşul nostru, cu concursul autorităţilor vlăşcene, s'a scontat cu un efect foarte bun. Nu numai judeţul Vlaşca, dar şi altă multă lume din ţară, a aflat astfel despre noi şi mişcarea noastră.

La Văcăreşti aveam dormitor comun cu infractorii de rând. Ne bucuram de simpatia acestora. Dacă vedeau în noi într'adevăr pe luptătorii pentru o lume mai dreaptă, e greu de spus. Infractorii de rând au o concepţie proprie despre dreptate. Stiau totuş că suferim pentru o cauză şi, cel ce suferă câştigă simpatia oricărui om, indiferent de categoria lui socială. Ceeace era mai revoltător însă, era regimul celor condamnaţi pentru furtul din visteria statului. Excrocii "loviturilor în stil mare", delapidatorii de milioane în dauna statului, stăteau în

celule individuale, amenajate cu paturi, saltele, cuverturi şi rufe de pat. Puteau lua masa la cantina închisorii, iar gardienii se îngrijeau să nu le lipsească nici băutura. Erau, cum s'ar spune, în pensiune. Acest tratament nedrept, în comparaţie cu cel al celorlaţi infractori mai mici, ne producea sânge rău. Ne răcoream sufletele însă, în mânăstire, unde ne rugam lui Dumnezeu ca să-şi întindă mâna Lui asupra acelor fără de lege.

In Biserica mânăstirii am văzut şi noi pictura Sfântului Arhanghel Mihail, care l-a inspirat pe Căpitan şi l-a ajutat să demaşte pe trădătorul acţiunii lor din 1924, aşa numitul "Complot Studenţesc". Erau şapte la număr cei ce proectaseră complotul contra celor vinovaţi de nenorocirea în care se scufunda ţara întreagă. Aşa socoteau ei: cine greşeşte faţă de ţară trebue să-şi ispăşească greşeala şi nu să continue a o împinge şi mai mult în prăpastie. Voiau să se sacrifice ei, dar prin jertfa lor voiau să deschidă ochii şi să desfunde urechile acelora cari nu vedeau şi nu auzeau jalea din popor. Au fost însă muşcaţi de trădare şi Căpitanul nu putea avea o clipă de linişte. Si ei erau găunoşi?

Intr'una din zile îşi cheamă camarazii în Biserică pentru a se ruga. In faţa Icoanei Sf. Mihail a îngenunchiat. Ceilalţi l-au urmat. S'a rugat fiecare în gând. Au ieşit de acolo tăcuţi şi îngânduraţi. La vremea mesei, printre îmbucături, sub o inspiraţie, Căpitanul spune celor din juru-i. "Trădătorul este printre noi" şi a continuat să mănânce înainte. Nimeni n'a scos niciun cuvânt. La un moment dat Vernichescu se scoală şi pleacă dela masă. Nimeni nu spunea nimica. Ceva greu pluteaparcă peste ei. La un răstimp se scoală şi Moţa. Il caută pe Vernichescu şi-l găseşte plângând în celula lor. Intrebat dece plânge, acesta, în ton dojenitor, îi răspunde: "Dece mă bănueşte Corneliu?" Moţa caută să-l liniştească. Personal se lămurise. Fruntea-i lată părea şi mai luminată. Sfântul Arhanghel le-a ajutat să afle de unde pornise trădarea. Vernichescu informase Siguranţa. Era agentul plătit al acesteia. Fără ştirea celorlalţi, Moţa îşi procură un pistol. Cu câteva zile înainte de proces primeşte un cozonac frumos în care era ascuns pistolul cerut unui camarad deafară. Pe sălile Tribunalului a tras în Vernichescu, rănindu-l, nu răpunându-l. Din această cauză, după achitarea lor în cazul "Complotului", Moţa a rămas mai departe în închisoare până la judecarea noului proces pentru împuşcarea lui Vernichescu. A fost achitat şi el.

Cât am stat la Văcăreşti, am încercat să retrăim momentele cele mai importante din lupta Căpitanului şi a Văcăreştenilor săi.

Ghiţă Istrate, moldovean meditativ şi fire poetică, era de o sensibilitate sufletească exemplară. Nu de rare ori povestea, cu lacrămi în ochi, puţinele câte văzuse, trăise şi simţise în viaţa-i legionară. Iordache Spânu, deşi tot moldovean, era mai impulsiv. In afară de vizitele surorilor lui Jorjoaie nu primeam alte vizite. Mai toţi legionarii din Bucureşti erau plecaţi, fie în vacanţă, la casele lor, fie la Vişani, unde, la cererea ţăranilor localnici, Căpitanul voia să ridice un dig de protecţie contra revărsărilor şi inundaţiilor pustiitoare ale râului Buzău.

N'au putut face nici acest lucru. Guvernul Vaida care deţinea atunci puterea, nu ne-a lăsat. Să facem propagandă nu puteam, să

construim, nu puteam, voiau cu tot dinadinsul să ne scoată din legalitate. Prigonirea noastră începuse. Procesele se ţineau lanţ. Inchisorile primeau mereu mai multe vlăstare legionare. Justiţia n'a putut însă găsi motive de condamnare. Către sfârşitul lui August s'a judecat şi Apelul nostru. Am fost achitaţi în unanimitate. Peste tot erau achitaţi legionarii, căci nicăeri nu ieşeau din legalitate. Legile ţării nu ne condamnau, dar politicienii încercau pe orice cale să obţină condamnări. Dacă puteau manevra cum voiau puterea executivă, cea judecătorească rămăsese independentă şi judeca corect.

In baza legilor ţării noi ne bucuram de aceleaşi drepturi şi libertăţi prevăzute prin Constituţie, ca orice cetăţean sau grupare de cetăţeni. Numai adversarii noştri politici, geloşi de succesele noastre în mulţimile româneşti, voiau să ne răpună pe orişice cale, chiar a abuzurilor. Prin bani şi presiuni de tot felul mânau forţele executive asupra noastră. Această a doua putere în stat, între cea legislativă şi cea judecătorească, s'a pretat şi la arginţi şi la presiuni şi ne-a lovit. Ne-a lovit mereu. Pe acea vreme luptam numai cu această putere executivă. Nu mă gândeam pe atunci că va veni vremea când şi celelalte puteri de stat se vor coaliza împotriva noastră. Ideea de forţă avea să substitue spiritul de dreptate şi echitate promulgat de legi. Iar mai târziu, însăşi împărţitorii justiţiei aveau să fie selecţionaţi, nu după cum se conformau legilor, ci după cum le călcau şi se pretau la condamnări cerute.

Legislatorii aveau să legifereze ilegalitatea, executorii să le aplice cu ură şi sadism, iar judecătorii să le confirme fără cea mai mică ezitare. Pe atunci nu mă gândeam că urcuşul pe "muntele suferinţei" avea să fie mereu mai greu. Mă bucuram că făcusem şi eu ceva pentru Legiune: demonstrasem în faţa lumii româneşti legalitatea noastră şi demascasem samavolnicia celor ce se pretindeau conducătorii noştrii.

Acceptasem cu linişte cele aproape şase săptămâni de închisoare şi mă bucuram de libertatea câştigată. Recomfortat sufleteşte m'am dus spre casă, dupăce m'am oprit vreo câteva zile la Carmen-Silva, unde gazda cu copii pe care-i meditam obişnuiau să-şi petreacă vacanţa de vară. Povestirile mele le plăceau, dar simţeam că nu le înţeleg. Reprezentanţi ai clasei de mijloc, această mică burghezie nu putea, sau nu voia încă să-şi complice existenţa liniştită cu preocupări politice.

O reacţie a claselor de mijloc, negustori sau meseriaşi, funcţionari sau militari, prinsă între două pietre de moară, politicianismul celor prea avuţi şi foamea de dreptate a celor prea lipsiţi, avea să se producă cu mult mai târziu. Până atunci toţi aceşti oameni cum se cade, liniştiţi şi mulţumiţi, trăiau fără probleme. Până mai târziu, participarea lor la toată frământarea generaţiei noastre a fost numai de ordin sufletesc.

Ajuns acasă, mi-a mai rămas timp doar să fac şi cu Macedonenii o întâlnire în pădurile Ceamurliei, lângă Bazargic. Aveau deja cântecele lor pentru Căpitan şi Garda lui, în afară de mult cunosctul "Părintească dimândare".

Casa Verde

In urma multelor închisori care au fost deschise larg acelora care niciodată nu s'au temut de ele şi mai ales în urma eforturilor mereu mai mari şi mai grele pe care majoritatea legionarilor le-au depus ani de-a rândul, Căpitanul a proectat o casă de odihnă pentru aceşti luptători istoviţi: "Căminul legionarilor răniţi - Casa Verde."

Pe un teren în Bucureştii-Noi urma să se ridice această casă prin propria noastră muncă. Ion Banea scrie în cartea sa, "Căpitanul" : "Când lumea cea veche sărea asupra legionarilor, bătându-i şi rănindu-i, Căpitanul dădea această ripostă: un cămin pentru cei răniţi. El a mers atunci şi mai departe şi a spus: dacă ne veţi omorî, vom crea un cimitir legionar. El nu fuge de jertfă. Afirmă convingerea că, numai punând jertfa la temelie, se va putea clădi ceva temeinic."

Căpitanul convenise cu o fabrică de cărămizi din apropierea Bucureştilor, ca legionarii să lucreze acolo, nu pe bani ci pe cărămizi. Fiecare legionar angajat la această fabrică căpăta adăpost, masă, plus ca. 40 de cărămizi pe zi, în schimbul muncei lor. Fabrica nu era suficient de utilată şi munca era destul de grea. Mâncarea deasemeni nu era prea consistentă, iar de dormit ne servea un şopron de paie, peste care întindeam puţinele pături pe care le aveam. Pe timp frumos era voie bună. Când ploua eram şi noi plouaţi. Cântecele noastre n'au lipsit însă niciodată. La fabrică lucrau mai multe echipe, unele la pământ, altele la presă, altele la transport cu vagoneţii, etc.

In plus mai era şi o echipă specială la exploatarea carierei de nisip şi prundiş, tot proprietatea fabricei.

Pe terenul nostru se săpau fundaţiile. Pământul fiind argilos se preta la prelucrarea lui pentru cărămizi. Aici, alte echipe frământau pământul cu picioarele şi-l presau apoi în forme cu mâna. Căpitanul însuşi a lucrat aproape zi de zi la aceste cărămizi. Copiii din împrejurimi ne-au fost oaspeţi permanenţi, iar seara se adunau pe lângă focurile noastre mereu mai mulţi prieteni şi curioşi ce voiau să vadă acest început de eră nouă. Căpitanul locuia într'un bordeiu care a stârnit curiositatea tuturor, mai ales ziarişti şi publicişti, cari ne vizitau. Au venit tot felul de oameni să ne vadă, dela nevoiaşii cartierului până la senatorul şi membru al Marelui Consiliu Fascist, Coselschi. Acestuia i-am făcut o primire camaraderească. Ne-a vorbit şi ne-a încurajat. Când a terminat, l-am asaltat cu sute de plicuri, pregătite dinainte, în care uram succes cauzei fasciste. A plecat profund impresionat de primirea noastră. Ajuns în Italia, ziarele de acolo aveau să relateze cu lux de amănunte despre deşteptarea României.

Când l-am primit pe Nae Ionescu, n'a găsit altceva mai potrivit să ne răspundă decât să-şi desbrace haina şi, suflecându-şi mânecile cămăşii, să treacă la rând cu Căpitanul, să facă şi el cărămizi. Contri-

buţia pornea din suflet şi impregna muncii noastre semnificaţia timpului nou în care fapta şi munca aveau să ia locul politicei şi vorbăriei.

Alţi ne dădeau ceeace credeau ei mai potrivit: alimente, bani, materiale de construcţie. Când Generalul Zizi Cantacuzino-Grănicerul ne-a anunţat cadoul a cinci vagoane de ciment şi tot pe-atâtea de fier, a fost o explosie generală de bucurie. L-am purtat pe General pe sus şi l-am avut de atunci mereu printre noi.

Intre timp, sediul central al mişcării se mutase pentru a cincia oară în strada Florilor, lângă gara Obor. La sediu erau mereu prezenţi Sterie Ciumetti şi Victor Silaghi, cari trebuiau să facă faţă multelor lucrări ce le cerea organizaţia noastră în continuă creştere. Căpitanul dădea numai directive, neputând fi în permanenţă într'un loc.

Când s'a turnat primul planşeu peste pivniţă şi fundaţii, a fost prezentă aproape toată garnizoana Bucureşti. Din lipsă de maşini betoniere, trebuia lucrat foarte repede pe mai multe planşeuri de făcut betonul. Când am fost gata, am trăit şi noi satisfacţia pe care însuşi Căpitanul o radia în mijlocul nostru. Am ţinut o şedinţă în care ne-a vorbit Căpitanul. Eram strânşi într'un mare careu. "Discursul nostru este fapta", ne-a spus el. "Prin munca noastră vom sădi România cea nouă". "Să lăsăm pe alţii să vorbească, iar noi să făptuim". Ne-a citit apoi o listă cu materialele intrate, munca săvârşită şi ce legionari s'au distins în această primă etapă a proiectului nostru.

Eu n'am putut fi prea des la această muncă. Pedeoparte examenele lăsate pentru sesiunea de toamnă, iar pedealta meditaţiile ce le aveam, nu-mi lăsau răgaz pentru muncă decât două sau trei jumătăţi de zi pe săptămână. Mă simţeam totuşi mereu printre voluntarii acestui şantier. Dealtfel puţini erau aceia cari puteau lucra în continuu una sau mai multe săptămâni. Majoritatea veneau la lucru după cum le permitea timpul. Studenţi sau muncitori, funcţionari sau liberi profesionişti, cu toţii erau angajaţi la treburile lor. N'a fost însă legionar din Bucureşti, sau sosit pentru puţină vreme din provincie, care să nu fi venit la Casa Verde şi să nu fi pus mâna la lucru, măcar să îndrepte un cui pentru cofraj sau să poarte pe schele o cărămidă sau o găleată cu var. Fiecare dădea mâna de ajutor pe care-o putea şi Casa Verde se înălţa văzând cu ochii. "O imagine în mic a orânduirii de mâine", scria Banea.

Totuşi lucrul a trebuit să fie întrerupt. Guvernul presidat de Vaida se prăbuşeşte. Regele însărcinează partidul liberal cu formarea noului cabinet. Si spre surpriza tuturora , lui I.G.Duca i se oferă formarea noului guvern şi prepararea alegerilor care trebuia să-l confirme sau să-l infirme.

Surprinşi eram şi noi cu această alegere stranie a Regelui, căci Duca fusese mare adversar al restaurării din 1930. Ar fi fost mai firesc să fie chemat George Brătianu, care, la sugestia Regelui, rupsese în două partidul liberal. Nu s'a aşteptat nici Brătianu şi nici alţi fruntaşi politicieni să fie atât de bine jucat de Rege vechiul principiu: Divide et impera. Se desvăluia astfel cinismul Regelui, căci ce s'a întâmplat cu partidul liberal avea să se întâmple şi cu partidul ţărănesc: intrigile regale au reuşit să rupă, puţin după aceea, chiar pe Vaida de Iuliu Maniu.

Orişicum, liberalii georgişti n'ar fi putut veni la putere pentrucă nici George Brătianu şi nici vreun alt fruntaş al partidului său nu a fost nici la Paris şi nici la Londra ca să-şi asigure sprijinul politicei şi al capitalurilor din vest. Duca a făcut-o. Dar nu numai atât. El dăduse garanţii exprese nu numai de prigonire a noastră ci şi de desfiinţarea Mişcării Legionare.

Din nou alegeri generale

Noile alegeri erau fixate pentru începutul lunii Decembrie. Alte sute de milioane de lei trebuiau să fie cheltuite cu aceste alegeri în loc să se întrebuinţeze aceşti bani pentru şosele sau alte necesităţi obsteşti. Alte cheltuieli şi alte energii trebuiau consumate, nu pentru a alege la conducerea ţării pe cei mai buni, ci pe cei pe care-i numeau partidele. Poporul nu era chemat să aleagă omul ci partidul. De cele mai multe ori oamenii alegeau în Cameră sau Senat indivizi de care n'au auzit niciodată în viaţa lor. Dar nu numai atât. Aceşti deputaţi şi senatori nu alegeau la rândul lor pe miniştrii. Ei nu desemnau guvernul, ca în Franţa spre exemplu, ci erau chemaţi să aprobe sau să respingă proectele guvernului ales de rege. Deci nu poporul alegea conducătorii săi, ci regele. Poporul confirma numai.

Regimul nostru democratic era sui-generis. In primul rând era în funcţie de rege şi numai apoi de popor, sau, cum s'a văzut până în 1937, de popor nu mai depindea deloc. Până în 1937 niciun partid chemat la putere pentru a prepara alegeri generale, nu le-a pierdut. Având la dispoziţie întreg aparatul executiv, furând urnele şi făcând să voteze chiar şi morţii, partidul, desemnat de rege, câştiga, cu majoritatea necesară. In plus, la calculul mandatelor, tot guvernului îi revenea voturile acelor fracţiuni politice ce n'ar fi reunit minimum de 2% necesar pentru a obţinea reprezentanţă în Cameră sau Senat. O altă serie de avantagii, prevăzute în legea electorală, veneau în sprijinul guvernului, aşa numita zestre guvernamentală, încât era aproape imposibil ca un partid, care a primit mandatul regelui de a forma guvern, să nu câştige alegerile.

Si totuşi, celelalte partide se avântau mereu în această parodie, pentru a-şi asigura un număr oarecare de mandate cari le dădeau multe avantagii economice. Afacerile se puteau face numai dacă aceiaşi oameni erau mereu aleşi deputaţi sau senatori şi aveau perspectiva de a deveni miniştrii.

Acestor norme "democratice", chiar dacă nu ne plăceau, ne-am supus. Ne-am prezentat la toate alegerile - nu şi cele comunale - ca să vedem cum primeşte poporul reformele pe care le preconizam noi.

Mişcarea nedispunând nici de data aceasta de fondurile necesare ca să depună liste în cele 71 judeţe, nu a depus, cu toată străduinţa

Căpitanului, decât în 41 de judeţe. Si asta numai pentrucă o serie de oameni cu ceva bani s'au pus la dispoziţia Căpitanului. Printre aceştia era şi Inginerul Virgil Ionescu pe care, cu puţin timp înainte, îl cunoscusem şi eu la Casa Verde. Caratanase îmi spunea că e un mare prieten al legiunii şi al Căpitanului. Fost prieten personal al lui Carol II, se scârbise de manevrele camarilei din jurul lui şi mai ales de ale metresei sale, Elena Lupescu, care nu s'a dat niciodată laoparte dela cele mai scandaloase afaceri şi intervenţii politice. Pe atunci credeam că dacă îl va părăsi pe rând toţi acei ce i-au fost prieteni şi sfetnici regele va fi nevoit să respecte condiţia pe care-o acceptase la restaurare, adică să scoată din viaţa publică românească pe acea viperă pe care n'o dorea poporul. Dar credinţa mea şi a multor altora avea să se dovedească a fi falsă. Nu numai că regele ingrat n'a pus frâu acelei femei care-l subjugase total, dar nici n'a fost vreodată preocupat de altceva decât să-şi strângă o avere personală cât mai mare şi să dea frâu liber ambiţiei personale, transformându-se în satrapul unui neam întreg.

De multe ori îl întrebam pe "Nenea Gică" sau pe "Coana Marioara", cum le spuneau legionarii, inginerului şi soţiei lui, cum erau şi ce preocupări avea regele şi acea ovreicuţă (fica unui oarecare Wolf şi fostă soţie de ofiţer român).

Dela "Nenea Gică" am aflat că fostul prinţ Carol, aventurier şi donjuan din fire, era un pasionat jucăzor de cărţi, mare beţivan şi pornograf peste măsură. Mania timbrelor poştale n'a avut-o decât în măsura în care îi camufla o avere de multe milioane. Avea însă o colecţie întreagă cu glumele cele mai indecente şi porcoase. Ii plăcea sportul şi vânătoarea, iar politica şi gospodăria ţării îl interesau numai în măsura în care acestea îi asigura venituri cât mai mari. Era acţionar la toate întreprinderile şi exploatările economice mai mari ale ţării. Orice nouă fabrică sau mare întreprindere s'ar fi întemeiat, trebuia să depună la palat pachetul respectiv de acţiuni. Cu timbrul aviaţiei scandalul era public. Toată lumea vorbea de nesaţiul Regelui României.

Pentru toate aceste destăinuiri căpătasem o simpatie deosebită pentru "Nenea Gică" şi "Coana Marioara". Vasile Marin îl numea "bon homme"-ul nostru. Deseori eram invitaţii lui la masă.Insuşi Căpitanul şi mulţi alţi legionari erau musafirii lor. Ceva mai târziu aveau să-mi fie naşi de cununie.

"Cu "Nenea Gică" aveam să colindăm Dobrogea întreagă. La Tulcea candida cap de listă Generalul Cantacuzino, la Constanţa, "Nenea Gică", în Durostor, Pihu, iar în Caliacra nu-mi mai amintesc. Regiunea era destul de întinsă, iar distanţele dintre sate erau uneori foarte mari. Marşul pe jos, oricât ar fi fost de positiv pentru propaganda noastră, nu putea răspunde necesităţii de a răscoli toate cele patru judeţe într'o lună. Legionari dela Centru sau din alte judeţe nu puteam lua căci nevoile erau mari peste tot. Totuşi în Dobrogea, unde ne prezentam pentru prima oară în alegeri, ne-au venit ca întărituri Victor Silaghi, Ghiţă Costea şi Virgil Rădulescu. Scontând cu legionarii locului şi cu aceste ajutoare de afară, Inginerul Ionescu închiriază două autobuse mari. Când au tras în faţa sediului nostru din strada Maramureş, am avut impresia că de-acuma vom cuceri lumea.

Seful judeţului Constanţa era domnul Al. Rally, intelectual şi bun conferenţiar. Era cumnatul lui Mitică Predescu care fusese sub ţărănişti inspector administrativ şi avea să devină şi el legionar. Domnul Rally, prins într'o serie de conferinţe, nu ne-a putut însoţi în propagandă. Nici legionari prea mulţi nu aveam. Pe cei câţiva "fraţi de cruce" ce erau în Constanţa, nu-i puteam lua cu noi pentru a nu le periclita situaţia şcolară. Totuşi am putut umplea cele două maşini. S'au remarcat: Ion Caratanase, care avea comanda întregei echipe, Victor Silaghi, Ghiţă Costea, fraţii Eugen şi Mihail Teodorescu, Fane Georgescu, Nelu Gheorghiu, Virgil Teodorescu şi alţii. Nicolae Seitan, un tânăr avocat din Constanţa, s'a ataşat de noi. La fel au făcut Preotul Ioan Chivu, când am trecut prin satul lui, Viişoara,Ion Florea, din Casine, Costică Chiriazi, din Adam-Clisi şi fratele lui Ovidiu Popescu, avocat din Negru-Vodă. Au mai fost şi alţii, cari cu timpul s'au pierdut pe drum. Elemente foarte bune ce aveau să pornească la luptă deabea după această campanie electorală, urmată de o prigoană foarte aspră.

Printre noi aveam un turc foarte simpatic. Se numea Seladin Kerin, şi a venit alăturea de noi cu ocazia primei întruniri pe care am ţinut-o încomuna lui, Basarabi (Murfatlar), renumită prin viile ei. (Via şcolii de agricultură din localitate, datorită vinului bun şi cunoscut în toată ţara, fusese acaparată de Regele Carol II.) Pe Seladin l-am avut mereu cu plăcere printre noi. Era fiul unui mic fabricant de cretă. Avea ceva şcoală şi era foarte inimos. Era mahomedan, dar îl respecta pe Isus Hristos şi îşi iubea patria sa. El ne-a învăţat pe turceşte marşul lui Kemal Paşa.Poate simpatia lui pentru acel revoluţionar turc l-a apropiat de noi. S'a străduit să explice conaţionalilor lui, prin satele pe unde se mai găseau încă turci şi tătari, scopul Gărzii de Fier. Fără el n'am fi putut obţine succese mari printre aceştia.

Minorităţile votau întotdeauna cu guvernul. Era politica lor de apărare a propriilor interese. Nu se voiau în conflict cu guvernul, oricare ar fi fost acesta. Tinând seama că în total erau aproape 4.000.000 de minoritari, la o populaţie de 18-19 milioane cât aveam pe atunci, iată ce plocon de voturi obţinea orice partid care căpăta mandatul regal. Totuşi atât turcii cât şi tătarii, cari sunt cunoscuţi ca foarte cinstiţi şi credincioşi, cât şi puţinii germani ce se găseau în provincia noastră, au arătat un interes deosebit mişcării legionare. Seladin se purtase atât de bine, încât nu a constituit pentru noi o surpriză când a fost primit în Legiune şi chiar înaintat în gradul de "instructor legionar". Prezenţa lui şi a altor turci printre noi, constituia o dovadă pozitivă contra acelora ce ne acuzau de antisemitism sau rasism.

După întrunire, am rămas peste noapte în comuna lui Seladin. Am fost primiţi bine de gospodari. Toţi voiau să ia măcar unul dintre noi, pentru a-l ospăta şi găzdui. Vecinii se strângeau în jurul tinerilor oaspeţi care le-au vorbit până noaptea târziu despre lucruri de care nu mai auziseră până atunci. Eu şi Eugen Teodorescu am nimerit la un german, proprietar de moară sistematică, presă de uleiu şi maşină de lână. Cetăţeanul era foarte înstărit şi ar fi vrut să ştie, dacă naţionalismul nostru viguros nu i-ar pune averea şi originea lui în discuţie. Am vorbit mult la un pahar de vin. Noi nu cinasem şi ne era foame.

Eugen îmi făcea semne disperate că-l tăia pela grumaz. Nu îndrăsneam să spunem gazdei noastre că nu mâncasem nimic de multă vreme. Nici gazdei nu i-a dat prin gând, sau poate că era prea concentrat asupra discuţiilor noastre. Spre miezul nopţii, foarte diplomat, Eugen întreabă dacă cafeneaua sau crâşma satului mai sunt deschise. Mirate, gazdele noastre întreabă dece? După o scurtă ezitare tot Eugen îi răspunde că am vrea să mergem să gustăm ceva. Destul de jenat, neamţul s'a scuzat, iar gospodina s'a şi repezit la bucătărie. Ne-a adus ouă, şuncă fiartă şi afumată, brânză şi alte bunătăţi cari ne-au satisfăcut stomahurile lihnite de foame. După masă am mai fi stat de vorbă la un pahar de vin, dacă, dela un timp, n'ar fi intervenit semnele oboselii, atât la noi cât şi la gazde.

Ne-a fost pusă la dispoziţie o cameră cu două paturi curate şi moi. Entuziasmat, Eugen dă să se aşeze pe pat, manifestându-şi voluptatea somnului ce-l va trage. Dar n'a apucat să-şi termine primul cuvânt, căci s'a prăvălit în fundul patului, de nu i se mai vedeau decât picioarele ce se bălăbăneau în semiîntunericul camerei. Paturile erau adânci, iar dunele mari de puf le acopereau această adâncime. Din întâmplare eu mă aşezasem mai pe margine şi nu mi-am pierdut echilibrul. Am râs cu poftă o bucată de timp, apoi ne-am culcat. In zorii zilei trebuia să o pornim din nou la drum, mereu spre vest.

Prea bine nu am dormit căci dunele erau prea calde şi nici eu nici Eugen nu eram obişnuit cu ele. Când ne-am întâlnit cu ceilalţi, ne-am povestit fiecare păţăniile. Ne-am înregistrat în minte pe toţi acei cari s'au arătat a ne fi prieteni sau chiar ne-au cerut să fie şi ei înscrişi în "partidul" nostru. Aveam mai multe afişe electorale pe care le-am lăsat prietenilor noştri. Aveam şi două afişe mari şi foarte frumos realizate. Unul reprezenta un legionar ce îndrepta o Cruce, care, ruptă din soclu, ameninţa să se prăvale. Celălalt reprezenta tot un legionar cu semnul nostru electoral, gardul, cu care acoperea ţara românească. Erau de o execuţie artistică deosebită şi nu-l dădeam decât la cei de care eram siguri că nu-l rup. Puteau servi de tablouri în multe case de Români.

Dupăce am mai executat un cântec de plecare, şi dupăce le-am promis oamenilor că vom mai veni pela ei, ne-am îndreptat spre Medgedia.

Autobusele rămâneau pe marginea satelor, iar noi treceam cântând în coloană de marş, mai ales "Stefan Vodă al Moldovei" pe care de acum îl ştiam cu toţii şi se potrivea cel mai bine marşului nostru cadenţat.

Am vorbit puţin atât în Medgidia cât şi în Cobadin şi ne-am oprit la prânz în comuna Viişoara la Părintele Chivu. Planul nostru era să trecem în viteză prin cât mai multe sate, anunţându-ne prezenţa şi împărţind manifeste, urmând ca la a doua sau la a treia trecere să insistăm mai mult acolo unde se formase un curent de simpatie pentru noi. Învăţasem dela Căpitan să dăm bătălia acolo unde eram mai tari. In prima noastră trecere răscoleam doar satele, a doua oară înregistram care puncte ne erau mai favorabile, pentruca a treia oară, în ultima fază înainte de votare, să le putem vizita pe toate, dând ultimele instrucţiuni pentru a asigura ca victoria să fie de partea noastră.

Pe cei pe cari îi câştigam îi luam cu noi, cale de o zi sau două şi pregăteam ca delegaţi şi asistenţi pe lângă secţiile de votare. Trebuia să luăm toate măsurile ca să nu se mai întâmple furturi de urne.

In Viişoara, în afară de marşul şi cântecele obişnuite, n'a fost nevoie de multă vorbărie. Preotul Chivu era foarte iubit şi ascultat de sătenii lui. Am lăsat câteva manifeste şi am pornit-o mai departe. Până seara am făcut şi Cerna - Vodă, unde am avut un mic incident cu poliţia şi jandarmeria şi am pornit-o mai departe.

Liberalii au început şi ei să se mişte. Au simţit pericolul şi nu ştiau cum să ne oprească. Eram mulţi şi poliţia, sau jandarmeria nu se putea ţine mereu după noi pentru a ne stăvili propaganda. Pe unde se concentrau aceştia, bănuind itinerariul nostru, nu ne duceam noi, încât, afară de Cerna - Vodă nu ne-am mai întâlnit cu ei până ce am trecut în judeţul Durostor. Aici ne-am oprit la Silistra şi Turtucaia. Peste tot ne primeau românii şi macedonenii cu braţele deschise, chiar dacă majoritatea dintre ei erau pentru George Brătianu. Oamenii se găseau într'o mare dilemă: să-i urmeze pe şefii lor, cu care erau mereu în contact şi pe care-i votaseră mereu sau să ne urmeze pe noi, aşa cum le poruncea inima. Nu am insistat nicăeri prea mult, nici în Durostor şi nici în Caliacra, unde ne-am deplasat până la Balcic şi Cavarna, pe malul Mării Negre. Am reintrat apoi în judeţul Constanţa, pela Mangalia, unde iarăşi am avut un incident cu primarul, om de bază al liberalilor şi ne-am oprit la Pecineaga unde-l aveam pe învăţătorul Spanocle.

Acest om foarte modest şi de mare credinţă a depus mult suflet în comuna lui şi a reuşit să scoată mulţi legionari de ispravă.

De aici am pornit din nou spre vest şi ne-am oprit, după un drum foarte greu, trebuind să împingem în repetate rânduri maşinile noastre, în comuna Negru - Vodă (Cara - Omer).

Intrunirea de aici iarăşi ne-a fost deranjată de jandarmi. Nu am răspuns însă niciodată la provocări. Nu voiam să dăm ocazie guvernului să ne scoată din legalitate. Presa începuse deja să urle, aşa cum făcea întotdeauna, de "Zavistia codrenistă". Legionarii împânziseră ţara şi partidului liberal, cu toată încrederea regească, simţea că îi fuge terenul de sub picioare. Oricât de viguroasă era propaganda noastră pe întreg cuprinsul ţării, respectam toţi cuvântul de ordine dat de Căpitan de a nu provoca şi nici a răspunde la provocări.

Dela Negru - Vodă, unde l-am lăsat pe advocatul Popescu ca să continue acţiunea noastră, ne-am îndreptat spre Adam - Clisi şi Independenţa, comuna lui Aurel Butu, cuzistul judeţului nostru. La monumentul din Adam - Clisi (Tropaeum Traiani) am făcut un popas. Priveam această relicvă care rezista încă ploilor şi vântului de aproape două mii de ani. Era dureros că nimeni nu se îngrijea să-l menajeze. Cu toate că se găsea sub protecţia monumentelor istorice, nefiind însă îngrădit, localnicii continuau să fure din piata lui oridecâteori aveau nevoie pentru casele lor. Făceam din nou o constatare tristă. Oamenii din Adam - Clisi au fost profund impresionaţi când, în loc de propagandă pentru noi, în loc de promisiuni şi deşănţare politicianistă, le-am vorbit de valoarea istorică şi culturală a acestui monument şi l-am dat în grija lor să-l

ca să-l ocrotească. S'au simţit onoraţi de însărcinarea primită de ei. S'au simţit înălţaţi sufleteşte şi ne-au privit cu ochi prieteneşti.

De aici i-am luat cu noi o bună bucată de drum pe Costică Chiriazi, M. Mureşanu, Traian Haneş şi Benone Teodorescu. Când s'au întors au şi început să înfiinţeze câteva cuiburi acolo. Costică Chiriazi a rămas tot timpul cu noi. La fel şi fratele lui Constantinescu.

Am pornit apoi spre răsărit. Eram mereu pe drumuri de ţară şi voiam să ieşim la şosea. Până atunci, aproape o săptămână, ne bucurasem tot de vreme bună şi ne temeam să nu ne apuce ploile pe acele drumuri de ţară. Si în adevăr, înainte de a ajunge la Topraisar ne-a şi ajuns o ploaie măruntă de toamnă târzie.

Am poposit la Octavian Banciu, proprietar cu vază în acea comună. Casa lui mare ne putea primi pe toţi. Topraisarul, unde s'au purtat lupte crâncene în primul război mondial, păstra încă urmele luptelor. Domnul Banciu ne-a arătat din clopotniţa Bisericii, nu de mult refăcută, cum erau fronturile şi pe unde şerpuiau tranşeele. Aveam impresia că ceva misterios plutea în atmosfera acelui câmp neted ca în palmă. Am ţinut şi aici o întrunire, pe cât de mare pe atât de reuşită. Sunt momente, sau locuri care-ţi dau o predispoziţie sufletească pentru gânduri înălţătoare şi dorinţă de fapte mari.

Noi eram puţini şi mici. Ne voiam însă mulţi şi mari, prin faptele noastre. Voiam să redăm României acea epocă de glorie pe care-a cunoscut-o sub un Stefan cel Mare, apărător al creştinismului şi gliei strămoşeşti. "Am înălţat un steag, spunea Căpitanul, iar chemarea noastră este să reunim firul istoric întrerupt de vitregia timpului. Să întindem mâna peste patru veacuri în urmă şi să continuăm opera marelui Stefan". Cam acestea ne erau gândurile ce le desvăluiam şi acelor din câmpia Topraisarului.

După întrunire, luându-l şi pe bătrânul Banciu cu noi, ne-am îndreptat spre Constanţa, unde aveam să ne repausăm o zi şi apoi să pornim în nordul judeţului, spre Tulcea. Jandarmii ne căutau peste tot. Maiorul de jandarmi, Popescu, un om cu o ură pe cât de nemotivată, pe atât de neînduplecată, voia cu tot dinadinsul să ne provoace, să ne prindă undeva, să ne poată aresta, numai şi numai pentru a ne şicana. Căci de arestat nu ne putea aresta fără un motiv concret.

Din comuna Ferdinand ne-am împărţit în două echipe, fiecare cu câte-o maşină. Caratanase a luat litoralul mării şi eu, avându-l şi pe "Nenea Gică" cu mine, vom bătea mijlocul. Trebuia să ne întâlnim a doua sau a treia zi la Cogealac. Nu aveam un itinerariu precis, sau cel puţin aşa lăsam să se înţeleagă. Intram, spre exemplu, într'un sat pe şosea, ne ţineam adunarea şi ieşeam tot pe şosea în continuare. Toţi credeau că vom continua şoseaua şi jandarmii ne aşteptau în satul următor. Noi însă, cum ieşeam din primul sat, o coteam, fie la stânga fie la dreapta, pe drumuri de ţară şi ne făceam propaganda în alte sate. I-am purtat aşa pe jandarmi încât nu mai ştiau ce să facă. Dar şi-au procurat şi jandarmii un autobus şi voiau să se ţină după noi. Atunci ne-am schimbat şi noi tactica. Am împărţit echipa în două, astfel că jandarmii nu ştiau după care să se ţină.

Am fost foarte satisfăcuţi când, mai târziu, cineva ne povestea

cât de furios era maiorul Popescu când afla din două puncte diametral opuse că acolo se aflau legionarii. Ne-ar fi numit atunci fantome. Si în adevăr, de multe ori dădeam această impresie. Apăream în câte-o comună unde nici dracu nu se aştepta să picăm şi apoi dispăream. Totuşi, în această formă riscam să fim prinşi pe rând, aşa că ne-am reunit din nou forţele într'o singură echipă. Gândeam că fiind cu toţii la un loc, nu ne vor putea ridica jandarmii cu una cu două. Calculul nostru a fost bine făcut, căci chiar a doua zi după reunirea noastră, încă înainte de a se face de ziuă, plantoanele maşinilor noastre trase în curtea părinţilor lui Bănică Dobre, unde odihneam cu toţii, ne anunţă sosirea jandarmilor. Intr'o clipire din ochi am fost cu toţii afară. Jandarmii intraseră deja în curte. I-am dat pur şi simplu afară. Mă minunam de Eugen Teodorescu care se înfipsese într'un plutonier pântecos ca un butoiu. Ne făcusem stăpânii curţii şi-i dădeam afară căci nu aveau mandatul procurorului. Cutezanţa lor nu era nici mai mult nici mai puţin decât o violare de domiciliu, interzisă de lege. Au fost şi îmbrânceli, totuşi ambele tabere s'au putut stăpâni ca să nu se întâmple vreo bătaie. Noi eram foarte agitaţi. Ii intrebam pe jandarmi, ce vor, ce au cu noi ? Dece nu ne dau pace ? Tot timpul nu făcusem nimic nimănui. Nu călcasem legile ţării. Nu ne-am legat de nimeni. Nici când ne-am întâlnit cu propagandiştii partidelor adverse n'am încercat să le stricăm adunările lor. Ii lăsam pe toţi în pace şi nu ceream decât să fim lăsaţi şi noi în pace. Ne-am întâlnit cu ţărăniştii, cu lupiştii, cu georgiştii şi chiar cu liberalii lui Duca şi n'am avut niciun altercat cu ei. Ne vedeam de treburile noastre. Aşa înţelegeam noi democraţia şi aşa o voiam, adică, fiecare să fie liber de a-şi spune cuvântul şi apoi poporul, nesilit de nimeni, să-şi dea votul aceluia care-i căpătase încrederea. Totuşi guvernamentalii nu-şi respectau principiile de bază ale regimului pe care pretindeau că-l reprezintă. Ne acuzau de dictatură, de revoluţie şi de tot ceeace imaginaţia lor le oferea ca motive pentru a ne ataca.

Noi, nici măcar nu criticam pe nimeni. Nu mânjeam cu noroi obrazul nimănui. Nu ne ajungea timpul ca să ne spunem crezul nostru, dar să ne mai ocupăm de alţii, chiar dacă contra acestora aveam probe notorii de vinovăţie faţă de interesele ţării.

Cu toate acestea, niciodată până atunci şi cu atât mai mult în acel an, nu am fost lăsaţi în pace. Noi nu ne bucuram de aceleaşi drepturi în faţa legilor ţării, ca toţi ceilalţi. Cu jandarmii nu puteam sta de vorbă. Ei nu ştiau de lege şi legalitate, ci de ordinul primit şi de ameninţările acelora ce-i comandau. Vor fi fost printre jandarmi şi oameni de treabă, în sensul că nu făceau exces de zel, dar în trecutul nostru de lupte pentru apărarea drepturilor noastre înscrise în lege, am întâlnit printre aceştia oameni de o ferocitate rară. Ne urau pur şi simplu, fără motiv. Erau educaţi în acest sens. Unii urmăreau poate bani, alţii o înaintare în grad, cine ar putea spune ce se petrecea în interiorul acestor oameni ? Câte cute ascunse nu au sufletele ?

De multe ori nu mai ştiam ce să facem cu aceşti oameni. Eram la limita răbdării noastre. Ne stăpâneam, dar indignarea clocotea în noi.

După ce i-am dat afară pe jandarmi din curtea unde ne aflam, ne postasem pe toate cele patru laturi ale curţii şi ne-am lăsat asediaţi. Voiau să ne percheziţioneze. Pretindeau că am avea arme fără permise. Nu aveam arme, dar ne-am negat să ne lăsăm percgeziţionaţi fără un ordin scris dela autoritatea competentă. Dreptul lor de a percheziţiona, ca şi inviolabilitatea noastră erau delimitate de legile ţării. Cine vrea să facă uz de aceste legi trebue întâi să le respecte. Aveau nevoie de încuviinţarea parchetului şi nu o aveau. Discuţiile noastre cu ei au durat ore întregi, cât şi asedierea noastră. Către amiază au sosit comandantul legiunei de jandarmi împreună cu procurorul. Nu-mi mai amintesc pentruce motiv se dă ordin de arestare pentru Caratanase. Am cerut procurorului să ne percheziţioneze. Nimeni nu şi-a mai adus aminte de acest pretext al jandarmilor. Constatam cu amărăciune cum se călcau legile ţării. Cu câtă uşurinţă! Procurorul însuşi fusese câştigat de cei nelegiuiţi, căci trecând peste lege şi peste conştiinţa lui de reprezentant al justiţiei, pretextează, nu ştiu ce, ca să-l aresteze pe Caratanase. Ne-am solidarizat cu el şi am pornit-o cu toţii spre Constanţa. Aveam convingerea că aici Judecătorul de Instrucţie va cere imediat punerea lui Caratanase în libertate. Ne-am înşelat însă din nou. Judecătorul, caşi procurorul ştiau că mai exista şi o lege după care aşa numitele delicte electorale se pot şterge uşor după terminarea alegerilor. Deci, pentru a se pune bine cu stăpânirea, nu era problemă dacă mai călcau şi pe afara legii în perioada electorală. Noua stăpânire putea fi recunoscătoare. "O mână spală pe alta", iar amândouă le spală guvernul desemnat de majestatea sa care trebuia să câştige alegerile.

Caratanase n'a fost pus în libertate, ci i s'a confirmat mandatul şi urma să fie judecat. Aceasta se petrecea pela jumătatea lui Noembrie

După arestarea acestuia am preluat eu comanda echipei de propagandă.

Uciderea lui Virgil Teodorescu

In noaptea de 22 - 23 Noembrie, pornisem cu o echipă de legionari ca să lipim noile afişe electorale primite dela Bucureşti. Erau în ele câteva puncte de program. Voiam să le lipim noaptea, căci a doua zi dis - de - dimineaţă o porneam din nou la drum în judeţ.

Nu luasem prea mulţi cu mine. Doar pe fraţii Eugen şi Mihai Teodorescu, Fane Georgescu, Virgil Teodorescu, Manu şi Florea. Locul de întâlnire era la Eugen Teodorescu acasă. Acolo se afla stocul nostru de afişe. Am început lipitul pe Bulevardul Independenţei şi apucasem pe Bulevardul Regina Maria. Trecusem de strada Carol şi ne aflam pe strada Moldovei. Virgil Teodorescu purta găleata cu coca pentru lipit, iar ceilalţi aveam câte-o bidinea.

La un moment dat auzim mai multe fluerături ale unui gardian de noapte. Ne-am dus la el ca să-l întrebăm dece alarmează lumea. Fluerăturile lui nu erau însă pentru lume. Era un semnal de adunare al gardienilor din sector spre locul de unde se fluera. Până să ne spună că nu avem voie să lipim afişele Gărzii de Fier s'au şi strâns vreo cinci gardieni. Ne-au somat să mergem la chestură. Noi bineînţeles n'am voit. Era o nouă provocare. Au voit să ne ducă cu forţa, dar n'au putut căci noi ne-am opus. Impăciuitor, le-am spus că nu vom mai lipi afişe până dimineaţa, dându-le cuvântul de onoare că la ora 8 vom fi la chestură ca să lămurim acest caz. Dece nu aveam voie să lipim, manifestele noastre într'o votare unde ne prezentam cu candidaţi? Dar nu aveam cu cine sta de vorbă. Ei voiau cu orice preţ să ne ducă cu forţa la chestură. Au început chiar să ne bruscheze. Erau cu unul mai puţin decât noi. Au mai fluerat dar nu le-a mai venit niciun ajutor. Noi nu voiam să facem scandal. Ne retrăgeam înspre sediul nostru care nu mai era departe. Dar paznicii ordinei publice deveneau mai şi mai brutali. In colţul străzii Valea Albă s'au opintit şi mai mult în noi. Cu toţii ne pierdeam răbdarea şi mi-era teamă de o încăerare. Virgil Teodorescu era cel mai agitat în faţa acestor abusuri.

L-am luat pe Virgil Teodorescu de braţ şi am plecat cu el în jos pe Valea Albă. N'am ajuns însă bine la colţ şi aud o împuşcătură, apoi încă una şi încă una. Dau să mă uit în urmă cine a tras şi ordon camarazilor mei să memoreze numerele sergenţilor, ce le purtau pe gulerul mantăilor. In acelaşi timp, în dreapta mea simt că se răsuceşte, se îndoaie şi apoi se prăbuşeşte Virgil Teodorescu, apucând să spună numai . . "m'au împuşcat !"

Era în zorii zilei de 23 Noembrie. Din gura lui se prelingea o dâră de sânge. Trei, sau patru gardieni au şi dispărut, între cari şi acela ce trăsese.

Pe unul dintre camarazi l-am trimis după o trăsură, pe altul, să-l anunţe pe domnul Virgil Ionescu, iar pe altul, la sediu ca să ne vină ajutoare. Pe sergenţii cari n'au fugit i-am oprit lângă noi. Au sosit repede două trăsuri în care l-am urcat pe Virgil Teodorescu şi noi ceilalţi, şi ne-am dus la spital. Medicul de serviciu a constatat că Virgil era mort. Glontele, calibru 7,65, intrase în spate prin stânga, perforase plămânii amândoi şi ieşise prin umărul din dreapta. O hemoragie puternică i-a provocat moartea.

Făcând legătura cu Bucureştiul, Căpitanul şi-a anunţat sosirea în aceeaşi seară. A venit însoţit de Moţa şi de Generalul Cantacuzino.

Virgil Teodorescu era primul legionar căzut, victimă a samavolniciei autorităţilor de stat, dispreţuitoare de legi şi omenie. Aceluia ce-şi căuta şi apăra o libertate prevăzută în Constituţia ţării i-a fost stinsă lumina soarelui. Celui ce căuta şi apăra un sens al vieţii i-a fost răpită însăşi viaţa. Cu ce drept şi pentru care raţiune? Noi n'o puteam ghici atunci. Deasupra noastră corbii făceau cercuri în văzduh, în jurul nostru clănţăneau hienele şi noi, niciunul dintre noi, nu înţelegeam de ce? Si dacă totuşi mintal puteam înţelege, sufletul nostru refuza să creadă că este posibilă atâta ură şi mişelie. Nu bănuiam atunci că se vor abate asupra noastră multe alte încercări cu mult mai grele.

Mai târziu, în legătură cu împuşcarea lui Virgil Teodorescu, Ion

Banea avea să scrie. "Provocarea a fost atât de mare, iar acum putem spune şi permanentă, pentrucă sergentul n'a fost nici arestat, nici cercetat, nici judecat niciodată".

Am pierdut atunci un luptător identificat. Nu bănuiam că vor mai cădea alţi mulţi eroi legionari pe drumul luptei lor. Cu atât mai puţin puteam gândi atunci că acest neam românesc va trebui să dea încă alte mii şi zeci de mii de eroi pe care nu-i cunoşteam şi nici nu aveam să-i cunoaştem. Aceşti eroi, cunoscuţi sau anonimi, au fost însă şi vor rămâne în veci fundamentul existenţei româneşti. "Eroi au fost şi-or să mai fie", dar când se vor termina aceştia se va termina şi cu noi ca neam.

In strădania noastră spre mai bine, în lupta şi în munca noastră de fiecare zi, aveam pilda de jertfă a înaintaşilor noştri. De-acum aveam şi exemplul contemporanilor noştri. Jertfa lui Virgil Teodorescu a deschis o nouă poartă spre eternitate. Nu mai erau suficiente nici injuriile, nici minciunile, nici măcar puşcăriile. Pentru cel intrat în Legiune, ca să-şi menţină calitatea de legionar, i se cerea acum - aşa stabiliseră autorităţile Statului nostru - moartea sa, moartea legionară. Cum spune cântecul nostru:

"Noi suntem echipa morţii
Din Moldova azi venim,
Aruncat e zarul sorţii,
Ori învingem ori murim"

Această moarte nu-i o moarte comună. Moartea legionară nu este rezultatul unui accident. Nu înseamnă sfârşitul zilelor în mod voluntar, ca la sinucigaşi. Ea este o moarte acceptată senin, după cum acceptate liber şi voluntar îi sunt toate suferinţele. Legionarul nu caută nici suferinţa, nici moartea, cum s'ar spune, cu lumânarea, dar nici nu le ocoleşte când e vorba să-şi apere acele principii de viaţă care nu sunt numai ale lui, ci ale neamului românesc întreg.

Un predecesor al gândirii legionare, Vasile Pârvan, scrie undeva: "Noi muritorii suntem mari nu pentru găsirea unui gând într'o zi de noroc, ci pentru urmărirea într'o mie de zile, şi cu, şi fără noroc, a gândului unic, care stă la temelia oricărei vieţi creatoare. Si sufletul nostru se multiplică prin fiecare gând de-o zi pe care-l prindem în sborul spre neant şi îl fixăm, ca pe o piatră de monument în opera noastră unică, în gândul nostru unic."

Ceva mai târziu, Victor Puiu Gârcineanu avea să scrie: "Nu există creaţie decât dela depăşirea propriei noastre fiinţe. Deaceea fără a căuta suferinţa ca unii eretici exaltaţi, dar şi fără a o ocoli şi a o teme ca raţionaliştii, noi trebue să acceptăm suferinţa ca o condiţie în drumul creaţiei."

Iar mai târziu, Căpitanul scrie: "Cine renunţă la mormânt, renunţă la Inviere. Pentrucă condiţia Invierii stă în acceptarea prealabilă, neşovăitoare, senină a durerii şi apăsării mormântului."

Virgil Teodorescu acceptase în prealabil suferinţa şi moartea. Fără a fi căutat-o el se voia legionar, chiar dacă prin aceasta şi-ar fi asumat ceeace nimeni nu primeşte cu plăcere, mai ales la vârsta lui.

Autorităţile au refuzat să ne dea nouă cadavrul camaradului nostru

pentru a-l transporta la Hârşova şi a-i face cele creştineşti. O maşină mică însă i-au adus părinţii la Constanţa. Le-au dat cadavrul şi apoi am pornit-o cu toţii spre locul lui natal. Toată lumea era revoltată. In Hârşova i-am făcut o înmormântare cum se cuvenea. Mici şi mari, tineri şi bătrâni erau de faţă. Biserica, foarte mare, de mult nu mai văzuse atâta lume adunată ca să-l petreacă pe acela care le era atât de cunoscut. Tatăl său era factor poştal în localitate.

In Biserică a vorbit Moţa, apoi Generalul. Până la mormânt se făcuse întuneric. Inainte de a fi coborît în groapă i-am dat onorul şi am cântat pentru prima oară "Cântecul Legionarilor Căzuţi", hotărît de Căpitan a rămâne imn de îngropare a celor căzuţi dintre noi:

"Plânge printre ramuri luna,
Nopţile's pustii,
Căci te-ai dus pe totdeauna,
Si n'ai să mai vi"

O coincidenţă mişcătoare s'a petrecut când cântam noi aceste versuri, în plânsul mulţimii adunate, căci luna, mereu mai luminoasă, se avânta printre spărturile norilor risipind întunericul târziului de seară.

Atunci a vorbit Căpitanul, care până atunci părea copleşit de durerea pe care-o simte orice tată la pierderea unui fecior. In afară de câteva ordine scurte şi cuvinte de îmbărbătare părinţilor celui căzut dintre noi, nu scosese până atunci niciun cuvânt.

La mormânt ne-a cutremurat pe toţi, rostind doar o singură frază: "Tară, care-ţi ucizi pe cei mai buni fii ai tăi, ia aminte: ori te schimbi ori ori vei pieri."

Plânsul mulţimii a devenit un hohot unanim, în timp ce pământul se rostogolea în groapa celui ce a fost răpit dintre noi, fără voia lui şi fără voia noastră. Si nici cu voia lui Dumnezeu, căci dacă Domnul le ştie pe toate, nu toate câte se întâmplă se fac cu voia sau după placul Lui. Ce s'a întâmplat a fost numai cu voia omului - bestie.

Apoi, grei de gânduri şi de răspunderi de-acum mai mari, am dat ultimul salut şi am plecat din nou în luptă. Cel ce ne-a fost ca un frate, s'a bucurat cel puţin de această modestă ceremonie. Câţi n'aveau să mai cadă apoi sub gloanţe sau torturi de necrezut, fără a avea pe nimeni care să-i aprindă o lumânare sau să-i spună încet un Tatăl nostru!

In "AXA"avea să apară articolul lui Moţa, "Cranii de Lemn", care formează şi titlul cărţii lui, apărută ulterior.

Echipa lui Virgil Teodorescu a căpătat "Crucea albă" şi pentru a treia oară Căpitanul mi-a strâns mâna. Eram foarte mişcat. Mă întrebam mereu: Cine va fi decis oare ca acel glonte să-l lovească pe Virgil şi nu pe mine? Eram doar braţ la braţ amândoi. Să fi fost numai o întâmplare? Nu trăsese acel gardian ca să omoare pe cineva dintre noi? Căci el nu trăsese ca să rănească ci ca să omoare direct. N'a tras în aer şi nici la picioare, ci a tras cu sete în plin. Era o bestie de om, căci după acea şedinţă a prefectului de Constanţa cu organele poliţieneşti şi jandarmereşti, de care auzisem, şi care le dăduse deslegare pentru orice agresiune, această unealtă inconştientă s'a simţit în siguranţă ca să facă orice căci guvernul va avea grije să-l scoată de

sub orice învinuire. Uitase însă că deasupra oricărui guvern mai este o lege pe care nimeni nu o poate ocoli până la urmă.

Si astfel, sergentul criminal a fost absolvit de orice cercetare. Liberalii cari au ieşit victorioşi în alegeri l-au mutat pe acest individ la o altă poliţie, departe de Constanţa, în vestul ţării, pentru a i se pierde urma.

Continuăm propaganda electorală

După această crimă, în judeţul Constanţa nu am mai întâlnit nicio piedecă din partea autorităţilor locale. Nimeni nu ne-a mai ieşit în cale. Nici poliţie, nici jandarmi, nici măcar vreun liberal nu a mai găsit de cuviinţă să ne întrebe cine suntem şi ce căutăm în împărăţia lor. N'au mai vrut să ni se opună? Aveau de gând să ne acorde aceeaşi libertate de care se bucurau toate celelalte partide? Cine o putea spune atunci? Un lucru era evident. In Constanţa, prin teroare, nu şi-au putut atinge scopul. Vechii liberali şi-au pierdut aici toată popularitatea lor. Mulţimea se înclină întotdeauna să dea dreptate victimei, mai ales când dreptatea este de partea acesteia.

Propaganda noastră se desfăşura bine. Stiam cu toţii că numai jertfei lui Virgil Teodorescu datoram toate succesele ce obţineam. Desigur, ar fi fost mai bine să nu-l fi pierdut, însă nu mai puteam schimba această crudă realitate.

In judeţul Tulcea, însă, au apărut din nou jandarmii. Stăteau însă deoparte şi priveau. N'au făcut liste cu noi şi nu ne-au întrebat nimic. Până la Isaccea n'am avut niciun incident. Aici voiam să rămânem peste noapte. Dar nimeni nu voia să ne primească. Plutonierul, şeful secţiei locale de jandarmi, ameninţase lumea că dacă ne vor găzdui vor avea să dea socoteală. Era un sbir de om, cât uşa de gros, care credea că poate interpreta legea nu după spiritul ei, ci după bunul lui plac. Am tras atunci într'o cafenea, lăsând maşinile în stradă sub paza plantoanelor. Am băut câte un ceai şi lumea s'a strâns, umplând cafeneaua destul de încăpătoare. Băeţii noştri stăteau de vorbă cu ei. Intr'un târziu năvălesc jandarmii în local şi somează lumea să părăsească cafeneaua. Era un local public şi nu avea voie să fie deschis peste miezul nopţii. Unii oameni au plecat. Alţii au rămas. Erau curioşi să vadă dacă şi pe noi ne vor da afară. Plutonierul se adresa când oamenilor, când nouă, dar nimeni nu voia să se mişte. A intervenit şi "Nenea Gică" de câteva ori spunând jandarmului că nu avem unde ne duce. In maşini nu puteam rămâne peste noapte deoarece era prea frig. In casele oamenilor, din cauza lor, a jandarmilor, iarăşi nu puteam fi găzduiţi. Deci nu aveam altă soluţie decât să rămânem peste noapte în acea cafenea, plătind proprietarului pentru găzduire. Eu eram foarte obosit şi-mi proptisem deja capul pe o masă. Lumina slabă a cafenelei îmi obosea ochii şi voiam să mă odihnesc. Insă jandarmii nu voiau cu niciun preţ să ne lase în pace. Iritat de această nouă şicană mă scol brusc depe locul meu, bat cu pumnul în masă destul de puternic şi rostesc răspicat şi tare: "Domnule jandarm să nu fi abraacadabrant şi incomprehansibil, căci noi suntem băeţi apetisanţi şi nu-ţi permitem atitudini vexatorii!" Era aceasta o formulă pa care-o folosise Savin într'o situaţie asemănătoare, cu un an înainte, la Tighina. Atât neînţelesul vorbelor pentru ei, cât poate şi tonul meu categoric şi-a produs efectul imediat, căci plutonierul, vel voinic cât uşa, şeful secţiei, s'a dat înapoi şi a început să bâlbâie: Să ne iertaţi Domnilor studenţi, dar noi n'o înţelegem pă politică. "Si s'a retras numaidecât cu oamenii lui. Fane Georgescu se prăpădea de râs, iar oamenii rămaşi în cafenea s'au îngrămădit pe noi şi ne invitau care mai de care să ne găzduiască în casele lor. Am avut apoi o noapte liniştită căci oamenii ne-au găzduit bine, aşa cum ştie românul să o facă.

Plecând a doua zi, am făcut o haltă la Niculiţel. Erau prea bune vinurile aici, în special cele vechi, ca să rezistăm chemării lor.

Ajunşi la Eschi - Baba, sat cu nume turcesc, deşi de multă vreme nu mai era nici urmă de turci acolo, stăteam de vorbă cu sătenii pe uliţă, căci satul nu avea atâta lume pentru a face o adunare undeva. Nu erau nici jandarmi. Dar a apărut primarul cu o falcă'n cer şi alta în pământ. Se credea starostele comunei unde putea face ce vrea. A început să sbiere la noi, să îmbrâncească oamenii ce stăteau de vorbă cu noi şi tuna şi fulgera contra tuturora. La început nu l-am luat în seamă. Ne uitam la el cum se uită dulăul la cotârgeaua care latră şi chelălăie în acelaşi timp. Atins poate în "onoarea lui de bărbat" pe care nu-l bagă nimeni în seamă, a ridicat băţul ce-l avea în mână ca să-l lovească pe Profesorul Virgil Ionescu ce tocmai vorbea ceva la oameni. Dar atâta i-a trebuit. Băţul lui de catină noduroasă avea două capete. I l-am luat din mână şi i-am dat lecţia cuvenită ca oricărui copil rău crescut. In afară de unul, care ne-au spus după aceea sătenii că era cumnatul lui, nu i-a sărit nimeni în ajutor. L-am admonestat astfel nu numai pentru ceeace cutezase faţă de noi dar şi pentru foarte multe ilegalităţi ce le făcea în sat. Tăranii ne îndemnau să-l ajustăm bine şi ne spuneau în ropote de vorbe câte nelegiuiri facuse acest individ din postul oficial ce-l ocupa şi pe care nu-l merita. L-am lăsat apoi să-şi revină singur din frică şi am plecat mai departe.

"De prin străinele meleaguri, azi, când păşim al ţării prag,
Voi ce-aţi luptat sub alte steaguri, de-acum aveţi şi voi un "steag."

In cântece şi uralele sătenilor din Eschi - Baba am pornit cu maşinile noastre. Cum aveam să aflăm mai târziu, cumnatul primarului cu pricina a telefonat la Tulcea că respectivul a fost "omorît în bătaie" Aceasta este o expresie românească care vrea să spună că unul a fost bătut bine. Cei din Tulcea însă n'au înţeles despre ce este vorba şi au telefonat la Bucureşti că primarul din Eschi - Baba a fost omorît de legionari. Atât le-a trebuit ziarelor duşmane. A doua zi toate ţipau: "bandele codreniste", "Gardiştii de Fier" etc. etc. au omorît un primar în judeţul Tulcea. Autorităţile, fără nicio verificare a faptelor, dau

ordine pentru arestarea noastră.

Erau convinşi că de data aceasta ne au la mână. Ce şi-au zis ei ? Un legionar a fost împuşcat la Constanţa şi s'au răzbunat pe un neno-rocit de primar dintr'o comună oarecare. Buimaci de cap, au început să bată toba pe această coardă, pentruca puţin mai târziu să fie obli-gaţi de a desminţi ştirea. Un guvern întreg era pus în picioare pentru o expresie figurativă pe care n'au mai verificat-o. Noi ne puteam râde în bărbi de toată această comedie. Nu am ştiut nimica de această ri-dicolă vâlvătaie până ce în spre seară ne-a înconjurat o întreagă companie de jandarmi cu armele şi muniţia reglamentară, în casa gos-podarului la care înoptasem.

Aveau ordin în regulă de arestare. Ne-au spus şi de ce. Am râs şi le-am spus că nu este adevărat. Totuşi a trebuit să-i însoţim la Tulcea unde am fost vârîţi în penitenciarul local. Ne gândeam totuşi că poate o fi adevărat. Poate o fi fost bolnav de inimă şi a murit mai târziu. Sau poate l-au bătut sătenii în continuare şi acuma cade ponosul pe noi.

A doua zi somăm administraţia închisorii ca să ne pună în legă-tură cu parchetul şi cu judecătorul de instrucţie. O delegaţie ar fi putut mers în oraş la parchet. Până la urmă am mers cu toţii. Am cerut autorităţilor respective să facă legătura telefonică cu satul Eschi-Baba. Spre surpriza tuturor a răspuns chiar "mortul". A fost un haz nespus pe noi şi o zăpăceală de nedescris pe autorităţi. Am primit scuzele cuvenite pentru noaptea la închisoare şi am fost puşi imediat în libertate.

Ne-am risipit prin oraş, urmând ca la timpul prânzului să ne adunăm cu toţii la un restaurant din centru. La Tulcea cunoşteam pe studentul Obreja şi am cunoscut acum şi pe preotul Vasilian şi advocatul Arnăutu.

Tot oraşul vorbea despre păţania noastră şi râdea de autorităţi. De unde credeau adversarii că de-acum ne-au vârît în sac, rezultatul a fost că s'au compromis şi mai mult. In oraş am reuşit să facem o frumoasă manifestaţie legionară.

Prigoana lui Duca. Alte mişelii

Din păcate bucuria noastră n'avea să dureze prea mult. Plecasem din Tulcea şi coboram din nou spre Constanţa, luând rând pe rând satele pescarilor. Borşurile pescăreşti cu care am fost onoraţi aveau să rămâ-nă mereu în amintirea mea. Eram primiţi bine peste tot. Reprezentam ceva nou şi vestea despre legionarii lui Codreanu se'ntindea din ce în ce mai mult peste tot. Chiar prin cele două Ceamurlii, unde mai erau încă bulgari, am fost primiţi excepţional de bine. Preoţii lor ne-au deschis larg porţile gospodăriilor lor. Se tăiau puii ca la marile ospeţe

şi nici de vin nu se ducea lipsă.

Ajunşi din nou în Constanţa, pregăteam listele delegaţilor şi asis-tenţilor de pe lângă fiecare secţie de votare pentru a veghea la respec-tarea legilor şi a ordinei. Electorii trebuiau păziţi de orice tentativă a celor interesaţi ca să-şi asigure, prin fraudă sau intimidare, un cât mai mare număr de voturi.

Preparativele noastre s'au dovedit însă zadarnice. Printr'un Jurnal al Consiliului de Miniştrii, Duca dizolvă Garda de Fier, scoţând-o astfel din alegeri. Inainte chiar de a se comunica aceasta la radio şi în presă, organele executive au şi început vânătoarea de legionari. Aceştia trebu-iau să fie imobilizaţi. Foarte puţini s'au putut strecura arestărilor. Zeci de mii de persoane au fost deţinute pe la posturile de jandarmi, poliţii, penitenciare sau lagăre. Efectivele poliţiei şi jandarmeriei nu puteau face faţă multelor cerinţe ale nouii ordini instaurate arbitrar. S'au făcut pentru aceasta concentrări de jandarmi şi multe unităţi de infanterie şi grăniceri au fost detaşate jandarmeriei.

Aproape întreaga noastră echipă a fost prinsă şi dusă la legiunea de jandarmi. Aici voiau să ne separe. Protestele noastre au fost cât se poate de categorice. Cântam şi dam ultimate că dacă în 24 de ore nu vom fi puşi în libertate vom face una cu pământul tarapanaua jandarme-rească. Diverşi ofiţeri încercau să ne tot amăgească cu fel şi fel de promisiuni. Eram deţinuţi fără motiv şi fără mandate de arestare şi eram îndreptăţiţi, deci, să ne apărăm libertatea cetăţenească pe orice cale. Situaţia era foarte încordată. Câţiva dintre noi, socotiţi şefi, am fost poftiţi la Comandamentul Legiunii de Jandarmi. Aici, cu toate protestele noastre, am fost izolaţi de ceilalţi camarazi. Mult sân-ge rău ne-a făcut această măsură luată prin înşelarea noastră, dar şi noi le-am provocat dureri de cap acelora ce nu voiau să ştie de lege, ci numai de ordinul superiorilor . . .

Intr'un târziu, noaptea, am fost îmbarcaţi în mai multe dube. Nu ştiam unde ne duc. După vreun sfert de oră, ne coborîm într'o curte împrejmuită cu sârmă ghimpată şi păzită de grăniceri. In lumina reflec-toarelor am putut vedea câteva posturi de mitralieră aşezate în poziţie de tragere. Singurul nostru protest ne erau cântecele pe care le sbieram cât ne ţinea gura. Vecinii locului s'au trezit şi ieşeau pe stradă, între-bând ce este aceasta. Poliţia i-a silit să intre în case. Apoi au dispărut atât poliţiştii cât şi jandarmii. Am rămas numai cu grănicerii conduşi de un căpitan care s'a dovedit a fi om de treabă. Aveam la dispoziţie o casă cu etaj. Etajul ne era rezervat nouă, iar parterul unui efectiv de pază de două ori mai mare decât numărul nostru. Era casa "Buta", primul lagăr de concentrare din România.

Sus, ne-am repartizat pe camere, iar câţiva ne-am retras într'o cămăruţă ca să discutăm asupra nouii situaţii create şi să luăm hotă-rîrile de rigoare. Eram cu toţii în clar că nu era decât o măsură poliţienească de care justiţia nu avea cunoştinţă şi deci, trebuia se-sizată. Părintele Chivu era foarte agitat, la fel ca şi Victor Silaghi. Căpitanul de grăniceri era mereu printre noi încercând să ne liniştească.

I-am explicat acestuia punctul nostru de vedere care era acel al legilor ţării şi am convenit că ne linişţim dacă ne promite că va

anunţa parchetul şi va cere, atât în numele nostru, cât şi al lui personal, să fim vizitaţi chiar a doua zi de procuror şi judecătorul de instrucţie. Ne-a dat cuvântul său de onoare că aşa va face şi ne-am liniştit. A doua zi am primit deja vizita procurorului care ne-a promis că în termen de 24 de ore ne va clarifica situaţia. Aşteptam de-acuma hotărîrea justiţiei.

Masa o primeam dela cazan. Nu era prea rea. Totuşi, când spre seară am primit câteva coşuri cu alimente şi ţigări dela "Nea Ionel", tatăl lui Eugen şi Mielu Teodorescu, şi două tăvi cu plăcinte dela brutăria lui Rizescu, ne-am dat seama cât de săracă era hrana soldaţilor noştri.

Dar au trecut cele 24 de ore date de procuror şi nimica nu se schimbase în situaţia noastră. Justiţia se clătina. Incepea să nu mai fie justiţie. Trăiam din nou o mare desiluzie. In acelaşi timp se întâmplau lucruri şi mai grave în toată ţara. La Iaşi "cutezanţa" camaradului muncitor Niţă Constantin, de a arunca pâine celor baricadaţi în Căminul Studenţesc, a fost pedepsită cu un glonte direct în cap. La fel avea să cadă Nicolae Bălăianu sub loviturile aceluiaşi regim de teroare impus de Duca. Acesta devenise asasinul a trei vieţi nevinovate şi tortura zeci de mii de alte suflete cari nu aveau nicio vină. Deprins şi îndemnat să smulgă prin forţă şi teroare ceeace prin convingere nu putea obţine, şi-a uitat că era om şi şef de guvern, deci protector al legilor, şi dădea, şi tolera şi altor organe să împartă peste tot ordine ilegale, strigătoare la Cer. Dacă noi ne-am fi supus acestor ilegalităţi n'am fi fost altceva decât aceiaşi iobagi incapabili de a-şi scutura jugul unei satrapii criminale, ca atâtea în viaţa istorică a poporului nostru. Ori noi tocmai acest duh nou propovăduiam, adică, rezistenţa în faţa oricărei nelegalităţi, tragerea la răspundere a tuturor celor ce încălcau legile, începând de sus şi până jos, şi respectarea cu rigurozitate a drepturilor şi libertăţilor prevăzute de legile ţării. Noi, cei acuzaţi de antidemocraţie, eram tocmai aceia care ceream ca să fie respectată această democraţie a cărei principii de bază erau atât de cinic călcate în picioare.

Am comunicat atunci paznicilor noştri că dacă în 24 de ore nu vom fi puşi în libertate vom da foc lagărului, chiar dacă şi noi înşine vom arde de-avalma cu paiele ce ne ţineau loc de saltele. Am comunicat că noi ştim să ne ţinem cuvântul, nu ca procurorul. Comandantul lagărului a transmis mai departe hotărîrea noastră, dar până seara nu s'a sesizat nimeni. A doua zi dimineaţa iarăşi nicio schimbare. Atunci am făcut pregătirile necesare. Militarilor nu le venea să creadă ochilor. In primul rând am postat o echipă puternică în capul scărilor unde baricadasem cu mese şi scaune pentru a nu putea pătrunde nimeni care ar fi încercat să ne împiedece prin forţă. Mai era o oră şi jumătate până la amiază, terminul când se împlineau cele 24 de ore dela somaţia noastră. Căpitanul şi cei doi locotenenţi grăniceri erau complect îngroziţi. Nu ştiau ce să facă. Erau în permanentă legătură telefonică cu toate organele lor superioare. De peste tot primeau promisiuni dar nu intervenea nicio schimbare. La orele 12 fără un sfert, am îngenunchiat cu toţii. Părintele Chivu rostea încet şi pătrunzător acel "Tatăl nostru",

de totdeauna, din momentele grele ale vieţii noastre. Grănicerii disperaţi au părăsit curtea, înconjurând-o pe din afară. Dar n'apucarăm să dăm ordinul de foc (mai lipseau două-trei minute) când de jos, din capul scării, un grănicer, ca scăpat din gură de tun, ne strigă să oprim totul căci cei chemaţi sosesc în goană. Cineva dintre noi se repede la fereastră şi confirmă ştirea: trei maşini goneau nebune spre Casa Buta, ridicând în urma lor un nour gros de praf.

Procurorul, judecătorul de instrucţie, prefectul, chestorul poliţiei, comandantul jandarmeriei şi alte câteva personalităţi locale au venit la faţa locului spre a se convinge de determinarea noastră. Numaidecât au fost puşi în libertate cei mai mulţi dintre noi, iar la vreo 10, consideraţi şefi, ne-au lansat mandate de arestare.

N'aş putea spune că eram într'o situaţie mai bună ca înainte, dar ne simţeam totuşi arestaţi după toate formele legale şi nu la discreţia unor autorităţi abusive. Eram sub ocrotirea justiţiei şi ştiam că nu vom ajunge la proces, deoarece nu existau motive legale, ci că vom fi ţinuţi până după alegeri, cari odată câştigate de guvern, ne vor pune şi pe noi în libertate.

Chiar şi sub această formă oarecum legală de arest nu am încetat niciun moment de a protesta. Acelora care credeau că pot introduce metode arbitrare în legile ţării voiam să le facem zile fripte. Noi eram nişte şicanaţi politici şi nu nişte deţinuţi politici. Eram nejudecaţi şi nu condamnaţi. In această situaţie aveam tot dreptul ca să ne apărăm libertatea personală, pe orice cale. Totuşi nu ne extralimitam. Aveam reacţiuni de tip personal sau de grup dar fără să omită sau să lezeze legea. Când am fost duşi la penitenciarul oraşului am făcut atât scandal încât toţi puşcăriaşii au apărut la ferestrele zăbrelite, aprobându-ne şi încurajându-ne. Caratanase care se afla aici, împreună cu alţi deţinuţi din celula de prevenţie, ne-au primit cu "Stefan Vodă al Moldovei". Cântăreţii erau mici delicvenţi sau numai presupuşi delicvenţi ce-şi aşteptau judecarea şi pe care camaradul nostru Caratanase îi învăţase marşul nostru favorit. Noi făceam scandal directorului închisorii care ne primise în închisoare înainte de a fi avut în mână mandatele noastre de arestare. După lege ar fi trebuit să ne dea numaidecât drumul, dar se temea, poate, să nu-şi piardă pâinea. Am forţat în repetate rânduri porţile închisorii. Gardienii, dupăce au încuiat toate celulele clienţilor lor mai vechi, s'au concentrat la poarta noastră şi n'am mai putut face nimic. Toată acea după amiază nu am părăsit biroul administraţiei. Intr'un târziu, spre seară, primind mandatele noastre de arestare, am acceptat cu toţii să intrăm într'o celulă mai mare. Era chiar prea mare pentru numărul nostru şi focul prea slab dintr'o sobă defectă nu dădea suficientă căldură. Paturi nu aveam ci numai un prici lung de scânduri peste care erau aruncate câteva pături roase şi soioase. N'aveam însă ce face şi ne-am împăcat cu gândul unei odihne după atâta svârcolire. Mulţi dintre noi, obosiţi şi hămesiţi de foame, s'au scufundat într'un somn binefăcător.

Cel mai mult se plângea părintele Chivu de durerea oaselor. Căuta urma lor pe scândura goală. Era convins că şi-au imprimat forma în acea scândură tare. Fane Georgescu făcea haz de necazul popii. Chinul

tuturora era însă că n'aveam pe ce pune capul şi nici de haine nu ne puteam desbrăca din cauza frigului.

Primul lucru pe care l-am cerut a doua zi (seara cerusem să fie adus printre noi Caratanase dar cererea ne-a fost respinsă) a fost să ni se dea cărbuni suficienţi pentru a încălzi camera. Ni s'a admis şi aşa ne-am putut încălzi puţin până"n prânz, iar unii dintre noi ne-am putut plini somnul din timpul nopţii reci. La prânz mâncam destul de bine căci prietenii de afară ne aduceau alimente şi chiar o oală mare cu sarmale. După masă Fane Georgescu şi cu părintele Chivu ne delectau cu cântări. Fane ne-a cântat "Bătrâneţe haine grele", iar părintele, cu un foc deosebit, "Tudoriţă nene". Toţi câţi l-au cunoscut ştiau slăbiciunea părintelui pentru acest cântec.

Când au trecut cele trei zile în care, după legea micului parchet, instrucţia trebuia să fie terminată, am început scandalul din nou. Ceream să fim instruiţi şi înaintaţi instanţelor de judecată. Tărăboiul nostru se auzea până departe în vecini. Două aripi ale închisorii erau mărginite de două regimente de artilerie, iar celelalte două dădeau pe străzi unde cetăţenii paşnici au trebuit să suporte gălăgia noastră.

Autorităţile locale au ştiut însă să scape de noi. La câteva zile, şapte dintre noi suntem ridicaţi şi transportaţi la gară, după ce ne-au încătuşat. Am ocupat un vagon de cl. III-a, străjuiţi de 14 jandarmi, un plutonier şi un ofiţer. Unde ne duceau nu ne-au spus, nici la plecare şi nici în tren. Ceilalţi au fost puşi în libertate. Tare s'a mâniat Eugen Teodorescu când a aflat ceva mai târziu ce rol mare au jucat miile de lei pe care le-a dat tată-său în dreapta şi în stânga pentru a-l libera. Aşa erau stăpânii noştri. Se vindeau pentru ca să-ţi recunoască cel mai elementar drept. Si deşi eram cu toţii la fel de nevinovaţi, acei câţiva pe care i-au pecetluit ei ca recalcitranţi, au fost puşi la dispoziţia autorităţilor centrale, care ne-au transportat în "ringul avar" dela Galaţi. Aşa am botezat noi acea închisoare despărţită de restul lumii prin trei rânduri de ziduri aproape circulare. Am fost vârîţi cu toţii într'o cazemată unde am mai găsit încă vreo 20 de camarazi strânşi din judeţele Brăila şi Covurlui. Spre ironia soartei, ne-am bucurat cu toţii de întâlnirea neaşteptată şi ne-am povestit zile de-a rândul luptele avute. Cântam şi jucam ţintar ca să ne treacă vremea. Când am cerut de citit, ne-au adus reviste corecţionare. Eram trataţi ca orice delincvent de drept comun.

In ringul nostru central se aflau şi atelierele închisorii în care condamnaţii munceau. Noi ne puteam duce printre ei. Cu toţii erau curioşi să afle pentruce eram deţinuţi, când vom fi judecaţi şi aşa mai departe. Cei mai vechi dintre ei cunoşteau bine procedura penală. Printre aceştia am cunoscut şi câţiva ruşi din Basarabia, condamnaţi pentru comunism. Nu i-am ocolit. Voiam să-i ascultăm, să le cunoaştem credinţa pentru care sufereau. Dar nu erau atât de mari comunişti pe cât de nostalgici ai vechiului regim ţarist, foarte binevoitor cu populaţia Basarabiei. Că administraţia românească a lăsat mult de dorit în Basarabia era o certitudine. Pentru aceşti oameni a constituit un prilej ca să se ridice, nu împotriva abuzurilor locale, ci împotriva întregului Stat românesc. Işi ispăşau aici pedeapsa, fiind condamnaţi la maximum cinci ani.

Noi ne puteam cumpăra ţigări şi eram destul de largi cu toţi deţinuţii de toate categoriile. Ei, la rândul lor, se ofereau să ne facă tot felul de servicii. Aveau un talent deosebit de a fi la curent cu tot ce se petrecea afară. Deşi câştigasem simpatia unui gardian, care ne aproviziona pe ascuns cu ziare, deţinuţii de drept comun ne făceau acest serviciu cu conştiinţiozitate şi ne informau cu tot ceeace aflau. Cu toţi ştiau de Corneliu Zelea Codreanu că luptă pentru dreptate şi o viaţă mai bună şi de aceea ne simpatizau şi pe noi.

Printre noi se afla şi un camarad de origine germană. Pe acesta l-am auzit pentru prima oară cântând imnul naţional-socialist: Horst Wessel". Pe această melodie, împreună cu Virgil Rădulescu, am compus "Cu fruntea sus".

Impreună cu marşul de luptă al lui Savin, aveam încă două cântece în repertoriul nostru.

Adeseori se iscau discuţii aprinse în legătură cu diverse probleme de ordin politic, social sau economic. Părerile erau foarte împărţite. Un observator neutru şi-ar fi dat seama că nu eram închegaţi încă într'o unitate de vederi. Nici problemele nu le cunoşteam prea bine şi nici soluţiile noastre nu ne erau comune. Cu toţii manifestam însă o bunăvoinţă serioasă. Voiam cu tot dinadinsul să aflăm căile cele mai scurte şi drepte pentru rezolvarea problemelor ce se deschideau, nu numai nouă ,ci neamului nostru întreg. Numai Părintele Chivu, deşi prezent la orice discuţie, nu se lăsa uşor atras în goana noastră după o problematică. Fire mai practică, dar nu şi mai ponderată, intervenea ori de câte ori discuţiile noastre erau mai în toi. Deşi nu mult mai în vârstă ca noi, se transformase în părintele nostru sufletesc şi încerca să ne lămurească nedumeririle cu argumente teologice, ceeace noi nu puteam lămuri cu argumente laice.

"Ce atâta goană după o problematică ?, ne spunea el. Dece să ne complicăm existenţa cu o serie de probleme pe care nu noi ci alţii mai pregătiţi şi cu mai mare experienţă, generaţii de-a rândul, nu le-au putut lămuri".

Intr'o formă proprie, pe care n'aş mai puteao reda exact, ne avertiza de orice artificializare a vieţii. Eram chemaţi la o trăire cât mai naturală, plinind prin aceasta creaţia lui Dumnezeu. Se punea problema dacă este cazul să ne metamorfizăm. O metamorfizare prin educaţie, desigur. Din oameni cuminţi să devenim neastâmpăraţi. Din oameni comozi, să devenim haiduci. Din intelectuali, mereu cu regretul unei cărţi necitite, mânuitori ai săbiei sau ai târnăcopului şi mistriei. Se punea problema dacă este bine ca cel ce are o înclinare să se pregătească pentru alta. E falsă problema, spuneau unii. Dece să ne schimbăm firea ?, spuneau alţii. Nu toţi cei ce eram strânşi în acea închisoare eram luptători şi pentrucă timpurile de atunci erau de luptă, ne voiam cu toţii astfel. Dacă fiecare a reuşit, sau nu, e o altă problemă. Cu altă ocazie am desbătut problema dragostei. Cu greu pricepeam cum poţi iubi totuşi pe acela care te atacă cu atâta mişelie. Si tocmai prin aceasta ne deosebeam noi de celelalte partide şi în special de comunişti, a căror dogmă se reduce la ură. Ura de clasă. Ca mişcare creştină, spunea Părintele Chivu, trebue să ne cultivăm spiritul de dra-

goste pentru tot ceeace este făptura lui Dumnezeu. Mulţi dintre cei care-l cunoşteau mai bine pe părintele Chivu, credeau că l-au prins la strâmtoare, şi l-au întrebat dece se răfueşte de câte ori are ocazia, cu partidul liberal? Părintele le răspundea atunci foarte aprins: 'Eu nu urăsc pe nimeni, nici măcar pe cel mai aprig adversar liberal. Pe aceştia aşi voi doar să-i bat la fund, aşa cum bate un tată copilul căzut în greşeli grave".

Un timp ne-am pierdut apoi în lumea dragostei lui Eros. Eram tineri cu toţii. Unii se gândeau poate le drăguţele lor. Fariseu nu am fost niciodată, dar îmi repugna uzanţele îndrăgostiţilor din toate timpurile. Era pe atunci la modă, sau poate aceeaşi modă se transmitea din generaţie în generaţie, ca fetele să poarte în păr sau la butonieră câte-o floare, de obiceiu trandafiri doar îmbobociţi. Imi spusese cineva că dacă floarea atârna în jos, fata respectivă şi-ar avea logodnicul sau curtezanu ei, iar dacă era în sus, fata era în căutare de un curtezan. Acest obiceiu mi se părea deadreptul urît, lipsit de pudoare. Tot aşa nu concepeam să fie trimis cineva în peţit. Când mai auzeam de unii sau de unele că se duc "la vedere", mă convingeam că, sau lumea este altfel decât o concepeam eu, sau eu nu eram în rând cu lumea.

Unii spuneau că toate aceste manifestări şi altele asemănătoare, ar fi fireşti. Ar fi consecinţe ale naturei noastre umane. Că fac parte deja din cultura noastră şi nu le putem desconsidera. Că nu trebuia să exagerăm. Să nu căutăm înăbuşirea acestor sentimente ci stăpânirea lor. "Dece să dăm cu piciorul unei trăiri pline, când se desfac mugurii vieţii şi mireasma florilor din noi acopere câmpul tinereţelor noastre?" spuneau ei. "Dece să gonim dragostea din noi când ne invade?" "Ii vom cânta nostalgia atunci când îngârboviţi de ani n'o mai putem nici readuce şi nici înţelege". Planul discuţiei a depăşit însă repede acel stadiu în care fiecăruia i-ar fi fost penibil să-şi susţină propriul său punct de vedere. Ne voiam prea stăpâni pe sentimentele noastre ca să insistăm prea mult asupra acelei dragoste cântate de poeţi sau şoptite pe sub ferestre. Ne preocupa problema în principiu, în forma pe care Hristos ne-a mărturisit-o şi care avea să fie fundamentul erei creştine. Era vorba de acea dragoste a omului faţă de aproapele său, menită să readucă pe om în poziţia superiorităţii lui. Era vorba de dragostea pentru neam şi ţară; a familiei; a părinţilor faţă de copii şi invers; a dragostei dintre camarazi; în rezumat, era vorba de dragostea omului pentru semenul său.

Incercam să vedem unde şi când începe această dragoste şi, unde şi când se termină ea. Dibuiam însă în obscuritate. Eram poate prea tineri. Cu greu desbrăcam dragostea de recunoştinţă, adică a dărui din plin dragoste fără a pretinde ceva în schimb. Pentru cei mai mulţi dragostea se confunda cu sentimentul. De aceea, spuneam noi, la cei mai mulţi această facultate slăbeşte pe măsură ce se adaugă anii. Fiind înşine copii, nu cunoşteam, de exemplu, dragostea de tată. La fel şi dragostea de familie nu o puteam cuprinde decât în legăturile ei cele mai puţin esenţiale. Nu ştiam şi nu pricepeam ceeace numai unii dintre noi aveau să afle şi să înţeleagă mai târziu, când înşişi vor avea familie şi copii. Un lucru am putut verifica totuşi atunci: copilul nu-şi iubeşte mama pentrucă este frumoasă sau bogată. Aceste lucruri

nu le poate sesiza un copil. El ştie însă că mama lui îl îngrijeşte zi şi noapte, îl apără şi-l creşte. Mamele s'au îngrijit zi şi noapte de noi, ne-au dat să mâncăm când am flămânzit, fie că aveau, fie că nu aveau. Ne-au dat de băut şi ne-au ferit de toate necazurile. Sentimentul nostru faţă de mamă este în primul rând un sentiment de dragoste şi numai apoi un sentiment de recunoştinţă.

Când Hristos a spus lumei Lui şi celei ce-I va urma: "O poruncă nouă vă dau, să vă iubiţi între-olaltă", exprima dragostea pură în baza căreia şi noi legionarii am început o luptă. Din dragoste pentru neam şi ţară, pentru aşezămintele noastre sfinte, pentru familiile şi copii noştri, ne-am ridicat nu ca să pretindem, ci ca să dăruim tot ceeace aveam şi puteam. Micile noastre jertfe erau ofrandele noastre aduse pe acest altar al dragostei faţă de tot ceeace este creştin şi românesc.

De aceea şi concepţia noastră asupra conducerii avea acelaşi fundament. In poziţia de conducător al destinelor noastre nu trebuia să ajungă decât acel care putea să cuprindă în sufletul său întreg poporul cu toate nevoile şi aspiraţiile lui. Insăşi cadrele mişcării se formau în spiritul acestui principiu.

Sefii legionari nu se impuneau şi nu sunt impuşi massei legionare. Ei se aleg dela sine, nu prin vot, ci prin lupta şi faptele lor. Fiecare şef legionar este, sau poate fi, atât de mare cât sufletul lui poate cuprinde: un cuib, o garnizoană, o regiune sau o ţară întreagă.

Criteriul selecţiei noastre nu-i votul, nici vorbăria şi nici intelectul, cu care cineva se poate prezenta lumii noastre româneşti. Primul nostru criteriu de selecţiune este capacitatea de dragoste a respectivului pentru tot ce este românesc. Această facultate îi determină atât puterea lui de muncă şi luptă cât şi puterea de jertfă şi de dăruire personală în slujba neamului. Răsplata acestei dăruiri din dragoste este tot dragostea. Poporul a început să ne iubească, cum îşi iubeşte copilul mama. Si dragostea lumii româneşti faţă de noi, legionarii, n'a încetat niciodată.

Cu asemenea discuţii, ridicând mereu alte probleme şi scoţând mereu alte concluzii, ne treceam vremea grea a închisorii. De aceea închisorile au fost la început ceeace avea să fie taberele noastre de muncă sau odihnă de mai târziu, adică, prilej de şcolire legionară.

Inchisorile au avut tocmai efectul contrar al celui dorit de prigonitorii noştri. Nu ne-au slăbit ci dimpotrivă, ne-au întărit. Nu ne-au risipit, ci şi mai mult ne-au strâns laolaltă, formându-ne acea unitate în cuget şi simţire. Ne-au unificat în spirit, ajungând a avea cu toţii aceleaşi soluţii pentru aceleaşi probleme. Eram însă deabia la începutul devenirii noastre spre ceeace numea Căpitanul, **omul nou**.

Dar zilele se scurgeau una câte una, pe nesimţite. Aproape că nu am simţit că ni se răpise o libertate atât de scumpă oricărui om. Alegerile trecuseră şi, în preajma Crăciunului, am aflat că vom fi puşi în libertate. Aşa cum era de aşteptat, partidul liberal al lui Duca reuşise să obţină acea majoritate legală. Tărăboiul era mare, căci liberalii pretindeau că poporul le-a acordat încrederea, pe care le-o anticipase regele. Printr'o circulară, Căpitanul recomandase celora ce ne-ar fi votat pe noi, să-şi dea votul lor lui Iuliu Maniu, acolo unde

candida acesta, sau să susţină candidaturile partidului liberal georgist.

In ajunul Crăciunului, spre seară, suntem anunţaţi ca să ne pregătim pentru punerea noastră în libertate. Vreo patru sau cinci urmau însă să mai rămână. N'am făcut niciun protest pentru aceasta căci la iuţeală ne şi făcusem un plan. Sub pretext că cei ce rămâneau mai departe în închisoare voiau să-şi ia rămas bun dela cei ce plecau, s'au strecurat până la poarta principală a temniţei. Aici erau strigaţi pe nume toţi cei puşi în libertate, îşi luau în primire actele şi obiectele personale depuse pe birou. Primii eliberaţi au fost lăsaţi să iasă pe poartă, gardianul de serviciu deschizându-o cu o cheie mare. In acest moment, cei mai voinici dintre noi ne-am repezit şi am trântit poarta cu atâta putere în lături încât a dărâmat ghereta portarului. Pe poarta liberă am dat busna cu toţii, atât cei ce se liberau cât şi cei ce trebuiau să rămână, lăsând acolo actele şi bruma de lucruri ce aveam. Semiîntunericul străzii ne-a ajutat să ne risipim în toate părţile, înainte ca posturile de pază să-şi dea seama ce se întâmpla. Când au începul să tragă după noi, eram destul de departe. Eu eram împreună cu Silaghi, Seitan şi Toma, care fiind din Galaţi, ne-a fost călăuză. Ne-am regăsit cu Costea şi alţi gălăţeni, adăpostiţi pela camarazii muncitori de acolo. Crăciunul l-am făcut în locuinţa de o singură cameră a unui camarad cu soţie şi doi copii. Si-au împărţit puţinele lor sarmale cu noi şi s'au deslipit de ultimul lor ban ca să ne cinstească şi cu un pahar de vin. Pentru culcare, jertfeau copii patul lor, dormind ei cu părinţii. Nu aveam însă de gând să stăm prea mult acolo. Totuşi, atunci imediat după fugă era riscant să încercăm a părăsi oraşul. Deabia după ce au trecut Sărbătorile, ne-a condus în miez de noapte un camarad pe drumuri lăturalnice, numai de el ştiute, la o gară îndepărtată de oraş, pe linia Galaţi Tecuci. Urmărirea noastră nu încetase, dar slăbise mult din vigilenţa ei. Am părăsit oraşul într'o direcţie foarte puţin probabilă pentru urmăritorii noştri. La Tecuci am avut imediat legătură cu acceleratul Iaşi - Bucureşti. Am coborît, nu fără emoţie, în Gara de Nord. In Bucureşti eram siguri că ne puteam pierde urma. Victor Silaghi nu ne-a spus unde se duce. El ştia că eu voi trage la vechea mea gazdă unde am fost primit cu toată căldura. Seitan s'a dus la un fost coleg al lui de şcoală, Grossu, elev al sculptorului Jalea. Avea un atelier mare în parcul Jianu şi ne întâlneam des pe acolo, unde venea şi un nepot de-al sculptorului, Lungu Neagu. Ne credeam în mare siguranţă în acest atelier. Dacă ne-ar fi surprins vreo vizită inoportună, ne-am fi putut ascunde prin interiorul machetelor de ghips, înalte de mai mulţi metri. Personal încercam să trăesc senzaţia lui Guliver printre uriaşi. Admiram pe acei ce posedau asemenea talente. Sculptorul Jalea ne simpatiza, dar nu ne dădea prea mult curaj. Noi nu ştiam când se va termina prigoana noastră. M'am dus de câteva ori şi pe la Generalul Cantacuzino, unde m'am văzut cu mai mulţi camarazi. Casa Generalului nu fusese încă pângărită de poliţie. Atunci am văzut salonul domniţei, fosta lui soţie, păstrat aşa precum l-a lăsat ea. In vitrine păstra bătrânul general ca amintire tot ceeace rămăsese dela ea, dela îmbrăcăminte şi până la articole de toaletă. Pentru prima dată am văzut un om devotat unor amintiri de care nu mai vroia să se

despartă niciodată. Nici automobilul de tip învechit acuma, nu l-a înstrăinat şi nici nu l-a mai folosit după moartea soţiei. Rămăsese şi el caşi multe altele mărturie a unei vieţi pline, de mult trecute. Se spunea că era o femeie de o frumuseţe rară. De altfel asta se vedea în fotografiile şi tablourile ei atârnate din abundenţă pe pereţi. Mai târziu, când Generalul îşi va pune casa la dispoziţia mişcării, toate aceste amintiri dragi lui aveau să se îngrămădească în apartamentul bătrânului. Când a văzut şi Totu acest muzeu nu mai contenea să se minuneze. De atunci, când venea vorba de Vera, (soţia lui) nu-i mai spunea decât "prinţesa mea". Nu ştiu dacă şi mai înainte vorbea la fel despre ea, dar ştiu că expresia aceasta eu de atunci am tot auzit-o. Unii pot numi aşa femeile lor datorită fie frumuseţei fizice, fie frumuseţei caracterului lor. Noţiunea în sine nu se mai adresează unei clase sociale propriu zise, ci unor calităţi alese. La fel, când vorbeam adesea în şedinţele noastre de cavalerism, nu ne refeream la vânătorii de fuste ci la cavalarii spadei. Dupăcum şi noţiunea de "şef" îşi pierdude înţelesul pejorativ, tot aşa şi noţiunile de prinţ, prinţesă, cavaler, era legată nu de sânge ci de cele mai alese virtuţi ale omului. Si astăzi, caşi atunci, ne găsim într'o permanentă luptă, în primul rând cu noi înşine, cu slăbiciunile, cu neputinţele şi cu pornirile noastre şi deabea în al doilea rând cu toţi potrivnicii noştri. In această luptă pe planuri diferite, dacă nu se cultivă cu perseverenţă, uneori supraumană,tot ceeace este virtute, zadarnice ar fi toate eforturile acelor cari au început o luptă politică sau socială. A fost o vreme când mulţi dintre noi şi-au fixat această luptă ca obiectiv de viaţă. Dar unii s'au considerat achitaţi de ea şi cu ţelul atins, după una sau chiar mai multe bătălii. Focul lor sacru nu a încălzit toată existenţa lor umană. S'a stins mai devreme sau mai târziu, dar în acel moment au încetat de a mai fi legionari. Este fenomenul opririi prin oboseală sau al întoarcerii din drum. La cei mai mulţi însă dintre noi acest foc sacru nu s'a stins niciodată, nici măcar dupăce au intrat în mormânt, căci focul lor sacru continuă să ardă în mijlocul acelora dintre supravieţuitori cari continuă aceiaşi luptă. Aşa îmi explic eu până azi, dece lupta legionară nu se termină niciodată, după cum biruinţa legionară nu înseamnă nici câştigarea unei bătălii, nici măcar câştigarea puterii în Stat.

Pe vremea aceea însă nu vedeam lucrurile cum le văd acuma. Credeam şi eu ca mulţi alţii, că victoria legionară înseamnă câştigarea uneia sau mai multor bătălii. Si mă avântam în luptă cu tot elanul, dintr'o dorinţă vie pentru a câştiga acea victorie visată, şi dacă se putea, cât mai repede. Prin disolvarea Gărzii de Fier şi scoaterea ei din legalitate, interzicându-ne candidaturile, nu vedeam decât o întârziere a victoriei noastre. Eram convins că dacă am fi fost lăsaţi să participăm la alegeri ne-am fi înzecit numărul deputaţilor. Eram aproape sigur de o victorie politică a noastră, menită să întoarcă roata destinului românesc. Mi se părea atunci foarte simplă toată această luptă.

Generalul însă era de altă părere. Având suficientă experienţă şi cunoscând culisele politicăriei, tuna şi fulgera în special contra lui Duca, nu pentrucă ne-ar fi amânat o victorie, ci pentru cutezanţa acestuia de a sfida tot ce este justiţie şi legalitate.

Duca descoperise că mişcarea noastră, a tineretului român, era subversivă şi periculoasă statului, tocmai în ultima zi după termenul legal al depunerii actelor electorale. Deci noi nu ne mai puteam prezenta la alegeri. Măsura guvernului nu s'a oprit însă aici. După cum am văzut din descrierea evenimentelor din Dobrogea, peste tot în ţară s'au efectuat arestări şi urmăriri ilegale. 18.000 de oameni au fost închişi pe mai multe zile, săptămâni şi la unii pentru mai multe luni.

O reacţiune era inevitabilă în faţa atâtor călcări de lege. Chiar şi locuinţa bătrânului general Cantacuzino a fost călcată de poliţie în miez de noapte. In afară de personalul generalului, două sau trei persoane, mai locuia în Gutenberg 3 şi Părintele Dumitrescu - Borşa. Adesea mai veneau pe acolo şi alţi camarazi. Agenţii forţei publice îl căutau pe Căpitan. Ei motivau însă căutarea de arme şi muniţii. N'au găsit nimic, nici pe Căpitan şi nici arme, afară de panoplia din perete cu arme vechi şi săbiile generalului.

Arestările cu sau fără motiv, percheziţiile de tot felul şi la orice oră din zi sau noapte, teroarea deslănţuită contra noastră, a constituit ceeace s'a numit prigoana lui Duca. Acest termen, "prigoană" s'a multiplicat apoi pentru noi legionarii şi cred că numai aceştia îi pot exprima corect întregul conţinut.

Urmarea acestei "prigoane" a lui Duca, crudă şi fără margini, fără posibilitate de apărare pe căi legale din care fusesem scoşi printr'o simplă decizie a guvernului, a fost pedepsirea prin împuşcare a Primului ministru la Sinaia, în penultima zi a anului 1933.

ES MANUSCRITO